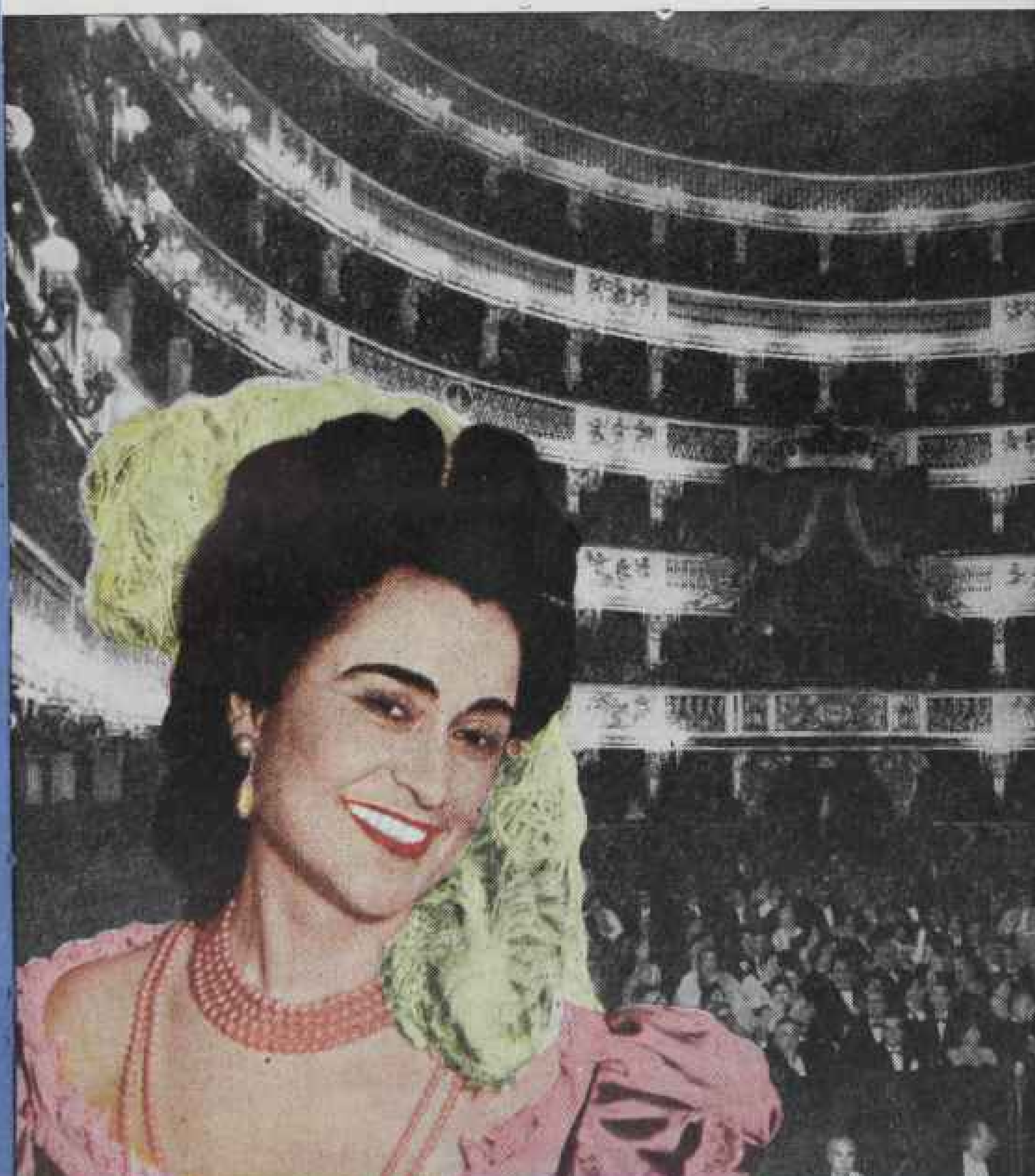
AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

P. K. *582 — Ankara*

Fiyatı: 60 kuruş

AKİS Ortaklığı adına imtiyaz sahibi ve yazı islerini fiilen idare eden:

Metin TOKER

* *

Bu nüshaya yazı yazanlar:

Prof. Bahri SAVCI — Hasan - Âli YÜCEL — Mücahid TOPALAK — Cihad BABAN — Perihan PARLA — Selika ESMER — Avni BAŞMAN — Türkân BAYDAR — Bilge KARASU — Nadir NADİ — Turhan DİLLİGİL — Orhan Remzi YÜREGİR — Cevdet KABATAŞ — Sacid ÖGET — Tevfik ÜNSİ — Haydar ÖZAKMAN

Karikatür

TURHAN

Ressam:

İzzet ÇETİN — AYHAN

Fotoğrafı

Mehmet SÜRENKÖK — Turhan VANDEMİR

Klişe:

Kemal ONGAN

*

Abone *Şartları:*

3 aylık (12 nüsha) : 6 lira

6 aylık (25 nüsha) : 12 lira

1 senelik (52 nüsha): 24 lira

*

Dizildiği ve basıldığı yer

Güzel Sanatlar Matbaası

Kapak Resmimiz

LEYLÂ GENCER

Bir Milli Değerimiz

Kendi aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Günlerin geçmediğinden şikâyet edenlere, dert yananlara haftanın hem de ne çabuk gelip çattığını anlamalan için Haftalık bir Aktüalite mecmuası çıkarmalarını tavsiye ederiz. Bir mecmuanın hazırlıklarını tamamladığınız dakikada, tam rahata hak kazandığınızı sandığınızda bakıyorsunuz ki öteki ayının hazırlıklarına başlamak vakti gelmiştir. Hattâ, pek doğrusu istenilirse, bunun biri bitmeden öbürü başlar.

AKİS nasıl çıkıyor biliyor musunuz?

Mademki bu mecmua sizin kendi malınızdır dedik, onun hakkında mutlaka tam bir bilgiye sahip olmalısınız.

Evvelâ hatırdan çıkarılmaması gereken husus AKİS'in de bütün gazete ve mecmuaların tâbi bulunduğu ana kanuna tâbi olduğudur, AKİS bir tek şahsın, bir Harika Çocuk'un marifeti değil, bütün bir ekibin gayretinin, emeğinin, çalışmasının mahsulüdür. Başmakalesini yazanlardan, tashihini yapanlara; yazı işlerini idare edenlerden, o yazıları dizenlere, tertipleyenlere; klişeleri hazırlayanlardan basanlara kadar... Elbette ki herkes kendi sahasında faaliyet gösterir, ama hiç kimsenin çalışması ötekininkinden ne daha az mühimdir, ne de daha çok... Bir. mecmua nasıl muharrirsiz çıkmazsa, operatörsüz, mürettipsiz musahhihsiz, makinecisiz de çıkmaz.

Hepsi bu kadar değil. Mecmuanın sadece yazılması, dirilmesi, tertiplenmesi, basılması ile de iş bitmez. Onu sevketmek, onu satmak, onun hesaplarını tutmak, muhaberatını yapmak da lâzımdır. Bunlar da emek, gayret, faaliyet ister.

İşte, ekip'ten maksadımız budur. Şu elinizde tuttuğunuz mecmuanın her hafta elinize muntazaman gelmesi, sizi tatmin etmesi için otuz kişi gece - gündüz demeden çalışmaktadır.

AKİS, onların hepsinin eseridir. Bir tek kişinin değil.

Çeşitli sayfalarımızı, çeşitli muharrirlerimiz hazırlar. Komşu sütunda, her hafta, onların isimlerini buluyorsunuz. Kolaylıkla müşahede edeceğiniz gibi her biri, sahalarının ciddi birer kıymetidir. Haftanın en alâka uyandırıcı mevzularını sizleri sıkmadan, bıktırmadan, yormadan dikkatinizin önüne sererler. Bu bir hafta içinde hemen her sahada neler olup bittiği hakkında sizleri tenvir etmeye çalışırlar.

Bazı muharrirlerimiz devamlı surette sayfalarının mesuliyetini deruhte ederler. Bunlar çok zaman, makalelerin yanında gördüğünüz cazip tefsirleri, duyulmamış, bilinmeyan vak'aları, hâdiselerin iç yüzlerini yazan arkadaşlarımızdır.

Bazı muharrirlerimiz ise zaman zaman yazı verirler. Onlar, AKİS'in tenevvüünü temin eden unsurlardır. Her biri, hakikî bir "selâhiyet" dir. AKİS, onların değerli fikirlerini aksettirmekle daima iftihar duyar.

Bunların yanında mütercimlerimiz vardır. Türk okuyucusuna sunulmasında fayda bulduğumuz yazıları, haberleri, bilhassa bizimle ilgili, daha doğrusu bizi ilgilendirecek taraflarını bulup çıkararak, o yanı ön plâna alarak hazırlarlar. Dünya basınından aksler verirler. Bu basını gayet yakından takip ederler ve mütehassıs bir gözle binbir satır arasından "lüzumlu" sunu bulup çıkarırlar.

Fotoğrafçı arkadaşlarımız, hâdiseleri süslerler. AKİS'te fotoğrafların ehemmiyeti, üzerinde durulmayı gerekli kılmayacak kadar mühimdir. AKİS, o fotograflarsız — ve o resim altları olmaksızın — düşünülemez.

Bir fotoğraf deyip geçmemeli Fotoğraf vardır, on sütunun yazının ifade edemeyeceğini ifade eder.

Tabii, bütün bu işler, yazı işlerini. idare eden arkadaşlarımızla daimi bir istişare, fikir danışması suretiyle olur. Profesyonel gazeteciler, elbette ki halkın, daha doğrusu okuyucu zümresinin istediğini daha kolaylıkla tesbit edebilirler.

AKİS'in bir hususiyeti vardır: Kendilerinden yazı istenilen muharrirler, mevzuları tayin edilse de, bu mevzuları işleyiş bakımından tamamiyle serbest bırakılırlar. Şimdiye kadar tek kimsenin makalesini "fikrinize iştirak etmiyoruz" diye reddetmedik.

Yalnız, makale rica ederken, hep, kanaatleri — hangi taraftan olursa olsun — bir değer taşıyanları tercih ettik, basında isimleri pek fazla duyulmuş, her yere yazan, her "mevkute" de yazısı bulunanları istemedik.

Makalelerin kenarındaki tefsirlerde ise — ki bunlar bir bakıma tefsirdir, bir bakıma haftanın hikâyesi — daima ortada kalmak, taraf tutmaksızın meseleleri gözden geçirmek prensibine sadık kaldık.

Otuz kişinin emeğiyle hazırlanan AKİS, daha ilk günden gördüğü alâka ve uyandırdığı "akis" olmasaydı, belki üçüncü sayısını bile idrâk edemezdi.

Eğer memleket çapında büyük ve ciddi bir rağbet görmeseydik, devam etmemize imkân olmazdı. Şimdi de, memnuniyetle müşahede ediyoruz ki, talipler yavaş yavaş, fakat muntazaman artıyor. Bu, sıhhat alâmetidir.

Saygılarımızla

AKİS

Demokrasi

7 - 4 ve neticesi

Yüksek Seçim Kurulu o gün, Demokrat Parti aleyhindeki ilk kararını veriyordu. Fikirler ve kanaatler dağılmıştı. Zaten heyette, ittifak bahis mevzuu değildi.

Reyler sayıldı: 7 - 4! Yedi kişi aleyhte, dört kişi lehte vaziyet almıştı.

"Olabilir" dendi. Bu meselede yedi âza şöyle, dört âza böyle düşünmüş olabilirdi.

Sonra, Yüksek Seçim Kurulu Demokrat P. aleyhindeki ikinci kararını verdi. Sonra üçüncüsünü. Sonra dördüncüsünü. Reylerin tasnifi daima aynı neticeyi veriyordu: 7 - 4!

İlkinde "olabilir" denmişti, ikincisinde "tesadüf" dendi, üçüncüsünde "Allah, Allah" diye şaşıldı, fakat dördüncüsünde — Demokrat Parti ileri gelenlerinden birinîn tabiriyle — "işin içinde bir bit yeniği" bulunduğu şüpheleri uyandı.

Yüksek Seçim Kurulu, kararlarına devam ediyordu. O kararlarına devam ediyordu, ve kararlar daima Demokrat Partinin aleyhinde oluyordu.

Gerçi işin aslına bakarsanız Demokrat Partinin bundan, "manevî kayıp" tan başka bir kaybı bulunuyor değildi, iktidarı elinde tuttuğu için münasip gördüğü şekilde hareket ediyor, sonra karşı tarafa "Yüksek Seçim Kurulu" na — Marko Paşa'ya — başvurmak kalıyordu. Tabii Yüksek Seçim Kurulu o mahut 7-4'lü kararı veriyordu ama, karar verilinceye kadar meselâ duvar afişlerinden, meselâ radyo nutuklarından beklenilen fayda hâsıl oluyordu.

İşin, seçim kampanyasında görüldüğü veçile pratik tarafı yoktu. Sadece, hareketlerden sonra gelen kararlar hep 7-4 olarak Demokrat Partinin aleyhinde tecelli ettiğinden umumî efkâr önünde iktidar, kanunlara riayetsiz bir topluluk halinde kalıyordu.

7-4 ne demektir?

Eğer bir meselede, iki meselede, üç meselede Yüksek Seçim Kurulunu teşkil eden 11 kişi 7 ve 4 olarak bölünseydi denilebilirdi ki 7 azanın hak ve hukuk telâkkisi şudur, 4 ününki bu! Fakat her seferinde aynı "kanaati vicdaniye" tecelli etsin!.. O zehap uyandı ki 7-4 "kanaati vicdaniye" nin değil, "kanaati siyasiye" nin akisidir.

Halbuki Yüksek Seçim Kurulunu teşkil eden zevat Yargıtayın ve Danıştayın daire reisleri, en değerli azaları idi. Onlardan beklenilen "kanaati siyasiye" değil, hak ve hukuktu. Hak ye hukuk ise, istisnasız her meselede 7-4 olarak ortaya çıkamazdı.

Gene o zehap uyandı ki bu kurulu teşkil eden 11 azadan 7 si Cumhuriyet Halk Partisine "sempati" beslemekte-

Murakabe organı nedir?

Prof. Bahri Savcı

Onuncu devre Büyük Millet Meclisinde muhalefet çok, ama çok azınlıkta kalmıştır. Üstelik, muhalefet milletvekilleri arasında, şimdilik tesirli bir sözcülük yapacak kimseler de pek gözükmüyor. Muhalefet partileri, Meclisteki tartışmaları, kendi partileri adına başarı ile yürütecek fikir olgunluğuna, ihtisas derinliğine, politka inceliğine kavuşmuş unsurlara da fazla sahip değildir. Öyle ise murakebelerini nasıl yapacaklar, diye duruma endişe ite bakılıyor. Bu yüzden, murakabesiz bir meclis karşısında kaldığımız bile ileri sürülüyor. Böyle bir Meclisin de yapacağı işlerden korkuluyor. Böyle bir Meclis, bilhassa azlık partilerin haklarına artık hiç saygı göstermiyebilir, yurttaşların genel hürriyetlerine de aldırmayabilir, deniyor.

Burada, gazetecilerin, hattâ bazan — maalesef — siyâset bilimcilerinin, bazı hususları bir birine karıştırdıklarını, bu yüzden âmme efkârını şaşkına döndürdüklerini görüyoruz.

Evet, burada, bilhassa iki ana partiye dayanan Mecliste, bir parti hükümeti kurup işletme keyfiyeti ve onun tabi! sonuçlan ile, hürriyetlerin hukukan da korunması rejimi biribirine karıştırılıyor. Böyle bir parti hükümetinde — ki Türkiye ve İngilterede durum budur — murakabe meselesini incelersek, işin iç yüzünü kavrarız sanıyoruz.

Sanılıyor ki, muhalefet partisi veya partiler murakabe organıdırlar. Bu, hem klâsik ve nazari yönden, hem de parti hükümeti sistemi yönünden gerçeğe uymaz.

Klâsik hukukî ve nazari yönden meseleye bakarsak şunu görürüz: Yalnız muhalefet partisi veya partileri değil, bütün partileri içine alan Meclis, bizzat perlemanter murakabe organıdır. Bu klâsik anlayışa göre; hükümet, idare— direksiyon — organıdır. Meclis de, bütün partilere mensup milletvekillerini içine alan bir teşekkül olarak, hükümetin bu idaresini — direksyonunu — murakabe organıdır. Yoksa, muhalefet partileri, kendi başlarına bir murakabe organı değildirler. Çünkü, Murakabenin tabi! sonucu olarak, hükümetin sorumluluğu mekanizmasını harekete geçiren, muhalefet partileri değildir; bizzat Meclistir. Hükümet idare — direksiyon — faaliyetinden dolayı, muhalefet partilerine karşı değil, bizzat Meclise karşı sorumludur.

Duruma, bilhassa iki ana partili bir Meclisteki parti hükümeti yönünden bakarsak: partilerden biri, Mecliste çoğunluğu elde etmiştir. Şimdi de, kendi içinden bir hükümet kurmuştur. Bu hükümeti, çoğunluk partisinin Meclis içindeki l derleri kurar. Hükümet, dayandığı çoğunluk partisinin programına dayanan bir hükümet programı düzenler ve onu yürütür. Öyle ise; hükümete ait icra — direksiyon — faaliyeti, seçim zaferini kazanmış olan program esaslarının veya bu esaslara uygun görüşlerin uygulanması demektir. Hükümete düşen görev budur. Mecliste de gene bu hükümet çoğunluğu hâkimdir. Öyle ise murakabeyi de, bizzat bu Meclis çoğunluğu yapacaktır: Kendi hükümeti, kendi programının esaslarını mı uyguluyor: bütün icralar, genel olarak, hukuki bir alan içinde mi yapılıyor? İşte iktidar partisi Meclis çoğunluğu, bu noktalardan kendi hükümetini kontrol eder; bu hususlarda beğenmediği bir gidiş görürse hükümeti kontrol vasıtası olan gensoru (istizah), Meclis soruşturması (meclis tahkikatı) mekanizmasını harekete geçirir.

Görülüyor ki murakabeyi yapan da bizzat iktidar partisi Meclis çoğunluğudur.

Bu durum, önce azlık partilerinin hakları, sonra da, bütün ülkedeki hürriyetler için tehlikeli olmaz mı? Çünkü, işin daha gerçeğine bakarsak Meclis çoğunluğunun programım uygulayan ve bu Meclis çoğunluğunun liderlerinden ibaret olan hükümet, parti kanalı ile Meclisteki çoğunluğa da hâkimdir. Binaenaleyh, Meclis çoğunluğu, kendi hükümetini sorumlu kılacak bir kontrol yapamaz.

Öyle ise, hükümet, parti kanalı ile hâkim olduğu bu meclis çoğunluğuna istediğini yaptırmaz mı? Bu da azlıkların ve herkesin hürriyetleri için tehlikeli olmaz mı?

Olabilir. Ama ne yapalım, parti hükümetinin mekanizması ve onun tabiî sonucu budur. Bu mekanizmanın, hürriyet rejimi için tehlikeli olacak şekilde işlememesi işin, ayrıca siyasî ve hukukî bir düzen kurulabilir. — Meselâ Meclisin tasarruflarını kontrol edebilecek bir Anayasa mahkemesi — ama hükümeti mesul edebilecek olan, fakat Meclis çoğunluğu ile hükümet arasındaki o müthiş ayniyet yüzünden hükümeti mesul etmeğe hiç yanaşmıyacak olan murakabe organı da bizzat iktidar çoğunluğudur; muhalefet grup veya grupları değildir. Âmme efkârı önümüzdeki dört yıllık devreye, bunu böyle bilerek bakmalıdır.

dir, 4 ü Demokrat Partiyi tutmaktadır. Zira, nihayet bazı hallerde de 8.3, 6.5, 9.2 lik neticelere de varılması tabi değil miydi?

Hayır! 7-4 de 7-4!..

Demokrat Parti, kaza mekanizmasının başındaki yüksek hâkimlerin kendi sine aleyhtar olduklarını, muhalefeti desteklediklerini anladı.

Bunun sebebini araştırsaydı, elbette ki daha iyi yapardı. Kendisi de faydalanır, aksaklıklarını, kusurlarını, münevverlere hoş görünmeyen taraflarını düzeltmek, hiç olmazsa görmek fırsatını bulurdu.

Öyle yapmadı, hissî hareket etti, Emeklilik kanunu tadilâtını Meclise getiriverdi.

Kabul edilen tâdillerin "Esbab.ı Mucibe" lâyihasında yazılı olmayan esbab-ı mucibesi, işte budur.

**

16 Haziran 1933... Amerika da Roosevelt iktidara gelmiştir, sanayii ıslah için N.R.A. (National Recovery Act)ı çıkarıyor.

16 Mart 1933... Roosevelt, ziraati ıslah için A.A.A. (Agrıcultured Adjustement Act)ı çıkarıyor.

27 Mart 1935... New-York Eyaletin. den Schechber adlı bir tavuk tüccarının şikâyeti üzerine Yüksek Mahkeme 9 âzasının ittifakiyle N.R.A.'yi Anayasaya aykırı olduğu mucip sebebiyle hükümsüz addediyor.

6 Ocak 1936... Aynı Yüksek Mahkeme, aynı esbab-ı mucibe ile A.A. A.'ı reddediyor.

N.R.A ve A.A.A. Roosevelt'in siyasetinin temel taşlarıdır. Onlarsız New.Deal (Roosevelfin politikasına verilen isim) olamaz. Halbuki Yüksek* Mahkemenin azaları — ki hepsi Cumhuriyetçiler zamanında iş başına gelmiştir ve Roosevelt Demokrattır — kaydı hayat şartiyle o mevkie seçilmislerdir. Ne yapsın?

5 Şubat 1937,.. Roosevelt Yüksek Mahkemeyle ilgili bir kanun teklifi ya pıyor. Yüksek Mahkemenin azaları, 70 yaşına geldiklerinde arzularile tekaüt olsunlar. Olmazlarsa, hükümet o sayıda yeni âza ilâve etsin. Teklif sadece Cumhuriyetçiler değil, Demokratlar arasında da gürültü uyandırıyor. Bu, icra mekanizmasının kaza organi üzerinde bir baskısı addediliyor. İhtilâf hâd safhaya girmek üzereyken evvelâ Yüksek Mahkeme bazı kararları tasdik ediyor, az sonra Roosevelt'e en ziyade muarız olan azalar istifalarını veriyorlar.

Roosevelt de kendi teklifi üzerinde durmuyor.

Demokrasi kurtuluyor!

**

Kanunu Meclise getirirken, hükümetin endişeleri yok değildi. Mesele kabinede enine boyuna görüşülmüştü. Ortada bulunan zaruretler aşikârdı. Hiçbir hükümetin, kendisine açıkça aleyhtar bir takım hâkim (7.4) veya memurlar (Sivas Valisi) idare ve kaza mekanizmasında yüksek mevkiler, bazı kilit noktalar işgal ederken işlerin selâmetle yürütüleceğinden emin olamayacağı muhakkaktır. Fakat tasfiyenin muvakkat bir tasfiye kanunu ile mi, yoksa bütün devlet memurlarının başına bir Demokles kılıcı asılması suretiyle mi yapılması hususunda tereddütler vardı. İkinci fikir galebe çaldı.

Hükümetin endişeleri yok değildi, zira tasarının öylesine püf noktaları vardı ki, kafasında bilgi ve fikir, ağzında lâf yapan dil bulunan bir muhalif mebus mucip sebepleri hallaç pamuğu gibi atabilirdi. Kanunu hazırlayanlar tarafından, ileri sürülmesinden en ziyade çekinilen itiraz şu idi:

Gülümsemeyen Menderes Halbuki neden?

"Devlet ile memur, aralarında bir statü yapmışlardır. Memur Devlet hizmetine girmekte, bazı şeyler tekeffül etmekte; Devlet de ona şu yaşa veya şu hizmet senesi sonuna kadar iş vermeye mecbur bulunmayı kabul etmektedir.

Şimdi Hükümet yaşı 60, hizmet senesini 25 olarak değiştirmek istiyor. Güzel. Bu, onun hakkıdır. Fakat yaşı 65, hizmet senesini 30 olarak kabul ettiği sırada memuriyete girenler ne olacak? Devlet, onlara yaptığı taahhüdü nasıl hükümsüz sayabilir, cayabilir, dönebilir? Bu, onun itibarına yakışır mı?

Tadilât mı istiyor? Kabul. Fakat kanun, neşri tarihinde muteber olabilir. Makabline şâmil tutulamaz. Bu. gün memuriyete girecekler, tâdillere uygun şekilde tekaüt edilebilsin.

Ama, evvelkiler değil!"

Halbuki tadil tasarısının müzakeresi günü, kürsüye çıka çıka Sırrı Atalay (C.H.P. — Kars) çıktı.

Demokrasi!. Teminat!. Muhtariyet!.

Tasarı kanunlaştı, geçti.

Bizim öğrendiğimize göre, bu kanunun tatbikine derhal geçilecek ve yüksek mevkileri işgal edip de muhalefete meyilleri tesbit edilmiş bulunan Adliye, Üniversite ve İdarî Mekanizma mensupları derhal tekaüde sevkedileceklerdir. Kanunun şümulüne girmeyenler ise, istifaya mecbur kalacak şekilde muameleye tâbi tutulacaklardır. Ankaradan Hakkâriye "Hukuk işleri Müdürü" olarak tayin edilen sabık C.H.P. adayı bu yolun ilk yolcularından biridir.

Bilhassa 7.4'lerden 7'si üzerinde dikkatle durulmaktadır.

Tamamiyle "Siyasî Zaruret" esbabı mucibesiyle hazırlanan ve yapanlar tarafından dahi ancak "Ne yapalım birader!" diye müdafaa edilen tasarı, memleketi bilmiyoruz ama demokrasiye bir tek bakımdan faydalı olabilir.

Muhalefetin zafiyetinden, "kadro sıkıntısı" ndan sık sık bahsedilen şu günlerde doğrudan doğruya muhalefetin kucağına atılan bu münevver, tecrübeli, yaşlan ve başları — ekserisinin — olgun kimseler orada taazzuv eder, profesyonel politikacıların ustalığı ile kendi vasıflarını mezcedebilirlerse Hükümetin istemediği hizmetlerinden, millet büyük faydalar sağlayabilir.

Fikir hayatı, siyaset hayatı için 60 yaş ve 25 hizmet yılı olsa olsa "olgunluk çağı" sayılabilir. Pek çok profesör, pek çok politikacı, pek çok hukukçu en verimli senelerini bu yaştan sonra yaşamışlardır. Elbette ki Devlet vazifesi, bir insan için tek vazife sayılamaz.

Kimbilir belki de Demokrat Partiliderleri, tasarıyı, sık sık şikâyet ettikleri muhalefet saflarını kuvvetli ve kıymetli elemanlarla takviye maksadiyle hazırlamışlardır.

Demokrasiye hizmet için dolambaçlı bir yol, ama!..

Radyoda Sus — pus!

O gece, radyonun başındaki zatı görenler, radyonun içinden konuşan hatibin neler söylediğini merak bile etmezlerdi.

Manzara, öylesine alâka uyandırıcıydı.

Hatip bir tek cümle söylüyor, dinleyicisi bir düzine cümleyle mukabele ediyordu. Hatip tenkid ediyor, dinleyicisi bir misliyle cevap veriyordu. Zaman zaman yerinden doğruluyor, küçük elleriyle geniş hareketler yapıyor, bazan sinirli sinirli gülüyor, kısa

bacağını sallıyordu.

— Şuna, suna da bak!..

— Biz senin, ne olduğunu biliriz...

— Yok canım!. Senin efendilerin neden yapmadılar?.

— Hadi, hadi., İşine...

Dinleyici her zamanki gibi traşlıydı; üstü başı dağınıktı; mendil cebine bir dolma kalem iliştirilmişti.

İstanbul Radyosundan bir Muhalefet sözcüsü konuşuyordu.

Vak'a, seçim kampanyası sırasında geçer.

Muhalefet sözcüleri, Seçim Kanununda yapılan yeni tadillerle artık radyoda konuşamayacaklardır.

*

Başvekil Adnan Menderes, tasarı hazırlanırken — daha doğrusu tasarı onun zihninde hazırdı da, üzerinde görüşülürken —:

"— Nihayet, dedi, ben bu memleketin başvekiliyim..."

Biraz evveli Osman Bölükbaşının, seçim kampanyası sırasında Millet Partisi adına radyoda yapmış olduğu çok "sert", çok "şahsî" bîr konuşmayi bahis mevzuu etmişti, onu uygunsuz konuşmalara misal göstermişti. (Not; Tırnak içindeki kelimeler, Başvekilin değil, bizimdir. O, başka kelimeler kullanmıştır).

Hakikaten, radyo konuşmalarının, bütün diğer seçim konuşmaları gibi, bir takım ölçülerin dışına çıktığını herkes kabul ediyordu.

Tadil tasarısı Hükümet tarafından ele alındığında da pek çok kimse buna itiraz etmedi. Muhalefetin konuşmaları sadece yukarda bahsettiğimiz "dinleyi" cinin değil, daha bir çok kabine ve genel kurul mensuplarının da asabını bozmuştu.

Unutulan, fena tatbikat yüzünden iyi prensiplerin- ortadan kaldırılması yoluna gidildiğini, Demokrat Partinin muhalefet yıllarında bizzat kendisinin muhalif partilere radyoda söz hakkı verilmesi için mücadele ettiğini — ve bu mücadelenin bütün bir millet tarafından ne büyük bir hararetle desteklendiğini — Başvekil Adnan Menderese hatırlatmak oldu. Bunu bazıları "çekingenlik" lerinden, bazıları "totaliter temayül" lerinden, fakat bir kısmı da Parti içinde kendi günlerini beklediklerinden unuttular. En kuvvetli kayaları bile aşındırmanın yollan vardır.

Radyodan Partilerin — iktidar par" tisi de dahil — söz hakkının kaldırılması münasip görülürken, bir nokta daha hatırdan çıkarılıyordu. Bu teklifi yapanların düşündükleri şuydu:

"— İktidar partisi konuşmaz ama, iktidar konuşur."

Halbuki "İktidar adına" diye radyoda yer verlen konuşmaların kısmı âzamini tetkik ediniz: kısmı âzamında "Demokrat Hükümet" in icraatı övülmekte, onun propagandası yapılmaktadır. Hattâ Devlet Reisi bile "Seçim Konuşması" olarak yaptığı ve "Devlet Reisi konuşması" olarak radyodan nakledilen — ki Yüksek Seçim Kurulu, mahut 7-4 ekseriyetiyle bu konuşmaları Seçim Kanununa aykırı bulmuştur — nutuklarında bu "Demokrat Hükümet" tâbirini kullanmıştır.

Halbuki maksat Hükümet icraatının hesabını, hiç bir parti propagandası arzusuna kapılmaksızın millete vermekse, "Demokrat Hükümet" denilmesine lüzum yoktur. "Cumhuriyet Hükümeti" demek kâfidir. Nitekim İngiltere de de radyoda hükümet icraatından bahsedilirken "Muhafazakâr Hükümet" veya "Işçi Hükümeti" denildiği işitilmiş değildir. Kullanılan tâbir "Majestelerinin Hükümeti" dir.

Bizde de, Partilerin radyodaki cılız söz hakkını geri alan "Demokrat Hükümet" in, bari kendisinden, bundan böyle "Cumhuriyet Hükümet" inden başka türlü bahsettirmemesi bir dürüstlük vazifesidir.

Hattâ ve bilhassa seçim zamanlarında...

Biraz tevazu!..

Hasan ~ Âli Yücel

Üstünden otuz yıl geçti, hâlâ unutmam; ilk defa açıktan "Ben Allahım!." diyen Ademoğlunu Üsküdar'da görmüştüm. O zaman tımarhane, Toptanında idi. Henüz Bakırköye göçmemişti. Bu dâvâlı Allah, çok sinirli, saldıran bir deli idi. Fakat büyük bir meziyeti vardı: Samimî idi.

Samimî idi. Çünkü kendinde neye inanmışsa onu açıklıyordu. "Başı ağrıyan gelsin; gözü görmiyen, kulağı işitmiyen gelsin. Ağrısını geçireyim, gözünü açayım, kulağını deleyim" diye bağırıyordu. Sonra büsbütün kızıyor, celalleniyor; "Niye kimse gelmiyor? Niye kör, niye sağır kalmak istiyorsunuz?" diyip ağza alınmıyacak sövüntüleri etrafa yağdırıyordu.

Söyliyene bakmayıp ta söyletene bakanlar için pek de yabana atılacak töz değil. Her yerde nice bakar körler, nice kulağı açık vurdum. duymazlar vardır? Fakat söyliyen, bunları düşünemiyecek kadar kendinden geçmiş, düpedüz bir çılgındı.

Geçen gün gazetede resmini gör. düğüm İsa Peygamber'e Halkevi civarında polisle beraber giderken rastgelince hemen tanıdım. Bu zavallı köylünün göbek adı İsa, adı da Peygamberimiş. Demek delilerde bir kademe daha akıllılığa doğru yürüyüş var! Allahlıktan onun resulü olmaya bir iniş... Sevimli de bir köylü. Müslüman olduğuna göre İsalığı ancak kulluk olarak kabul etmiş demektir.

İsa Peygamber, polis efendinin yanında dalgın dalgın yürüyordu Acaba ne düşünüyordu? Her halde akıbetini... Vatandaşlık rütbesinden fazlasına göz dikmiyecek kadar aklına sahip olsaydı, simdi köyünde bir dere kenarında, yeşillik üstünde, dedesinin diktiği bir ağacın gölgesinde rahat rahat uyuyabilirdi.

Hükümleri dillere destan olmuş, meşhur Karakuş'un mahkemesine düşseydi, bizim biçare köylü İsa Peygamberin yiyeceği karar, hiç şüphesiz şöyle bir şey olurdu;

— Sanığın iddiası doğru görülmüştür. Haydi götürün, gerin carmıha!..

Tanrı, kimseyi tevazudan ayırmasın. Deli veya akıllı, haddini bilmemenin cezası ağır oluyor. Onun için bu fâni insanlardan kim kime rastlarsa muhatabının fazla böbürlenmesini beklemeden, hemen kulağına fısıldasın:

— Biraz tevazu!..

Karma ya ilânı harp

Seçim kanunundaki tek tadil, partilerin radyodaki konuşma saatlerini ilglendiren tadil değildir. Bilhassa "karma" listelere karşı Reisicumhur Celâl Bayarın 1954 genel seçimleri sırasında açtığı harp, bütün şiddetiyle devam etmektedir.

Meclise gelen tasarı, fiilen karma liste yapmak imkânını ortadan kaldırmaktadır.

Seçimlerde bir takım "siyaset madrabazları" nın, hem o yandan hem bu yandan en kuvvetlileri alıp, aralarına kendi isimlerini sıkıştırdıkları, sonra bunları matbu listeler halinde ev ev dağıttıkları ve isimleri listeye alınan kimselerin hâdiselerden tamamile habersiz oldukları hakikattir. Halbuki o sırada mer'i kanunda da, listeye alınacak kimselerin yazılı muvafakatlerinin şart olduğu bildirilmiştir.

Şimdi, her çıbanı tedavide kol kesmek gibi bir yol tutmuş görünen "muktedir siyasî çevreler", karma liste bahsinde de bu listeleri, hemen tamamiyle ortadan kaldırmayı, usulün mahzurlarım önlemekten daha kolay bulmuşlardır. Matbu karma liste ya" saktır — Parti listesine 'sim ilâvesi yasaktır — Parti listesinden isim silinmesi yasaktır.

Mesele, Meclisin bilhassa Anayasa Komisyonunda gayet etraflı ve esaslı surette görüşülmüş, azalar arasında hâdise koparmıştır. Birçok âza bu yasağı, Partilerin koalisyon yaparak umumi efkâr huzuruna çıkmalarına mâni addetmişler, hükümet sözcüsü bunu kabul etmiyerek tadillerde böyle bir cihetin bulunmadığım belirtmiş, tartışmalar olmuş, eski usulde kalınması istenilmiştir. Hem pek çok demokrat mebus, celâdet bile göstermiş. tir.

Her halde meselenin, diğer medenî memleketlerde münakaşası yapılmış, karara bağlanmış bir meselenin bize gecikerek gelmesinden başka şey olmadığı muhakkaktır. Zaten tasarının

hazırlanması sırasında Demokrat Partinin üst kademelerinde ve hükümet mahfillerinde cereyan eden görüşmelerde bu husus, bizim haber aldığımıza göre, belirtilmiştir.

Avrupada Rönesans ile başlayan "şahsiyet gelişmesi" ve ferdiyetçiliğin 19 uncu asırda Marksist telâkkiler gibi totaliter telâkkiler tarafından hücuma uğradığını, iki temayül arasında uzun mücadeleler sonunda bir uyuşmaya, bir "Compromis" ye varıldığını kitaplar yazar. "Partiler İlmi" diyebileceğimiz bir ilmin en mümtaz simalarından biri olan Fransız hukukçusu Maurice Duverger'nin de Fransada sosyalist mebusların Parti grupları tarafından alınan bir karara riayet etmemeleri neticesinde son haftalar zarfında husule gelen duruma dair "kadro partisi — kütle partisi" mevzuundaki makalesi ve aynı zatın "Siyasî Partiler" adlı kitabı birçok AKİS okuyucusunun meçhulü değildir.

Şimdi bizde, karma listeler de fiilen yasak edildiğine, hattâ bir partiye rey verecek kimselerin o listeden isim silmek hakkına bile sahip olmalarına cevaz verilmediğine göre memleketin siyasî hayatı sadece ve sadece Siyasî Partilerin çerçevesinde geçecek, siyasî hayatta şahıs ve şahsiyet diye bir şey kalmayacak, mebus olmak isteyenlerin mutlaka bir Parti listesine girmeleri şart sayılacaktır.

Gerçi bu listelere "müstakil" etiketini taşıyan , kimseler alınabilecektir. Fakat Meclise girmek için evvelâ bir Partinin listesine girmek mecburiyetinde bulunan kimselerin ne dereceye kadar "müstakil" kalabileceklerini anlamak için meselâ Hikmet Bayurun sık sık çıktığı Meclis kürsüsünde irat ettiği parlak nutukları; aynı zatın o listeye girmeden yaptığı beyanlarla karşılaştırmak kâfidir.

«C. H. P. yi tanımıyoruz!»

Devlet Vekili Dr. Mükerrem Sarol, Başvekilden Cumhuriyet Halk Partisi Meclis Grupu adına "randevu" istemiş olan bahis mevzuu Grup Reis Vekili — Reis İsmet İnönü dür — Server Somuncuoğlu'na: "Başvekilin kendisiyle vatandaş veya milletvekili olarak her zaman konuşmaya hazır bulunduğunu, fakat Parti olarak Cumhuriyet Halk Partisiyle görüşecek bir şeyi bulunmadığını" bildirirken hakikî bir memnunluk duyuyordu.

Zira Dr. Mükerrem Sarol, Demokrat Parti içinde daima Başvekil Adnan Menderesin kanaatinde olarak bilinmekle beraber her halû kârda "Cumhuriyet Halk Partisi başındakileri atıp doğru yola gelmedikçe, kendsile birgûna münasebet kurulmaması" fikrinin de hararetli taraftarlarından biridir.

Cumhuriyet Halk Partisi Meclis Grupu, Başvekilden randevu istemek kararında kolay kolay ittifaka varamamıştı. Başlarında Server Somuncuoğlu bulunan mutediller buna hararetle taraftardılar. Buna mukabil, bilhassa Grupun dışından gelen tesirler, aksi bir cereyan takip ediyordu. Server Somuncuoğlu ve arkadaşlarının nazarında mesele bir mevzuda Başvekil Adnan Menderesle görüşüp görüşmemek değildi. Mesele umumî efkâra — ve Başvekil Adnan Menderese — Cumhuriyet Halk Partisinin Muhalefet için muhalefet" yolundan ayrılmış bulunduğunu göstermek ve Partinin; üzerine yığılan bulutları uzaklaştırmak idi. Hareket bir paratoner vazifesi görecekti. Böyle bir el uzatmadan sonra iktidar, kaldırdığı yumruğunu indirirse âmme vicdanında, temyizsiz mahkûm olacaktı. Bu neviden bir mahkûmiyeti ise en kudretli ve kuvvetli iktidarların bile göze alamayacakları, mantıken biliniyordu. O kuvvetli, kudretli Recep Pekerden ve hükümetinden ne kaldığı hatırlarda idi. Zaten Meclis Grupu ve bilhassa Server Somuncuoğlu, Cumhuriyet Halk Partisinin Meclis dışı erkânı tarafından tutulan yolu tasvip etmediğini açıkça bildirmekten geri kalmamıştı.

Son Haber

Somuncuoğlu'nun istifası

C. H. P. Meclis Grupu Başkan Vekillerinden Server Somuncuoğlu, "C. H. P. Meclis Grupundan istifa ettiğini" bildirmiş bulunuyor.

Yakınları gayet iyi bilirler ki Somuncuoğlu, bilhassa Meclis Grupu Başkanlığına seçildiğinden beri, iki sebepten gayet müşkül bir durumdaydı;

1 — Grup Reisi sıfatiyle Partisinin hareketlerini. Mecliste müdafaa zorundaydı. Halbuki bu harekeliler, politikalarını tasvip etmediği "Genel Kurul erkânı" tarafından tertipleniyor ve çok zaman kendisinin muhalefet anlayış ve ölçüsünün dışına çıkıyordu Bu bakımdan, kürsüden şahsi fikirlerinin aksini ifade gibi bir duruma düşüyordu.

2 — Server Somuncuoğlu ticaret yapar ve muvaffak bir tacirdir. Son zamanlarda bit çok güçlükle karsı karsıya bırakılmıştır . Ortağı olan bir Yunanlı tacir, döviz kaçakçılğı yaptığı iddiası, ile hudut haricine çıkarılmistir. Halbuki, şirketin islerini asıl tedvir eden o idi. Bu, Somuncuoğlunun bütün ticari vaziyet ve mevkiini sarsmıştır. Ortağı hudut dışında kaldığı müddetçe, Somuncuoğlunun ticarî meselelerle bizzat uğraşması gerekiyordu. Halk Partisindeki vazifesinden ayrılmakla hem vakit bulacak, hem de karşı karsıya bırakıldığı bir takım güçlüklerin kalkmasını sağlayacaktı.

Simdi, Yunanlı ortağının tekrar Türkiyeye dönmesine hükümetçe müsaade edilip edilmeyeceği tabii bilinmemektedir.

Somuncuoğlunun siyasî hayattan çekilip çekilmiyeceği de Henüz meçhuldür Fakat kendisi Halk Partisi içinde bir itidal unsuruydu ve bu ba kımdan memlekete büyük hizmetler sağlayabilirdi. Şimdi, onun, türlü sebeplerin zoru altında vazifesini bırakması karsısında, kendisine olan bütün dostluk ve sempatimize rağmen AKİS'in ikinci sayısına yazmış olduğu güzel makalesindeki su cümleyi ibretle ve üzülerek hatırlamaktan kendimizi alamıyoruz:

"Türkiyede fazilete bağlı kalan, inancını ve prensiplerini müdafaa ederek şahsî menfaatlerini feda edenler. daha çok tahsil görmemiş vatandaşlardır. Diplomalı aydınlardan ön plana gelmek şansını bulmuşların çoğu menfaatleri uğruna fikir, kanaat ve taraf değiştiriyorlar Bu vaziyette kime, kimin ve nasıl rehberlik edeceği de bir mesele olarak karsımızda durmaktadır."

İsmet İnönü de, teklife katıldı.

Buna rağmen Adnan Menderes, mülakat talebini reddetti. Doğrusu istenirse kabul etmesi için "kanunî bir mecburiyet" yoktu ve kendisi Mecliste "C.H.P. bugünkü halinde kaldıkça kanunî mecburiyetlerin dışında kendileriyle Parti olarak münasebetimiz olmayacaktır" demişti. C.H.P., başında İsmet İnönüyü muhafaza ediyordu.

Ama gene de bu, çok ağır bir hareketti.

Red cevabı, Halk Partisi içinde, bilhassa onun Meclis dışı çevrelerinde büyük akisler uyandırdı. Fakat Is. met İnönü bu sefer, Meclis Grupunu tutuyordu. Meclis Grupu hâdiseyi son derece "efendice" bir tebliğ ile millete bildirdi. Halkçı gazetesi, sadece bu tebliği, tefsir yapmadan aynen verdi. Ertesi gün de, üzerinde polemik açmadı. Halk Partisi, başının üzerine yığılan bulutlar karşısında, hiç olmazsa manen "sine-i millete sığınıyordu. Bir çok Halk Partili için mesele rejimin — ve partinin — bekası davasıydı.

Red cevabından sonra Meclis Grupu, Genel İdare Kurulu toplantı yaptılar. Hareketi beğenmeyenler, derhal mukabele.i bilmisil isteyenler vardı. Fakat lider, itidal tavsiye ediyordu. İkinci bir görüşme teklifinin yapılması kararlaştırıldı; teklif tebliğ ile bildirildi.

Millet, partilerarası münasebetlerde hakem mevkiine getirilmişti.

Bu sırada Demokrat Parti içinde, başlanılan harekete devam suretiyle, şu Kurultay arefesinde Cumhuriyet Halk Partisi üzerindeki baskıyı kaldırmadan, uzun zamandan beri arzu edilen "İsmet İnönünün muhalefetteki iktidarından da tasfiyesi" ameliyesinin tamamlanması taraftarı mevcuttu.

Halbuki gün gibi aşikârdır ki İsmet İnönüyü başından ayırdığı dakikada Cumhuriyet Halk Partisi diye bir parti kalmaz; Cumhuriyet Halk Partisi kalmayınca da, teşkilâtlanmış, ciddî

bir muhalefetin boşluğu yıllarca hissedilir.

Partiler doğar, gelişir, eskir, ölür. Meselâ İngilterede liberal Parti bu istihaleleri geçirdikten sonra, halen can çekişmektedir. Ama onları "siyaset piyasası"ndan kaldıran seçmenlerdir. Eğer 1954 seçimlerinde meselâ C.H.P. yarım milyon, C.M.P 3 milyon rey almış bulunsalardı millet C.H.P. yi tasfiye etmiş olurdu,

Böyle bir hâdise yoktur. O halde iktidar, millete ait bulunan bir takım tasfiye ameliyeleri yapmamak, buna tevessül etmemek mecburiyetindedir.

Netice

Bu bir hafta içinde bütün olup bitenler mücerred hâdiseler, müçerred vak'alar halinde ele alındığında büyük bir ehemmiyet arzetmeyebilir.

Emeklilik kanunu tadilleri çıkarken yükselen "Demokrasi! Teminat! Muhtariyet!" sesleri daha evvel de duyulmuştu. Bu tadillerin de memurluk, hâkimlik veya profesörlük hukukuna set çekeceği beklenemez. Bir bardak suda kopan fırtına yatıştıktan sonra, her şey eskisi gibi devam edecektir.

Seçim Kanunu tâdilleri de seçim hürriyetini zedelemiyecek, seçmen beğenmediği iktidarı bir tekme darbesile daima yuvarlamak hakkını elinden kaçırmayacaktır.

Başvekil Cumhuriyet Halk Partisiyle görüşse de, gorüşmese de bu Parti, memleket içindeki muhalefet, va zifesini yapmakta serbesttir; memlekette istenildiği gibi söylenilmekte, istenildiği gibi yazılmakta, istenildiği gibi tenkid yapılmakta devam olunmaktadır. 1950'nin arefesinde ne kadar hürriyet varsa, bugün de o kadar hürriyet mevcuttur.

Fakat o hâdiseler ve o vak'alar başka bakımlardan tehlikelidir. Demokrasi bu memlekette yenidir, anti.demokratik temayüller, terbiye bizim içimize işlemiştir, ("Kültür sahasında" sayfamızda Avni Başman'ın bu mevzudaki makalesini hararetle tavsiye ederiz). Demokrasi ile prensiplerde uyuşamayan, bağdaşamayan hareketlerden, kararlardan İktidar dikkatle kaçınmalıdır. Hükümetin totaliter bir zihniyete sahip olduğu şüphesi zihinlerde belirirse, demokrasiyi samimî surette istemediği, onun mazarratından kurtulmak için faydalarını da teptiği zehabı uyanırsa, iktidarın karşısında olmak bu kadar tehlikeli, yanında olmak bu kadar kârlı kalırsa 1946'dan bu yana gerçekleştirdiğimiz hamleler, katettiğimiz yol havaya gider.

Alınan tedbirler Demokrasiyi çoktan benimsemiş bir memlekette alın. saydı, belki normal mânalarından başka mânalar taşımazlardı.

Ama Türkiye için durum başkadır. Biz milletimize evvelâ Demokrasiyi benimsetmek, onu iliklerine işletmek zorundayız.

Bunun da yolu, "kalın sopa siyaseti" değildir.

Partiler

Gençler ve siyaset

Mehmet Özbey (D.P. — Burdur), meraklı bir zat olmalı. Büyük Millet Meclisine tevdi ettiği bir "sözlü soru" ile Başvekil Adnan Menderesten sorduğu şudur:

"— Üniversite gençlerinin siyasetle uğraşıp uğraşmamaları hakkında ne düşünüyorsunuz? "

Sözlü soru henüz gündeme girmediyse de, bugünlerde alınacaktır.

Sözlü soru müessesesinin, bir takım hallerde hükümete, umumi efkâra bildirmek istediği bazı hususların, bazı noktai nazarların açıklanması için fırsat teşkil ettiği, hattâ suallerin bu maksatla sorulduğu malûmsa da, Mehmet Özbey'in böyle bir niyetle hareketi pek muhtemel değildir!

Üniversite gençlerinin siyasetle uğraşıp uğraşmamaları hakkında düşünülen nedir?

Eğer ortada bir düşünce varsa, bunun bir Bukalemunu aratmayacak kadar sık renk değiştirmiş olduğu muhakkaktır.

1950'nin arefesinde, Cumhuriyet H. Partisi iktidarda, onun Genel Başkam İsmet İnönü Reisicumhur idi. İsmet İnönü İstanbulda Taksim meydanında söylediği bir nutukta üniversite gençligi arasına politika sokan politikacıları sert bir lisanla tenkid ediyor, buna asla müsaade veremeyeceklerini bildiriyordu. Hattâ nutukta tehdit arayanlar, kolaylıkla bulabilirler.

1950'nin ferdasında Cumhuriyet Halk Partisi iktidarda, onun Genel Başkam İsmet İnönü Reisicumhur değildir. Halk Partisinin gençlik kollan büyük bir gürültüyle faaliyete geçerler, faaliyetleri İsmet İnönü tarafından takdis edilir, toplantılar, gösteriler tertiplenir. Bu kolların azaları, üniversite talebesi arasından devşirilmektedir.

Hâdise, Demokrat Parti saflarında — ve gazetelerinde — şiddetle tenkid olunur. Demokrat Parti iktidarda, onun Genel Başkanı Adnan Menderes Başvekildir. Neler söylenmez? Halk Partisinin hareketi ne hücumlara uğramaz? Üniversite gençliğinin arasına politika sokmak, orduyu siyasete karıştırmakla bir tutulur, bu harekete tevessül edenler âdeta vatan hainliği ile itham olunur...

... ve seçimlerden bir kaç ay evvel, bütün azasını, tıpkı Halk Partisinin Gençlik kolları gibi üniversiteliler arasından devşiren "Genç Demokratlar" teşkilâtı kurulur ve o da, D.P.'nin kurucusu tarafından takdis edilir. Her kurucu, kendi çapına göre "Genç Demokratlar"ı himaye ettiğinden, Refik Koraltan da onların kır balosunu himayesine alır.

Bu suretle her iki parti de, üniversite gençliğini kendi safına almak için yarışa çıkar. Her, iki parti de, üniversite gençlerinin, hem de bir siyasî parti içinde politika yapmasında bir vakitler gördüğü mahzurları da unutur.

Şimdi, üniversite talebesi siyaset yapabilir.

Fakat onların hocaları siyaset yapamaz.

O kadar ki , Emeklilik kanunundaki son tadiller, biraz da, politikacı profesörleri gürültüsüz, patırdısız tasfiye maksadiyle kaleme alınmıştır.

Bu kadar değil!

Üniversite, umumiyetle dört senedir. Bir seçim devresi de dört senedir. Bu dört sene içinde talebe, siyasî partilerin gençlik kollarına girebilir.

Bayar Kocaeli Genç Demokratları arasında

Siyasetle meşgul olabilirler mi?

orada istediği gibi propaganda yapar, seçim günü sandık başında bile bekler. Rey verir, rey toplar. Liderini alkışlar, öteki liderin aleyhinde bulunur.

Fakat son imtihanlarım verip te diplomasim aldı ve meselâ aynı üniversitede asistan, yahut karşıdaki devlet dairesinde memur oldu mu bu hakları topyekûn elinden alınıverir.

Hükümet, üniversite mensuplarının — yani, hocalarının demek istiyoruz — Olduğu kadar kendi memurlarının da partizanlık yapmamasına titizlikle itina göstermektedir.

İşte bütün bu bakımlardan "üniversite talebesinin siyasetle uğraşıp uğraşmaması hakkında ne düşündüğü" sorulan Adnan Menderesin vereceği cevap alakayla beklenilmelidir.

Eğer üniversite hocaları, hakimler ve memurların uzaktan yakından politikayla temaslarının kesilmesinden sonra — ordu için böyle bir şey bahis mevzuu olmadığına göre — üniversite talebesinin de partilerle alâka kurması yasak edilirse kimlerin siyaset yapamayacaklarını değil, kimlerin yapabileceklerini tayin daha kestirme ve eziyetsiz bir yol haline gelecektir.

İdare

Osman Şevki Çiçekdağ
'İlçemizi lütfen il yapar mısınız?"

Vilâyet olma talepleri

Gelen telgraf Iğdır'dandı. Iğdır, Karsın bir kazasıdır ve Kars 1954 genel seçimlerinde reyini iktidara değil, muhalefete vermişti.

Telgrafın geldiği yer, Türkiye Büyük Millet Meclisi idi. Iğdır da, vilâyet olmak istiyordu. Hem, bu arzusu kabul edilirse, bir daha sefer "minnetinin ifadesini reyile belirteceğini" de hissettiriyordu.

Türkiye Büyük Millet Meclisine ve muhtelif mebuslara memleketin pek çok tarafından bu neviden talepler gelmektedir. Hürriyet gazetesinin bildirdiğine göre son olarak Şebinkarahisarlılar da, vilâyet olmak arzusu izhar etmişler, gerekli yerlere müracaatta bulunmuşlardır.

Fakat" onların yakınlarında seçimlerde rey'ni Cumhuriyet Halk Partisine veya Cumhuryetçi Mille. P. sine vermiş bir vilâyet bulunmadığından, Şebinkarahisar da tek başıa vilâyet olacak duruma henüz erişemediğinden bu arzunun is'afının kolay sayılmaması gerektiği belirtilmektedir. Bu bakımdan, alâkalılarca Iğdır, daha şanslı görünmektedir.

Mamafih Şebinkarahisarlılar, bir defa da Adalet Vekili ve eski Kırşehir, yeni Ankara Mebusu Osman Şevki Çiçekdağın "delâlet" ini rica etmeye karar vermişlerdir.

Vilâyet olma talepleri, gün geçtikçe artmaktadır.

İşletmeler

Haşmetlû Çelikbaş

Prof. Fethi Çelikbaş, İşletmeler makam odasında, elleri cebinde, bir duvar haritasının önünde durdu. Haritada, bir çok fabrika, memleketin dört köşesine yayılmış halde gözüküyordu.

Prof. Fethi Çelikbaş:

"— Bunlar hep, bana bağlı" diye mırıldandı.

Kendisinden evvel Ziraat Vekili Nedim ökmen, Ciftik Gazinosunda, "Imparatorluk"unu ilân etmişti. Hakikaten Ziraat Vekâleti, bağlı müesseseler ve çiftlikleriyle bir imparatorluktan, Nedim ökmen de onları idare e-

diş tarzıyla imparatordan pek de farklı değildi.

Şimdi kendisisi, Prof. Fethi Çelikbaş geçiyordu. Zira İşletmeler Vekâleti, bağlı müessese ve fabrikaların sadece adedi değil, kıymeti bakımın*' dan da bütün vekâletlerin en "muhteşem" idir.

Fakat bu ikinci imparatorluğun idaresi gün geçtikçe daha zorlaşmakta, fabrikaların yedek parça veya diğer İthal mallarına ihtiyaçlarını karşılamak, döviz sıkıntısı dolayısiyle müşkul hale gelmektedir. Döviz sıkıntın ise, vatandaşların seyahate çıkma mevsimi olan şu yaz aylarında bilhassa kendini hissettirmektedir.

Seçimlere gidildiği sırada yer yer şenliklerle atılan temellerin üzerine şimdi binalar ve fabrikalar yükseltmek gayreti devam etmekle beraber tediye muvazenesinin süratle düzeltilmesi için tedbirler almak zorunda bulunuyoruz.

İşletmeler Vekâletine yapılan müracaatların azameti, döviz sıkıntısının bir neticesi sayılmak gerekir.

Fethi Çelikbaş — Emin Karakuş
Fabrikalar işletiyoruz

Hariciye

Dost Libya

Başvekil Adnan Menderes:
— Müzakerelerde ben de bulunmak isterim, dedi.

Dost Libyanın Türk devlet erkânı, Başvekil Bin Halim, Hariciye Vekili Aneyzî ve Hariciye Vekili Abdüsselâm Busayrî memleketimizi resmen ziyaret ediyorlardı.

Misafirlerin geldikleri gün, dişindeki bir absenin ateşini yükselttiği Adnan Menderes dost Başvekili karşılayamamış, fakat Bin Halim ev sahibi Başvekili evinde ziyaret etmişti.

İlk temaslar gayet dostane geçti. Derhal anlaşıldı ki Libya, Orta Şarktaki diğer Arap devletlerin aksine, hâdiseleri son derece realist bir nazarla görmekte, azimli ve kararlı bulunmaktadır. Ayrıca misafir devlet adamları memleketimize karşı büyük bir sevgi beslemekte, itimad duymaktadırlar.

Adnan Menderesin kendileriyle mutlaka temas etmek istediğini öğrenince programı değiştirdiler ve İstanbula hareketlerini geciktirdiler.

Görüşmelerden çıkan netice şudur: Pek yakında Türkiye ile Libya arasında bir dostluk anlaşmasına intizar olunmalıdır.

Fakat, Libya Başvekiline verilen ziyafette — ki o ziyafette Başvekili Fatin Rüştü Zorlu temsil ediyordu — feci bir protokol hatası oldu.

Her zaman şöyle oturulurdu: Koraltan — karşısında bizim başvekil — sağında misafir.

O gece şöyle oturuldu:

Koraltan — Fatin Rüştü Zorlu — Fatin Rüştünün sağında misafir.

Reisicumhur Libya Başvekilini kabul ediyor
Bir dostluğun perçinlenmesi

Fransa

Buhran son bulurken

Fransada 12 haziran cumartesi günü Başvekil Laniel'in meclisten itimat alamayıp istifa etmesiyle başlayan hükümet buhranı, bütün tahminlerin hilâfına olarak süratle halledilmiş bulunuyor. Laniel, Hindicini meselesinde bir kaç takririn kabul edilip edilmemesi meselesinden ötürü düşmüştü. Yani Fransada umumiyetle hükümetleri, iç politika meseleleri düşürdüğü halde, bu kere hükümet Hindicini dâvasının kurbanı oluyordu. Hani, bu mesele de, Cenevrede konferans masasında ve Hindiçinide savaş meydanlarında arzettiği manzara ile, kurban olunmıyacak bir şey değildi. Sekiz sene süren bîr hatanın yükü altına hangi hükümet girse kaburgaları kırılabilirdi. Laniel, meselenin Cenevrede beynelmilel müzakerelere konu teşkil ettiği bir sırada bir kere bu yükü kaldırdı, fakat ikinci tecrübede hükümet çöktü.

Hindicini meselesi bu sırada Cenevre konferansında öyle bir çıkmaza girmiş ve Fransız Milli Meclisi ise mesele üzerinde öyle ayrılıklara düşmüştü ki, bu dâva ve buna zamimaten Fransanın daha bin çeşit içli dışlı problemlerinin yeni bir hükümet teşkilini haftalarca, en az üç hafta geciktireceği zannediliyor ve kabineyi teşkil için ilk öne sürülen Mendes-France'in teşebbüsüne sadece bir tecrübe nazariyle bakılıyordu.

Ağır bir tempo ile başlandı:

Hakikaten, buhran karşısında Reisicumhur Coty'nin davranışı da tecrübenin, daha doğrusu tecrübelerin uzun süreceğini düşündürmekte idi. Üçüncü Cumhuriyet müesseselerine ve âdetlerine göre yetişmiş olan Coty, işe eski bir parlâmento göreneğince başladı. Hükümeti teşkil vazifesini evvelâ bundan evvelki kabineyi çökerten partilerden birinin liderine verdi: Radikallerin sol cenahından Mendes - France. Bu tecrübeden sonra, Radikal sağı cenahının denenmesi ve sırasiyle Edgar Faure'e ve Rene Mayer'e müracaat edilmesi bekleniyordu. Onlardan hayır çıkmayınca, sakıt kabineyi tutmağa çalışanlara dönülecekti; Cumhuriyetçi Halk Hareketinden (M. R.P.) Bidault önde geliyordu.

Bir kere bu usul tutturulunca, işin sonu uzayabilir, bu arada Cenevre konferansında yetkili Fransız murahhası kalmadığından, Hindiçini müzakereleri de tehlikeli surette kesilebilirdi. Esasen Cenevredeki son inkişaflar o hale gelmiş bulunuyordu k, bir zaman, Cenevre mi Fransız hükümetini devirdi, yoksa Fransız hükümetinin çökmesiyle mi Hindicini müzakereleri duracak, bil âdeta anlaşılmaz bir hal almıştı.

Dünyanın Bahsettiği Adam

MENDES-FRANCE

Merkezîn Solundaki Adam

Fransada son hükümet buhranında birdenbire ortaya çıkıp mucize kabilinden bir süratle kabineyi kurmağa muvaffak olan Mendes - France için gazeteler bir ağızdan bir ad taktılar: "Yeni Adam".

Neresi yeni Mendes . France'ın? Bir kere Fransanın en eski partisine mensup: Radikal. Bu tarihî Radikal Partisi öyle uslu akıllı, durmuş oturmuş adamların toplandıklan bir parti zannedilmesin. Kraliyet zamanında kendilerine "cumhuriyetçi" adını takamadıkları için "Radikal" demişler. Yani menşei araştırılacak olursa "mevcut nizamı değiştirmek" maksadile kurulmuş bir parti.

Parti bugün de durmuş oturmuşların partisi sayılamaz. Meselâ koskoca bir Herriot çıkıp Avrupa savunma camiası andlaşmasının anayasaya aykırı olduğunu haykırıverince esas itibariyle sükûnetini muhafazaya memur olduğu meclisin altını üstüne getiriyor. Daladier keza. Bu zevatın her biri partinin bir kısmını peşine takıp bildiği istikamete sürüklemekte mahzur görmüyor. Buna rağmen parti yıkılmıyor. Kerameti, eskimek istemeyen adamları bir araya toplayan eski bir parti oluşunda.

Bu partinin merkezinde sola meyyal bir durumu olan Mendes-France 47 yaşında. Partisindeki liderlerin yaşiyle kıyas edilirse, bu yaş "yeni adam" tâbirini bir dereceye kadar haklı gösterebilir, fakat 932 de mebus seçildiği ve 938 de ikinci Blum kabinesine girdiği hatırlanacak (dursa, bu "yeni" tâbiri yine sakatlanır. Nihayet 1945 gibi de Guaulle'ün bir nevi mabut sayıldığı bir devirde uzun boylu generale kafa tutup tantana ile İktisat Vekilliğinden istifa etmiş olması da MendesFrance'in mahcup bir delikanlı olmadığı hakkında esaslı bir fikir vermeğe kâfi' dir.

Siyasal bilgiler okulunda okumuş ve hukuk doktorası yapmış olan Mendes France esas itibariyle malî ve iktisadî işlerle ilgili vazifeler deruhte etmiştir. 1943 de millî kurtuluş komitesinde maliye müfettişliğinde bulunmuş, daha sonra beynelmilel iktisadî ve malî konferanslarda Fransayi müteaddit defalar temsil etmiş, 1948 de beynelmilel para fonu teşekkülünde meclisi idare âzalığına seçilmiştir.

Binaenaleyh yeni Başvekilin hüviyetinde bir yenilik aramak lazımsa bunu partisinde, yaşında veya meslek hayatında değil belki kullandığı metodda aramak lâzımdır.

Meslektaşları tarafından biraz mütekebbir, hattâ haşin tanınan Mendes - France 1945 de de Gaulle kabinesinden istifa ettiğindenberi hiç bir hükümete girmemiş, yalnız geçen yıl Laniel kabinesinin kuruluşuna müncer olan buhranda bir kere meclisten salâhiyet istemiş, fakat alamamıştır. Bu muvaffakiyetsizliğinden sonra ve uzun süren bir buhranı müteakip Laniel'in Başvekil olması hakkında ne düşündüğünü soran bir gazeteciye Mendes - France'in şu cevabı verdiği söylenir:

"Hepimizin istirahate ihtiyacımız var... Dinlenmeli ve kendimizi tedavi ettirmeliyiz... Zira saçma sapan işler görmeğe başladık..."

Bunu yememiş, içmemiş, Laniel'e yetiştirmişler. Başvekil gayet ciddî: "Hakkı var... Çok yorulduk..." cevabını vermiş ve sekreterine dönerek: "Hazırlanın, sayfiyeye gidiyoruz..." demiştir.

Mendes-France'a kabineyi teşkil vazifesinin verilmesinin ilk sebebi hükümetin sukutundan mesul partilerden biri, hattâ birincisinin en genç lideri oluşudur. Başvekilin hiç

Bana dört hafta verin...

Mendes - France'in sola yakın fikirleriyle M. R. P. yi ve mutedilleri küstüreceği, sosyalistlere yüzde yüz yâr olamıyacağı, dağınık merkez partilerini toparlıyamıyacağı zannediliyordu.

Başvekil namzedi de bunun farkında olmalı ki, uzun uzadıya grup münakaşalarına girmedi. Teferruata kaçmayan sarih bir programla, daha doğrusu bu program şemasiyle ortaya çıktı. Bu programın merkez sikleti şu idi:

— Hindicinide sulh... Hem de dört hafta zarfında...

Bu, meclis koridorlarını, parti mülâhazalarını, kompromileri aşan, doğrudan doğruya her sınıf Fransızın vicdanına hitap eden bir vaiddi. Kelimenin tam mânasiyle bir psikolojik şok... Öyle bir adam ki, bana dört hafta müsaade edin, Hindiçinide sulhu temin edeyim, olmazsa, yapamazsam, 20 temmuzda yine karşınıza gelir, bana verdiğiniz salâhiyeti iade ederim, diyor.

Mendes - France rey istedi. Salâhiyet için 314 lehte rey kâfi geldiği halde 409 rey kazandı. 47 aleyhte, 154 istinkâf vardı.

Hepsi iyi fakat bu yüz kadar fazla lehte oy nereden geliyordu?

Thorez'in zehirli hediyesi:

Bu yüz kadar fazla lehte oy komünist partisinden geliyordu; Thorez'in zehirli hediyesi dendi. Filhakika komünist partisi, Mendes . France'i destekleyeceğini bildirmiş ve öyle de yapmıştı. Fakat komünistlerin müzaheret vaadi haddizatında Başvekil namzedi için korkunç bir tehlike idi, zira komunistlerin oyuna oylarını karıştırmak istemeyen partiler çoktu ve bu yüz reyle Başvekil namzedi, Paris gazetelerinin tabiriyle, ağır bir ipotek altına giriyordu.

Mendes . France, komünistlerin lehte oylarını kabul etmiyeceğini, yani 314 itimat reyini k o m ü n i s t olmayanlardan toplayamazsa, kendisini salâhiyet almamış sayacağım bildirmek suretiyle bu ağır yükün altından kurtulmağa çalıştı. Başvekil namzedinin bu mukabil manevrasını gören komünist lider Duclos haykırıyordu:

— Bu takdirde anayasaya aykırı hareket etmiş olursunuz...

İtimad isteme günü Fransız Parlâmentosu

Bir talebe hükümet sırasında, imtihan neticesini bekliyor

— Gülüşmeler...

Mendes - France'in bu jesti hakiki bir mukabil manevra idi, zira komünistlerin müzaheret vaadleri hakikaten Başvekil namzedini tehlikeye düşürmek gayesine matuftu. Zira Mendes - France, sola yakın hüviyetiyle komünist partisinden pek çok seçmeni çekip almaya müstait bulunduğundan, komünistlerin nazarında herhangi bir başvekilden daha t e h l i k e l i idi.

Başvekil namzedinin komünistlerin reyini reddetmesi ilk müspet tesiri yapmaktan hâli kalmamış, fakat yine de bazı partilerin kaçmalarını önleyememiştir. 154 müstenkif bu firarilerdir. Bunların arasında Bidault'un partisi olan M.R.P. mensuplarının çoğunluğu teşkil ettiği anlaşılıyor. Esasen M.R.P., Mendes . France kabinesine girmemek kararını vermiştir. İsabet!.. Bu suretle Bidault dinlenmiş olur...

Ne yapılacak?

Mendes . France kabinesinin yapacağı ilk ve mühim iş Hindiçinide sulhu sağlamaktır. Nasıl? Durumu daha realist bir görüşle mütalâa, imkânları sıhhatle ölçmek ve gidilecek son tavize kadar gitmek suretiyle. Başvekil namzedi "her ne pahasına olursa olsun bir sulh" arzu ettiğini, buna razı olmıyacağını söylemiştir. Bu, zevahirin mümkün mertebe muhafazasına gayret edileceği mânasına alınmalıdır. Fakat hiç kimsenin gözünden kaçmamaktadır ki, bu kabine, korunan zevahir altında tavizler vermek İçin iktidara getirilmiştir.

Şimdi bütün mesele Cenevredeki komünist murahhas heyetlerinin, bir bakıma "teslimiyet" kabinesi diye adlandınlabilecek olan bu yeni ekip karşısında takınacakları tavra bağlı kalmaktadır.

Uzak Doğu

Cenevrede son perde

Cenevrede konferansın mevzularından biri terkedildi: Kore meselesi, halledilemiyeceğine kanaat getirilerek bir tarafa bırakılmış bulunuyor. Bir çok noktalarda ihtilâf var: Seçim, kontrol, tahliye vesaire...

Komünistlerin anladıkları mânada seçim başka, batılıların tasavvur ettikleri seçim yine başka. Seçimleri kontrol edecek heyetin kuruluşunda da görüş ayrılığı var. Bundan başka Karedeki yabancı kuvvetlerin tahliyesi meselesi de işi büsbütün karıştırmış bulunuyor. B ü t ü n y a b a n c ı kuvvetlerin Koreden çekilmesi esasına kimsenin itirazı yok, fakat teferruatta anlaşmaya varmak mümkün değil. Ne zaman, nasıl, hangi ölçüler dahilinde çekilecek bu kuvvetler? Sonra yabancı kuvvetin tarifi ne? Mütecaviz mi? Mütecaviz kim? Bu suale verilen cevaplar da muhtelif. Komünist bloka göre, mütecaviz Birleşmiş Milletler bayrağı

şansı olmadığı halde, muvaffakiyetini sağlayan nüfuzuna gelince, onu şu Şekilde hülâsa etmek mümkündür:

"Çabuk ihata, âni tesir."

Filhakika, Mendes . France'in bu kadar çabuk ve bu kadar büyük bir çoğunluk toplayıvermesi bir nevî psikolojik şokla izah edilmektedir.

Mendes - France'in Avrupa ordusuna aleyhtar, Hindicini savaşına aleyhtar ve Fransanın tercih yapmak durumunda olduğuna kani ve sıkı bir iktisadî siyasete taraftar bir şahsiyet olduğu bilinmektedir.

Yeni Başvekil, bilhassa ve en evvel Hindicini meselesini halletmek ümit ve azmiyle iş başına gelmiş bulunuyor. Kendisine verilen, daha doğrusu bizzat istediği mühlet dört haftadır. Bu müddet zarfında yapılacak işler şunlardır: Hindiçinide sulh — iktisadî programın hazırlan" ması — Avrupa savunma camiasına aleyhtar ve taraftarların fikirlerini karıştıracak sarih bir bilançonun tanzimi.

On sene istirahatten sonra dahi olsa, hafif bir program değil-

altında Korede çarpışan memleketler.

Batılılara göre, mütecaviz komünist Çin.

İş ta Birleşmiş Milletlerin mevcudiyetine kadar dayanıyor.

- Bununla beraber Cenevre konferansı, Kore bahsinde, en azdan komünist Çinin paradoksal tavrını belirtmiş oluyor. Çu En Lai, konferansta bir yandan Birleşmiş Milletleri mütecaviz sayarken, diğer yandan memleketini bu teşkilâta kabul ettirmek için hiçbir fırsatı kaçırmıyor.

Böyle sulhsever (!) bir memleketin mütecaviz bir teşkilâtta işi ne?

Eden ceketini çıkardı

Kore meselesinin olduğu gibi bırakılmasına karar verilince konferansta bir sökülmedir başladı. Kore işinden başka bir dâva ile alâkası olmayan murahhasların bir çoğu bagajlarım toplamağa başladılar. Hem Kore hem Hindicini müzakerelerine veya sadece Hindicini, dâvasına iştirak edenlerde de bir gevşeme görüldü. Zira Hindiçini müzakereleri de her ne kadar kesilmiş değilse de tavsamıştı. Daha konferansın ilk haftasında Amerika Hariciye Vekili Dulles memleketine dönmüş bulunuyordu. Yerine bıraktığı Bedeli Smith ise "Başkanla görüşmeliyim... Çok işlerim var..." demeğe başladı.

Eden'e gelince, o zaten Londra ile Cenevre arasında mekik dokuyor. Geçenlerde öyle sıkılmış ki... ceketini çıkarmış. Ama konferans masasında değil. İngiliz Hariciyesinin şefi böyle bir hareket yapsa belki de İngiliz kabinesi düşer... Yahut, kimbilir, belki de Sir Winston Churchill hastalanır. Velhasıl çok feci şeyler olabilir. Hayır, Eden, ceketini dağda çıkarmış. Bu bile açık. göz bir foto muhabirinin gözünden kaçmamış. Resmini gördük. Bir kabir yolu. Eden'in otomobili durmuş. Yanında kadın şoförü. Hariciye Vekili iki sivil muhafızla beraber yolun kenarından yürüyor. Eden'in siyah Üstüne ince reye kumaştan kruaze ceketi muhafızın elinde. Beyaz gömleğinin üstünde askısı, gözünde gözlüğü. Üniformalı kadın şoför ciddiyetinden âdeta kasılmış. Muhafızlarda terbiyeli bir tebessüm. Eden de "Aman ne yaramaz şeyim ben..." der gibi gülüyor.

Eden'in torunları ilerde bu resme bakıp bakıp "çok yaman adammış şu bizim büyük baba" diyeceklerdir, hiç şüphesiz.

Bidault temelli ayrılıyor:

Fransız Hariciye Vekili konferansta zaten hiçbir zaman kendisini emniyette hissetmiyordu. Pariste kabine buhranı baş gösterince büsbütün diken üstünde kaldı. Buhran devam etse de, halledilse de Bidault'un konferanstaki durumu şüpheli kalıyordu. Kabine buhranı çabuk hallededi, fakat Bidault'yu hükümet dışı bırakmak sureti le. Zira her şeyden evvel Bidault'un partisi (M.R.P.), Mendes - France hükümetine girmemek kararını vermişti. Böyle bir karar verilmemiş olsa idi dahi Bidault Dışişlerinde kalamaz ve Cenevre müzakerelerine devam edemezdi. Zira Laniel hükümeti Hindicini meselesinden ötürü düşmüştü. Bu hükümetin Hindicini siyasetini yürüten de hiç olmazsa bilfaraziye Bidault idi. Meclis, hükümeti düşürürken Bidault'un elini Cenevreden çekiyor mu idi?

Bu vaziyet dahilinde Bidault Cenevreden ayrılıyor. Parise, Vekâletteki masasının başına dönmek üzere değil, evine dönmek üzere.

Hindicini dâvası ne merkezde?

Hindiçini dâvasının ne halde olduğu sualine gelince; komünistlerin siyasî meseleyi askerî mesele ile birlikte müzakere etmek için son olarak ileri sürdükleri teklif ve talebi işi karıştırdı, hattâ ümitsiz bir hale getirdi. Şimdi ise bir yandan Çu En Lai oldukça mülayim görülen son teklifleri, diğer yandan Fransada yeni kabinenin Hindiçini meselesini âzami dört hafta zarfında halletmek hususunda takındığı azimkar tavır işi canlandırmış bulunuyor.

Bu arada, Vietnam meselesinden başka Laos ve Kamboç dâvaları da ele alındı ve şöyle bir neticeye vasıl olundu:

Laos ve Kamboç'da ateş kesilmesi için mahallinde ve Cenevrede askerî müzakereler başlayacaktır. (Daha evvel Vietnam için bu nevi müzakerelerin 2 haziranda başlamış olduğu hatırlardadır).

Askerî komisyonlar üç hafta sonra raporlarım vereceklerdir. Bu arada konferansa yalnız mütehassıslar devam

Bedell Smith - Molotof

Diplomat hislerini saklayan adamdır

Bidault - Eden - Bedell Smith
Cenevrede 3 Ahbap Çavuşlar

edecektir. Çu En La , Molotof ve Eden konferanstan ayrılıyorlar.

Churchil'in ziyareti

Cenevre konferansında vekillere verilen bu üç haftalık tatilden faydalanarak İngiliz Hariciye Vekili Anthony Eden'in, Sir Winston Churchill ile birlikte Vaşingtonu ziyaret etmesi mukarrerdir, Filhakika iki devlet adamı, Başkan Eisenhower'in daveti üzerine 25 haziranda Vaşingtona giderek bir hafta sonu geçireceklerdir.

Bu ziyaret, Fransada kabine buhranının çok uzun sürecek gibi göründüğü sırada ve Hindicini müzakerelerinden ümit kesildiği bir anda olduğu için, ilk intiba şu olmuştur:

"Artık Hindiçinide uzlaşma ümidi kalmadığına göre, Amerikanın dediği oldu sayılır. Binaenaleyh şimdi İngiltere de, Uzak doğudaki Amerikan siyasetine iltihak durumuna girmiştir. Bu itibarla Churchill ile Eden'in Vaşingtonu ziyaretlerinde, bu yeni durumun ışığında, iki memleketin görüş ayrılıkları tekrardan inçelenecek ve müşterek bir siyaset üzerinde mutabakata varılmağa çalışılacaktır."

Gerçekten, Güney Doğu Asyada müttehit bir cephe kurulması ve komünistlere müştereken bir ihtarda bulunulması hakkında Amerikanın ileri sürdüğü teklifin İngilterece reddedilmesinin mucip sebebi Cenevre konferansı neticelerini beklemek zarurî idi. Şimdi bu neticeler, menfi surette tecelli ettiğine göre, iki büyük müttefiki uzun zaman, birbirinden ayıran Uzak Doğu meselelerini yeni bir tetkike tâbi tutmanın ve müşterek hare. ket hattını tayin etmenin zamanı gelmiştir.

Görüş ayrılıkları

Fransız buhranının süratle halledilmesi ve Hindicini meselesinde iyi kötü bir uzlaşmaya yaklaşılması üzerine bu izah tarzı biraz sakatlandı, fa. kat büsbütün de değerden düşmedi. Zira yeni Fransız Hükümetinin Hindiçini meselesini ele alış tarzı değilse bile, hükümetin temayülü ve plânları az çok anlatıyor ki, Fransa artık bu bahiste azamî taviz göstermek suretile de olsa Hindicini savaşına son vermek niyetindedir. Bu tavizler çok ileri gidebilir ve Hindiçininin elden çıkmasına muadil olabilir. Bu takdirde Güney . Doğu Asyada yine de yapılacak bazı işler vardır. Bu kargaşalık böylece sürüp gidemez. Meselâ bir komünist Çin bahsi, komünist Çine karşı takınılacak tavır meselesi...

Pek çok kimse, İngiliz siyasetinin şimdi Amerikan siyasetine intibak etmeğe daha meyyal olduğu kanaatinde. Lâkin, İngiltere hükümeti daha dün, komünist Çinle maslahatgüzar teati etmek kararım açıkladı. Eden, Cenevrede bir yandan Hindiçini ve Kore işleriyle uğraşırken, bir yandan da Çu En Lai ile yaptığı hususî temaslarda bu hususu da temin edivermiş.

İngiliz siyaseti, Amerikanın görüsüne yaklaşmak değildir. Hattâ aksine, Fransa Hindiçinide teslimiyete yakın bir neticeye razı olduğu gün, umumî siyasette bir İngiliz — Amerikan kombinezonundan ziyade bir İngiliz-Fransız kombinezonu daha bariz olarak ortaya çıkacaktır.

Churchill ve Eden'in Vaşingtonu ziyaretleri, siyasetlerde intibak aramak için değil, tâbir caizse, görüş ayrılığının ittifaka zarar vermeden nasıl idame edilebileceğini araştırmak içindir.

Bu arada Churchill'in şöyle bir tezi müdafaa edeceği düşünülebilir:

"Ya harb edilir yahut müzakere... İkisinin ortası yoktur".

Güney Amerika

Komünizm kapıyı çalınca

Gecen mart ayında Karakas'da Amerikalılararası 10 uncu konferans toplandığı zaman, konferans gündeminde, beynelmilel komünizmin Amerika kıtasına sızmasını önlemeğe matuf müşterek tedbirler alınması ve komünizm aleyhtarı bir müşterek beyanname imzalanmasına dair bir madde vardı.

Komünizm Lâtin Amerikada uzun zamandır tahribat yapıyor ve bu keyfiyet bütün hür dünyanın dikkatini çektiği gibi, bilhassa Birleşik. Amerikanın endişesini mucip oluyordu.

Gerçekten Lâtin Amerikada komünizm yer yer tütmektedir. Bazı yerlerde zaman zaman fışkırmalar görüldüğü gibi, diğerlerinde, bir nevi kül tabakası altında uyur görünmektedir.

Her ne kadar, dünyanın bu bölgesinde, komünizm halk kütlelerine tam mânasiyle nüfuz etmemiş ve ciddiye alınmamış ise de, herkes, muttasıl gelisen bu hareketin, beynelmilel komünizmin Amerika kıtasında bir köprü başı tesis etmeğe matuf bu devamlı çalışmalarının tehlikesini müdriktir. Daha şimdiden Lâtin Amerika komünizminin Birleşik Amerika aleyhtarı propagandası yeni dünyada huzursuzluk yaratmış bulunuyor. Bîr harp vukuunda komünizmin bu bölgedeki tahribatım tasavvur etmek ise çok güç. tür.

Bütün Lâtin Amerika memleketlerinde komünizm mevcuttur. Yalnız bazı memleketlerde komünist partileri kanun dışı edilmiştir. Kanunen mevcudiyetleri olan komünist partileri de hiçbir zaman hükümet kademesine erişerek tam mânasiyle iktidara tesahup edememişlerdir. Yalnız Guatemala'da hükümetin siyasetine hâkim olmuşlardır.

(Komünistlerin en büyük partiye hâkim bulundukları İngiliz müstemlekesi Honduras'ı hesaba katmıyoruz).

İşte bu memleket — Guatemala — geçen mart Karakasda komünist aleyhtarı beyannameyi imzalamayı reddetmek suretiyle, durumunu açıklamış ve aradan iki ay geçmeden kuzey Avrupa limanlarından kalkan bir geminin Guatemala limanlarından birine demir perde arkası mamulâtı silâh ve cepane getirdiği görülmüştür.

Şimdi, bütün Amerikan umumî efkârı gibi, hür dünyanın nazarları da bu orta Amerika memleketi üzerinde toplanmış bulunuyor.

Guatemala'da komünizm nasıl doğdu?

Lâtin Amerikaya komünizmin sızmaları en tipik şekilde Guatemala'da görülüyor. Bu, âdeta komünist

nüfuzunun klâsik bir nümunesidir.

Bundan on yıl evvel 2 milyon 800 bin nüfuslu Guatamala, lâtin Amerikada numuneleri pek çok görülen askeri diktatörlüklerden birin n tahakkümü altında idi. Memleket servetinin hemen tamamı bir grup arazi sahibi ile iş adamlarının elinde bulunuyordu ve bu grupun fikirleri henüz İspanyol sömürgeciliği devrindeki kanaatlerden ayrılmış değildi. O zamanki hesaplara göre memleket araz sinin yüzde yetmişi umumî nüfusun yüzde ikisini temsil eden küçük bir zümrenin elinde bulunuyordu. İdare edenlerle idare olunan arasındaki uçurum korkunçdu ve orta sınıf denebilecek bir tabaka mevcut değildi. Nüfusun çoğunluğunu okuma yazıta bilmeyen, sefil yerliler teşkil ediyor ve bunlar muttasıl beyazların ve melezlerin hakaretine maruz bulunuyorlardı.

Diktatörlüğün teessüsünden sonra

Hayat bu şartlar içinde devam eder görünürken General Jorge Ubico'nun diktatör rejimi 1944 de yıkılıverdi. Bu suretle halk ilk defa olarak hürriyet ve demokrasiyi tattı ve bundan hoşlandı. Az sonra, temayülleri pek iyi bilinmeyen, fakat sola meylettiği zannedilen bizzat başkan seçildi: Jose Aravelo.

Bununla beraber, bu seçim, diktatörlüğü yıkan hareketi durduramadı. Yaşları otuzdan daha aşağı bir grup solcu genç, gizli bir komünist partisi kurarak, ihtilâli kendi hesaplarına istismara teşebbüs ettiler.

1950 seçimleri yaklaştıkça, Binbaşı Francisco Arana namında mutedil bir zatın başkanlığa geleceğine dair bir intiba uyanmağa başlamıştı. Hakikaten, tam bir demokrasi ve hürriyet devrinden sonra, halk şimdi itidal sahibi bir kimsenin iş başına gelerek memlekette normal bir disiplin, normal bir rejim tesis etmesini istiyordu. Bu keyfiyet müfritleri çileden çıkardı. Binbaşı Arana'yı bir tuzağa düşürerek katlettiler. Bu cinayet, Guatemala'nin tarihinde mühim bir nokta olacaktır. Filhakika Arana'nın katlinden sonra, sol temayülü çok bariz bir subay olan Yüzbaşı Jacobo Arbenz başkanlığa geldi. Onun lehinde kampanya açmış olan komünistler ise 1951 de mevcudiyetlerini açığa vurdular.

Bu tarihten sonra Guatemala durmadan komünizme doğru gitti. Bugün memlekette bütün işçi sendikaları, sosyal servisler, eğitim ve propaganda, komünistlerin elindedir.

Moskovanın parmağı

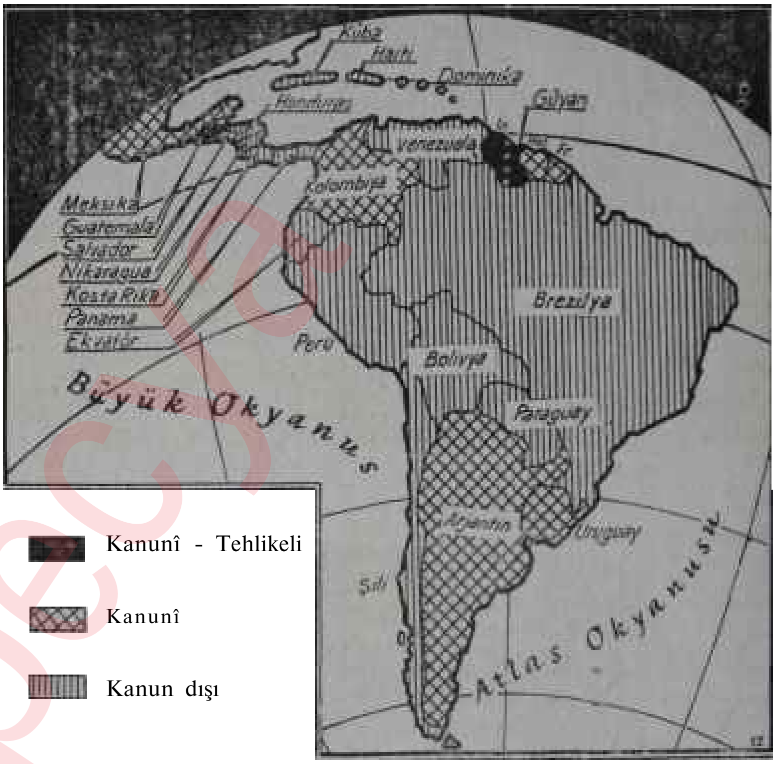
Komünistler, bugün Guatemala'da, diğer Lâtin Amerika memleketlerinde de yapmak istedikleri şeyi başarmakla meşguldürler. Bir "halk cephesi" kurmuşlardır. Aynı cinsten daha bir çok teşekkülleri var. Kendilerini lüzumundan fazla açığa vurmak zorunda kalmaksızın hükümeti mükemmelen kontrol altına almışlardır. Kütleler üzerindeki nüfuzları ve bilhassa işçi ve çiftçi sınıfları nezdindeki itibarları artıyor. Basın ve radyoyu gittikçe artan bir Amerika düşmanlığı (Birleş k Amerika) yoluna sevkediyorlar. Velhasıl, komünist nazariyecilerin emrettikleri her şey Guatemalada harfiyen tatbik ediliyor.

Orta Amerikaya uzanan komünist teşklâtının tek bir başı yoktur, birçok başları vardır. Fakat asıl merkez Moskovadadır ve Moskova da çok kere emirlerini Doğu Avrupa başkentleri yoluyla gönderir. Guatemala misali bu emirlerin nasıl ve ne derece isabetle eriştiğini göstermektedir. Meselâ, işçi partisinin Politbürosundaki 11 üyeden altısı, son yıllar zarfında muhtelif vesilelerle Moskovaya gidip orada bir müddet kalmışlardır.

dü. Hudutlarda bir kaynaşma, bir hareket göze çarptı ve Birleşik Amerika, Guatemala'nın komşularına silâh teslimatını hızlandırdı.

Guatemala idarecileri bidayette demir perde arkasından silâh aldıklarım yalanladılar. Sonra itiraf ettiler. Onların iddiasınca, Amerika kendilerine silâh vermediğine göre, bu silâhı başka yerden temin etmek hakları idi.

Birleşik Amerika, bu vaziyet dahilinde ilk tedbir olarak, Guatemala üzerine halka hitaben bazı beyannameler attı. Bir ümit, halkın hükümete karşı gelmesi idi. Diğer bir ümit de ordunun, idarecileri temizlemesi... Hattâ bu ümidin tesiriyle olacak, ordunun Arbenz'e bir ültimatom verdiğine dair bir haber yayıldı ise de bu haber

Güney Amerikada Komünist Partiler

Bu itibarla, çok ehemmiyetli siyasî meseleler bahis mevzuu olunca, Guatemala komünistleri ile Moskova arasında doğrudan doğruya temas temin ediliyor demektir. Fakat, Guatemala komünistlerinin bu temaslardan başka, dünya sendikalar konferansı yoluyla daha açık ve daha sık temasları da oluyor. Daha bunun gibi dünya ölçüsünde bir çok komünist teşekkülleri da bu temasa yardım etmektedirler.

Son hâdiseler

Guatemala'ya demir perde arkasından silâh geldiğine dair yayılan haber Amerikada bomba tesiri yaptı. Bunun ilk reaksiyonu Honduras, Nikaragua'ın Guatemala ile siyasî münasebetlerini kesmeleri suretinde görüldü. bizzat ordu tarafından yalanlandı.

Bu arada Guatemalaya silâh göndermesinden şüphe edilen bazı gemiler yolda durdurularak arandı. Bu yüzden Amerikanın Avrupalı müttefikleriyle de nahoş münakaşaları oldu. Halen Guatemala sahilleri ablukadadır. Lâkin memleketin içinde olup bitenler. den esaslı bir malûmat alınamıyor.

Sam amcaya çelme

Guatemala Murahhası Karakas konferansında komünist aleyhtarı beyannameye muhalefet etmekle Birleşik Amerikaya âdeta meydan okumuştu. Aynı beyanname bahsinde Meksika ile Arjantinin müstenkif kalmaları Guatemalalı idareciler için âdeta bir zafer olarak gösterildi. Konferanstan hemen son

ra Guatemala şehirlerinde duvarları büyük bir afiş süslüyordu. Bu afişte şöyle bir karikatür vardı: Küçük bir Lâtin Amerikalı haylaz, iri yarı Sam Amca. ya bir çelme takıyor. Yine haylaz çocuk gibi tasvir olunan diğer Lâtin Amerikalı memleketler de, müşkül duruma düşen bu koskoca adamın etrafında gülüşüp dillerini çıkarıyor, naralar atıyorlar...

Maalesef, bu karikatüre fazla mübalâğalı demek mümkün değil. Sam Amca, Amerikada sayılan bir şahsiyettir. Kuvveti yerinde, eserleri meydandadır. Dehşetli bir satın alma kabiliyeti vardır. Fakat bu, onun aynı zamanda sevildiğini de göstermez. Lâtin Amerikalıda Birleşik Amerikaya karşı bir aleyhtarlık, hattâ bir nefret vardır

MEMLEKET	NÜFUS	KOMÜNİST ADEDİ
Arjantin	18.056.000	40.000
Bolivya	3.089.000	2.000
Brezilya	55.772.000	60.000
Dominika	2.236.000	—
Ekvator	3.350.000	5.000
Guatemala	2.890.000	1.000
Haiti	3.200.000	—
Honduras	1.513.000	
Kolumbiya	12.033.000	5.000
Kosta Rika	850.000	5.000
Küba	5.807.000	30.000
Meksika	28.053.000	5.000
Nikaragua	1.088.000	—
Panama	864.000	1.000
Paraguay	1.464.000	2.000
Peru	9.035.000	10.000
Salvador	2.054.000	1.000
Uruguay	2.353.000	15.000
Venezuela	5.440.000	20.000

ki, bunu komünist teşekküller istismar etmekten geri kalmıyorlar.

Sam Amcanın son çaresi:

Guatemala'daki durum hakkında Amerikah idareciler, bir yandan tedbir almağa çalışırken, bir yandan da artan endişelerini açıklamaktan geri kalmıyorlar.

Ne yapmalı? Panama kanalına bu kadar yakın bir yerde kurulan bu komünist üssünü nasıl temizlemeli, hükümeti iş başından nasıl uzaklaştırmalı?

Elde bir Karakas kararı var. Bu karardan hareketle Rio anlaşmasının tatbikine, yani bir müdahaleye kadar gitmek belki mümkün. Nitekim son gelen haberlerden anlaşıldığına göre, Birleşik Amerikanın teşebbüsiyle, temmuz ayında Montevideo'da bir toplantı yapılarak Guatemala'nın durumu ve arzettiği tehlike incelenecek. Fakat bu konferansa iştirak edecek olan Amerika devletleri arasında tam bir görüş birliği yok. Nitekim Guatemala hâdiselerine muvazi olarak Meksikada, Honduras'da ve Kolombia'da baş gösteren ve Guatemala'ya müzahir olduğu anlaşılan nümayişler de diğer bir çok Lâtin Amerika memleketlerini, Rio anlaşması gereğince, Guatemala'nın işlerine müdahaleye kadar ileri gidip gitmemekte mütereddit bırakacak mahiyette görülüyor.

Amerikanın, kıta komşulariyle münasebetlerini belki büsbütün başka yoldan ıslah etmesi ve komünizmle mücadelede yine büsbütün başka yol tutması lâzım gelecektir.

Bu yolu bizzat Amerikalılar da biliyor ve hattâ bazı gazetelerinde açıklamağa cesaret ediyorlar: Lâtin Amerika ile ticarî münasebetlerini, o memleketlere avantaj ve refah sağlayacak bir şekilde yeniden tayin etmek ve meselâ United Fruit kumpanyaları gibi, devlet içinde devlet manzarası arzeden haşin ve hırslı kumpanyalar usulüne son vermek.

A. B. D.

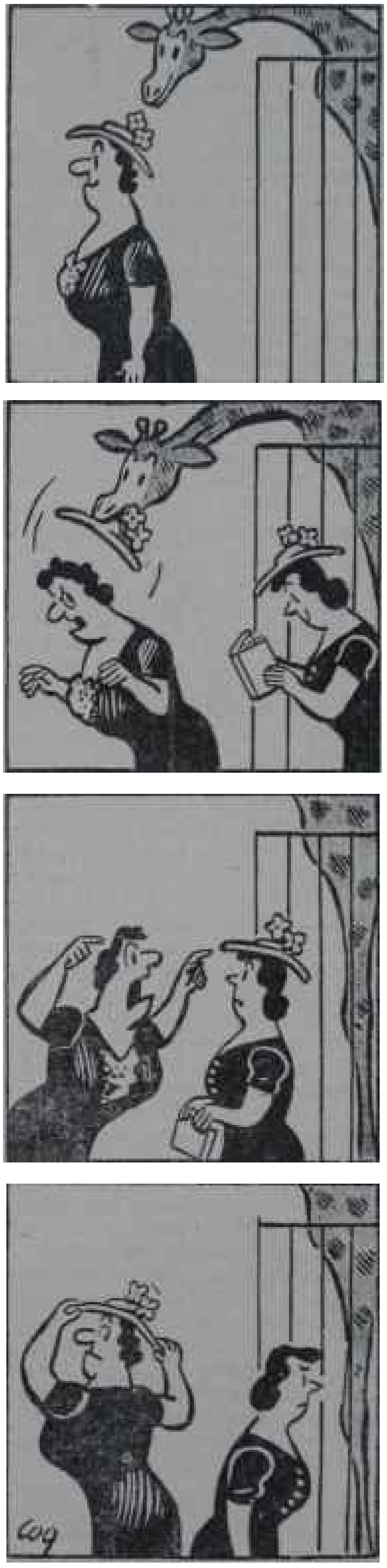
Güneyin reaksiyonu

Zenci haklarının teslim ve iadesi yolunda A.B.D.de alınan karar önünde ananeperest cenuptan birçok itirazlar yükseldi. Bir kısım eyaletler, yüksek mahkemenin bu kararı dışında kalabilmek için bütün resmî mektepleri hususî mektep haline getirmek niyetinde olduklarını bildirdiler. Bu arada Georgia eyaleti valisi çok şiddetli bir nutuk söyledi:

"Bu kararı tatbik etmiyeceğiz. Bunu bize kabul ettirmek için birkaç tümen asker kâfi gelmiyecektir" kabilinden sözler sarfetti. Diğer bir eyalette bilûmum zencileri şimale doğru sürmek tedbirleri üzerinde görüşülüyor. Hattâ o mahut Ku-Klux-Klan belasının, zencilere dehşet salan "cinayet cemiyeti" nin tekrar dirilmesinden de bahsediliyor.

Yüksek mahkeme kararının yer yer mahallî mukavemetlerle karşılaşacağı ve mutlaka tatbiki gereken bu kararın kitabına uydurulmağa çalışılacağı — bir müddet için de olsa — beklenenilir. Nitekim bundan evvel zencilere oy hakkı tanındığı zaman da bazı eyaletlerde buna benzer tedbirlere başvurulmuştu. Meselâ "büyük baba hükmü" bunun en karakteristik bir misalidir. Buna göre, eyaletlerden bir kısmı, zencilere oy hakkı tanıyan kanunu tatbik etmekle beraber, kendi mahallî mevzuatlarına "oy kullanacak kimsenin büyük babasının silâh taşımış olması lâzımdır" hükmünü vazederek hepsi esir torunu olan siyahileri otomatik olarak sandık başından uzaklaştırmışlardı.

Gamsız Teyzenin Maceraları

Lâkin bütün bunlar, düzensiz ve muvakkat kalmağa mahkûm sızlanmalardan başka bir şey olmamıştır. Bugün de, yüksek mahkemenin kararı karşısında aranan kaçamak yolları da hakikî, âdil ve insanî prensip karşısında uzun zaman kullanılamayacaktır.

İKTİSADİ ve MALİ SAHADA

Piyasa

Buhranlar haftası

Geçen hafta sanki harp yıllarını yeniden yaşadık; piyasada dört, beş senedir görülmedik bir canlılık (!) vardi. Şekerden tutun da çinko, kükürt, tereyağı, inşaat malzemesi, demir, zeytinyağı ve hattâ bazı şehirlerimizde ekmeğe varıncaya kadar bir sürü malı tedarikte güçlüğe uğradık. Üstelik fiyatları da mütemadiyen artıyordu.

Acaba bu baş döndürücü süratle artan fiyatların istinatgahı nedir? Bu kalem inallar bugünden yarına pahalılaşacaklar mı? Pahalılaşsalar da, bunların hepsi inhisar malı mı? Fiyatı tâyin eden kanunlar ve âmiller bir günde işlemez hale mi geldi?

Hayır, hayır.

Hepsi muteber. Fakat zihinlerde hayatın günden güne pahalılaşacağına dair peşin hükümler var. Cemiyette bazı sınıflar tahditli ithalât rejimi dolayısiyle havadan inme kâra alışmış. Memleket iktisadî bir hamle içinde, mevsim yaz başlangıcı, inşaat devresindeyiz, mübrem ihtiyaçlar için otomatik tahsisler yapmışız amma, tahsisler daha ithal malı halinde gümrük ambarlarını doldurmuyor. Bu vaziyet karşısında ellerinde mallan bulunanlar 7 Hazirandan itibaren yürürlüğe giren yeni Gümrük tarifeler kanununu da nazarı itibara alarak "hayat yüzde yüz pahalılaşacaktır, çünkü ödediğimiz vergiler yüzde yüz arttı" temasını tutturmuslar, mevcut mallarım stok yapmışlar. İthalât malı olarak ne ararsanız yok; hepsi yeniden ithal edilecek her şey yeniden gelecek. Bu vaziyet karşısında bağı kükürt, inşaatı demir ve kereste bekliyen bağ inşaat şahiplerî bağlarının kükürtlenmesini veya inşaatlarının tamamlanması âhir bir zamana bırakmıyorlar. Çünkü birinin mevsimi geçmiş, diğerinin düzeni bozulmuş olacak. İhtiyaç mübrem ve âdi. Karşınızdaki mal sahibi kötü mânada kurnaz, fırsat, bu fırsattır deyip müşterisinden bir kuruş fazla para alabilmeyi kâr telâkki ediyor.

Öyle ise şeker, zeytinyağı, ekmek kıtlığım nasıl izah etmeli?

Gayet basit. Kış meyveleri artık pazarda ve manavda görülmez olmuştur. Yeni mevsimin meyveleri ise turfanda olup, fiyatları yüksektir: İyi bir kilo kayısı semt semt 150 . 200 kuruşa, iyi bir kilo kiraz 100 - 150 kuruşa, taze erik 80 - 120 kuruşa satılmaktadır. Bu vaziyette toz şekeri 140, kesme şekeri 178 kuruşa yemek büyük bir bahtiyarlıktır. Demek ki şekere, bilhassa toz şekere talep artmıştır. Bakkalların, ellerindeki mevcutlar tükenir tükenmez ikinci çuval şekeri tedarik etmek istediklerinde toptancılardan "mevcudu muz kalmadı" diye cevap almaları bir bardak suda fırtına koparmaları için kâfidir. Ekmekçiler, daha doğrusu fırıcılar ise kendilerinin mağdur oldukları zehabındadırlar: Vatandaşlardan bazılarının satınalma güçleri artmış, dar ve değişmez gelirli sınıflar için bile bir ayarlanma yapılmıştır. Onlar hâlâ 1950 deki, fiyat üzerinden satıyorlar! Hele işçilerden bir kaçı ücretlerinin arttırılması için müracaatta bulunup ta bu kale alınmayınca işlerini terketmiş, yenileri biraz yüksek ücretle işe alınmışsa aradaki fiyat farkını müstehlike inikas ettirmek için yeter sebep var demektir!.

Yok! Yok! Yok!
Peki ama neredeler?

Bu buhran sun'îdir

Geçen hafta zarfında bazı emtia fiyatları üzerinde husule gelmiş olan şişkinlik sun'îdir. Daha doğrusu ekonomik sebeplerden ziyade, ekonomi dışı sebeplere istinat etmektedir. 7 Haziranda meriyete giren Gümrük tarifeleri kanunu ile ithalâtçılarımızın advalorem usule göre spesifik vergi usulünden daha fazla vergi ödiyecekleri doğrudur. Nitekim 1954 — 1955 bütçesi tahminlerinde 9 ay zarfında gümrük gelirleri için 80 milyonluk bir artış tahmin olunmaktadır. Fakat bu vergiyi müstehlike inikas ettirebilecekleri hususu münakaşalıdır. Şöyle ki: Bir memlekette muayyen bir malın fiyatı o mala karşı duyulan satınalma isteği, talep ile o malın arzının birbirlerini karşıladıkları noktada taayyün eder.

Bu durum karşısında tüccarlarımız şu tezi savunmaktadırlar: Yeni ithal edeceğimiz malları daha fazla vergi ödiyerek gümrük ambarlarından çıkartacağız. Dolayisiyle bu malları daha pahalıya maletmiş olacağız. Onun için yeni malların fiyatının hiç olmazsa artan vergi nisbetinde yükselmesinden daha tabiî bir şey olamaz. Çünkü vergi maliyete giren bir unsurdur. Maliyet artmıştır, fiyatlar da artacaktır.

Bunlara şu şekilde cevap vermek icap eder; Muayyen bir memlekette, muayyen bir mala karşı olan talep muayyen bir zaman için sabittir. Arz da öyledir. Fiyat, grafikle gösterecek olursak, bu iki eğrinin birbirlerini kestikleri noktada teşekkül edecektir. Bu nokta şimdiki halde tüccarların normal kâr hadlerinin fevkindedir. Talep, 6 Haziran gününden 7 Haziran gününe artmadığına göre ve arz da sabit kaldığına nazaran gümrük vergisi müstehlike inikas etmiyecek, ithalâtçı kârından artan vergi nisbetinin hazineye intikali şeklinde tecelli edecektir.

Fakat bu tez savunulmamaktadır. Çünkü "vergi maliyet unsurudur" tarzında, kafalarda yer etmiş olan ve her hal için doğru olmıyan bir peşin hüküm vardır. Bu peşin hükmü ithalâtçı sınıf kendi işlerine elverdiği için söküp atmak. istemiyor, çünkü kimse kârından fedakârlık yapmak istemez. Fakat ilim adamlarımız da her nedense ilmî bir hakikati bütün çıplaklığıyla ortaya koymuyorlar. Bu vaziyet karşısında yanlış da olsa savunulan bir tez, savunulmıyan bir teze karşı galebe çalıyor. Ortaya hayat yüzde yüz pahalılanacaktır gibi haberler, havadisler atılıyor; vatandaşlar ister istemez zoraki stok yapmağa zorlanıyorlar. Bu, paranın tedavül süratini artırıyor, paradan kaçıp mala koşmalarını

İntaç ediyor. Haddizatında ithalâtçıdan üstü kapalı bir tarzda vergi almak gayesini güden bir kanun aksi neticeler veriyor.

Memleketimizde çeşitli yönlerden halli gereken meseleler var. Birçok tacirimiz maalesef iş ahlâkına hiç riayet etmiyor. Bir memlekette kanunlar ne kadar iyi olursa olsun, şayet memlekette kanuna karşı saygı mefhumu yoksa meydana getirilen kanunlar faydalı netice verilmeyecektir. Diğer yandan iş ahlâkına sahip tüccarı, iş ahlâkına sahip olmıyan tüccardan farklı muameleye tâbi tutmalı, doğru ve dürüst olanlar mükâfatlandırılmalıdırlar.

Fiyat murakabesinin güç olduğunu teslim ediyoruz, fakat halli imkânsız bir dâva olarak da görmüyoruz.

Ticaret

Otomatik tahsisler 113 milyon liraya vardı

Geçen haftadaki sayımızda da haber verdiğimiz gibi iktisat ve Ticaret Vekâleti memleket kalkınmasını ve âcil ihtiyaçları nazarı itibare alarak otomatik tahsisler yapmağa başlamıştır. İthal edilecek emtianın ihtiyaç sahibi vatandaşların eline geçebilmesi için elde mevcut bütün kanunî yetkiler kadar asıl ilgili tüccar ve sanayicilerin yardımına müracaat edilecektir. Bu sene geçen senelere nazaran 4 milyon fazlasiyle 17 milyon liralık ecnebi

Ticaret Vekilliği
İşler baş döndürüyor

müstahzar ve ilâçlara tahsisat yapılmıştır. Yerli ilâç imal eden müessesesiere ham madde olarak rüçhanlı 2,5 milyon liralık, diğer sanayicilere 1 milyon 800 bin liralık tahsis yapılmıştır. Gene son hafta zarfında 47,5 milyon liralık kredili tahsis yapılmıştır. Bu tahsisler bilhassa traktör, biçer döğer, orak, harman, kalbur makinaları, ve diğer ziraat âletleri üzerindedir. İktisat ve Ticaret Vekâleti bu tahsisler n mümkün olduğu kadar tezelden memlekete ithalini temin etmek ve tahsislerin talep sahiplerine en kısa yoldan süratle tevdiini sağlamak için her türlü kolaylığı temine çalışacaktır.

Vatandaş oyuyla iktidara gelen hükümetlerin vatandaşların emrinde ve hizmetinde çalışmalarından daha tabi! bir şey olamaz. Lâkin hükümet kararlarının muvaffakiyet derecelerinin de vatandaşın o kararlara samimiyetle itaat derecesine bağlı olduğunu unutmamak gerekir, İş adamlarımızın, tahsis sahiplerinin bu hususu biran için göz önünden ırak tutmamalarını ve gelip geçici kârların muvakkat olmaktan kurtulamayacağını, işin önünde sonunda dayanıp bilgiye, iş ahlâkına varacağını bilerek hükümet kararlarına dürüstlükle riayet etmelerini temenni ve tavsiye ederiz.

Turizm

Olanlar — Olmayanlar

Bir gazetede şöyle bir haber var: «İzmire turist getirmekten vazgeçen Amerikalı..» Bu başlıktan sonra ise yazı aynen şöyle devam ediyor; "Meryem Ana ikametgâhına turist getirmek için inceleme yapmak üzere Amerikadan şehrimize gelen Jackson bugün İstanbula hareket etmiştir. Giderken de şu sözleri söylemiştir. "Panayakapolo için seyyah getirmekten vazgeçmek mecburiyetinde kaldım. Bu yere henüz yol bile yapılmamış, ilh..."

Yine bir gazetede okuduk; Meryem Ana ikametgâhının bulunduğu Selçuk nahiyemizin belediye reisine, birisi soruyor:

— Turistler geliyorlar mı?

— Geliyorlar.

— Onları ağırlamak için siz ne yapıyorsunuz?

— Hiç bir şey yapamadığımız için, bizi görmesinler diye kaçıyoruz.

Yukarıda yazdığımız vaka ve sıraladığımız diyalog, hâdisenin bir cephesidir, şimdi bir de diğer cephesini gözden geçirelim.

Bir Yunan gazetesi de bundan bir ay evvel şöyle yazıyordu: "Croisiere için Pireye gelen gemileri artık eskisi gibi uzun boylu tutamıyoruz, hepsi de (Constantinople) ye kadar sarkmak arzusunu güdüyorlar. Yunan turizmi için tehlikeli olmağa başlayan bu cereyanı durdurmağa imkân yoktur, fakat, hiç olmazsa müşterek bir mesai

Defile
...ve yükü çekenler

ile bu bölgeye turist akınım arttırarak, müşterek bir işbirliğine doğru g debi. liriz.

Türkiye turizmi inkişaf ettirebilmek çin muazzam (!) bir gayret sarfetmektedir. Geçen yıl turistik Türkiyeyi tanıtmak için Akdeniz limanlarını ziyaret eden seyyar serginin bir eşini yapmak istedik, fakat yapamadık. O serginin ve o sergi ile beraber gelen elbise defilelerinin, Türk propagandası bakımından ne derece müessir olduğunu, bu defilelerin Paristeki muvaffakiyetinden anlamak mümkündür. Modern Türk işi bir elbiseyi görmek, Türkiyeyi ziyaret arzusunu kırbaçlıyacak kadar mühimdir. Türkler aynı sergiyi bu sene de Amerikaya götüreceklermiş..

Bu çok akıllıca propagandanın semerelerini toplayacaklarından şüphe etmiyoruz. Görülüyor ki Menderes iktidarı turizme büyük bir hamle verdirmistrr."

Türkiyede değişmez başkanlıkların hepsi tarihe karıştı, fakat yalnız bir tanesi hâlâ bütün haşmetiyle ayakta durmaktadır. İstanbul Mabuat Cemiyetinin başında değişmez başkan olan Hakkı Tank Us evveli demokratik gidişe uydu, ve yerini Sedat Simavi merhuma terketti, arkasından Galatasaray Kulübünün başından ayrılmayan Muslih hoca da yoruldu işi bıraktı, İnönü de 1950 de bu değişmezliğe töbe ettiği faalde, Türkiye Turing ve Otomobil Kulübünün başındaki Reşit Saffet Atabinen yeni rejime bir türlü uymak bilmedi. O kadar ki, onun kulübünün — çünkü kulüp zatî malı haline

Defile

...ve alkışı toplayanlar

gelmiş bulunmaktadır — iş göremediğini ve faydalı olmadığını görüp te müessir bir çalışma yolu üzerinde birleşip Türkiye Turizm Kurumunu kuranlarla mücadeleye girişti. Onlar, onun bu hücumlarına aldırmadılar, muntazam şehir gezleri tertip ettiler, rehber kursları yaptılar, sergiler açtılar, ve bilhassa neşriyat ile memleketi bu sahada uyandırmağa kalktılar, otomobil yarışları yaptılar, Atabinen üstadımız ise, bunların hepsinin karşısına dikildi, sanki turizmi teşvik değil de, onu batırmak istiyormuşcasına hareket etti. Yedeğine Vagonlinin gayri faal müdürünü, eski belediye reisi Operatör Emin beyi alarak her şeye itiraz etti. Fakat icraatın susturucu hamleleri karşısında, nihayet o da "efendim Türklyede yol yok, yarış yapılamaz," dediği halde bir sene sonra, yarışlar tertip etmeğe mecbur oldu, fakat, o yarışları evvelâ tehir etti, sonra, bir takım safhalarını lâğvetti ve nihayet büyük bir alâkasızlık ve sessizlik içinde altı arabalık bir koşuyu yapar gibi görünerek dâvaya yeni bir darbe daha vurdu.

Türkiyeyi dışarda tanıtmak dedik, Bunda meşhur defileleri ile Olgunlaşma Enstitüsü şerefli bir vazife aldı, fakat, onun bu üstünlüğünü çekemiyenler bu işte de yürüyen tekerleklere değnek sokmak istediler. Enstitü bütün hazırlıkları ile bu işe hazırlanırken, son dakikada bir ses "bu işi onlar yapmasın, biz yapalım.." diye feryat etti. Gazetelere emri vâki ihdas etmek için beyanat verdiler. Bunu yapanlar da çok uğraşmışlar, didinmişler, büyük bir sanat aşkı ile çalışmışlardı. Nitekim Ankarada defilelerini yaptılar, yüz on parça elbisenin yirmi beşi Amerikaya götürülür üstünlükte ve oriinallikte idi. Fakat güzel mankenler, henüz lâyıkı ile yürümesini bilmiyorlardı. Yüzleri gülmüyordu.

Bunun üzerine Olgunlaşma Enstitüsünün elbiselerini göstermek için turizm kurumu Tarsus Amerika hareket etmeden Spor ve Sergi Sarayında muazzam bir defile yaptı, güzel sanalları halka mal edebilmek için, 6 bin kişi bu defilede hazır bulunuyordu müzik, armoni, sürat her şey düşünülerek organize edilmişti. O zaman iki tarafı mukayese edenler, Olgunlaşmanın nasıl düşünerek hareket ettiğini, tecrübelerden nasıl istifade ettiğini müşahede ettiler ve böylece de bir dedikodu kendiliğinden kapandı. Zaten Ankaradaki defilenin elbiseleri de biner, binbeşer yüz liraya başta Maliye Vekilimizin refikası olmak üzere bazı Vekil refikalarına satılmış bulunuyordu.

Olgunlaşmanın Amerikada yeni modalar lanse edeceğinden eminiz. Gittiğimiz yerlerde yüzümüzü ağartacaklardır.

**

İşte böylece turizm dâvası ve hareketleri, bir takım çekişmeler içinde cereyan edip dururken, Devlet Vekili Mükerrem Sarol'un Zaferde çıkan bir makalesi, hâdiseye ışık verdi, Sarol memlekette turizmi kalkındırmak için hükümetin düşüncelerini ifade ediyor ve bu düşüncelerin yerinde ve medenî bir görüşle ele alındığını makalesinde anlatıyordu.

Ama bütün bunlara rağmen işin daha alfabesinde olduğumuz da muhakkaktır.

Dış piyasa

İptidaî madde fiyatları

İptidaî maddeler piyasası geçen hafta şöyle geçmiştir:

Dokuma iplikleri : Piyasada yün çok sağlam muamele görmüştür. Bu canlılık Newyork, Londra, Bradford, Roubaix'de bariz bir şekilde göze çarpmıştır. Britanya menşeli haberlere göre ham yün mubayaası 1945 mevsiminde 2750 milyon libreye baliğ olmuştur. Halbuki geçen mevsim 2680 milyon libreydi.

Pamuk eski durumunu muhafaza etmektedir. Amerika Ziraat Nezareti 1 ağustosa kadar pamuk mubayaasının 9 milyon 800.000 balyeye baliğ olacağını bildirmiştir. Japonya'da bu sene koza istihsali geçen senedekinden 26 milyon libre fazla olduğundan ipek fiyatlarında tenezzül kaydedilmiştir.

Demirli olmıyan madenler: Bütün madenler canlı muamele görmüşlerdir. Şili bakırlarının tasfiyesine devam olunmaktadır. Brezilya'ya 20.000 ton, İngiltere'ye 10.000 ton satış yapılmıştır. Kurşun sağlam muamele görmüştür. Amerika Madenler Dairesi mart ayında kurşun istihlâkinin 92.200 tona baliğ olduğunu bildirmiştlr. Bu istihlâk Şubat ayına nazaran 10.000 ton fazladır.

Kauçuk : Kauçuk piyasası sönük geçmiştir. Bunun sebebi Amerikan sanayiinde, sunî kauçuk sanayiinin hususî teşebbüse intikalinin beklenmesidir. Malûm olduğu üzere bazı kauçuk işletmeleri Amerikada hükümete ait idi.

Hububat : Şikago'da hububat piyasası kararsızlık göstermiştir. Buğday fiyatlarında düşüklük kaydedilmiştir. Mısır fiyatları daha istikrarlı kalmıştır. Kanada ve Birleşik Amerika devletlerinde fazla hububatı dışarı aktarmak için büyük güçlükler vardır.

Aile

Kızlarımızı okutalım

İlk bakışta yazının başlığı bazı zihinlerde: "Kızlarımız okumuyor mu?" diye manalı bir soru belirtse de, yersiz saymayacağız. Hele büyük şehirlerde oturan ve her gün taşıt vasitalazında, caddelerde, yollarda eli çantali yüzlerce kızımızı görmeye alışanların hayretini katiyen çok bulmayacağız. Nasıl ki bu yolda düşünenlerin, memleket ölçüsünde bir tetkik yap. tıkları, istatistiklere baş vurdukları zaman bizi haklı bulacaklarından şüphe etmemekteyiz.

Maalesef nüfus adedine göre, kız çocuklarının erkek çocuklardan sayı itibariyle üstün olmalarına rağmen, ilk okullara devam eden kız öğrencilerin , erkek öğrencilerden yüzde 50 az olduğu bir vakıadır. Yaş ilerledikçe bu nisbet daha üzücü bir mahiyet almakta, orta öğretimde üçte bir, yüksek tahsilde beşte bire düşmektedir.

Ne derece iyimser düşünebilirsek düşünelim, bir milletin istikbaline müessir olan, ayrıca medeniyet seviyesini işaret eden unsurlardan biri sayılan bu düşük grafiği memnunlukla karşılayamayız.

Son yıllar zarfında büyük inkılâplar başarmış olarak ta yirminci yüzyıl medeniyetine falsosuz ayak uydurabilmek için daha ileri hamlelere muhtaç bir millet sıfatiyle bu gerçek karşısında lakayt kalabilir miyiz? Medeniliğin esas faktörlerinden biri de o cemyette yaşıyan fertlerin kadın - erkek farkı gözetilmeksizin aynı titizlikle yetiştirümesi, kültür seviyesinin bütün vatandaşlara şamil bir anlayışla yükseltilmesidir.

Erkeğin okuyup, kadının cahil kaldığı bir memlekette inkılâplar ömürsüz, gelişmeler semeresiz kalmağa mahkûmdur. Bu bakımdan umumî bir fikir reformuna, zihniyet inkılâbına şiddetle ihtiyaç gösteren kritik bir durum içinde bulunduğumuzu itiraf etmek zorundayız.

Bugün, esefle söylenebilir ki, kızlarını okutmanın lüzumuna henüz kani bulunmayan ailelerin sayısı hayli kabarıktır. İlkokulu, nihayet ortaokulu bitirdikten sonra bu tahsili kâfi bulan anne ve babalara büyük şairimizin: "Kızlarını okutmayan millet hüsranını ağlasın" fikrini kabul ettirmek hayli güçtür.

Kadını hâlâ köhne mikyaslarla yanlış zaviyelerden görmeye alışmış, cemiyet hayatındaki mühim rolünü idrâk etmek olgunluğuna erişememiş karanlık kafaların içine hakikat ışığı dolmadıkça birçok düğümlerin çözülmesi mümkün olamıyacaktır. Kadınlarımızın kültür seviyesini yükseltmekle memleketin istikbal ufukalrını genişleteceğimize, medenî âlemdeki mevkiimizi bir kat daha kıymetlendireceğimize inananların sayısı, coğalmadıkça hedefe ulaşan yol gittikçe uzayacaktır. Kadının yüksek tahsil görüşünü yalnız devlet dairelerinde çalışmakla ilgili zannederek: "Kızımı memur yapacak değilim ya.. Yeter bu kadar okuduğu.." teranesini unutturacak bir kanaatin yerleşmesine hizmet edecek tedbirleri almakta gecikmemeliyiz. Nesilleri yetiştiren, geleceğin büyüklerini, mesullerin: terbiye ile vazifeli (anne) nin bir erkek kadar bilgili, muhakemeli olmasının ehemmiyetine milletçe inandığımız gün, fikir kalkınmasının en geniş adımım atmış sayılabiliriz. Kadınların şahsan veya eşine mü essir olmak suretiyle dünya meselelerinde, milletlerarası münasebetlerde bile ne mühim, bir mevki sahibi olduklarını eski ve yeni olaylarla daima isbat mümkündür. Yine cahil ve basit kadınla kafası işleyen kadının netice üzerindeki müsbet ve menfi tesiri gün gibi aydınlıktır.

Vatandaşın içinden yetiştiği topluma faydalı veya zararlı bir unsur olarak teşekkül edecek şahsiyetinde hemen hemen en ağır yükü omuzlarında taşıyan annelerin her noktadan mükemmel yetiştirilmesi mevzuunun hükümet programlan arasında yer alacak kadar ehemmiyet kazanacağı günü sabırsızlıkla beklemekteyiz.

İMDAT!...

Perihan Parla

Medeniyet yarışında nice üzenilecek merhaleler aşmış bulunan garp âleminin bazı ülkelerinde kadınların hâlâ bir takım siyasi haklardan mahrum bırakıldıkları malûmdur. İçlerinde, çeşitli mesleklerde milletlerarası şöhret yapabilmiş kıymetlerin bulunmasına rağmen bu memleketlerde kadınlar milletvekili olabilmek hülyasının gerçekleşmesini sabırsızlıkla beklemektedirler.

Buna mukabil Türk kadınının senelerdenberi teşriî hayatta başardığı hizmetler, muhtalif sahalarda kazandığı muvaffakiyetler, bütün dünya kadınlığının dikkatini çekecek bir kıymete sahiptir.

Bizi geriliğin tehlikeli uçurumundan sihirli bir kuvvet gibi çekip kurtaran Atatürk inkılâplarının takdire değer bir cephesi de kadınlık haklarının korunmasını esas tutan prensiplere ehemmiyet verilmiş olmasıdır. İleri görüşlü bir devlet adamı olan Mustafa Kemal, cemiyette kadına lâyık olduğu mevkii ayırma bahsinde gösterdiği hassasiyetle bu fikrin alemdarlığını yapmış, hakikî medeniliğin ana temellerinden biri sayılan kadınla erkek arasında eşitlik düsturunu yayma uğrunda hiç bir noktayı ihmal etmemeye çalışmıştır. Kadını manevî esaretten, tabiî hakkı olan hürriyete kavuşturmakla büyük kurtarıcı, memleket hizmetindeki en isabetli eserlerinden birini vermiş sayılabilir.

Kafes arkasından üniversite kürsüsüne getirilen Türk kadını bu tevcihten hiç şaşalamamış, bilâkis verilen hakları olgunlukla benimseyip, üzerine aldığı vazifeleri ciddiyet ve basiretle başarma yolunun muvaffak yolcusu olabilmiştir. Bu gün, her meslekte sayısız kadınlarımız iş başındadır ve erkeklerden hiç de geri kalmayan bir dirayetle cemiyete faydalı olmakta devam edip gitmektedir.

Harcanan emeklere, varılan neticeye rağmen acaba kadının cemiyetimizdeki hakiki mevkii nedir?.

Kemiyet itibariyle pek ehemmiyetsiz sayılan belirli bir zümrenin noktai nazarını bir tarafa bırakacak olursak, üzüntü ile itiraf edebiliriz ki hâlâ dürbinin ters tarafını kullanan köhne, basit bir zihniyet umumi efkâr üzerinde kara bir bulut gibi bağdaş kurup oturmaktadır.

Mevzuat bakımından güya eşit haklara sahip bulunan kadın ne yazık ki elan cehaletin, taassubun, sapık hislerin kurbanı olmaktan kurtulamamıştır. Bu tezi mübalâğalı bulanlar, kadının rahat nefes alamıyacak kadar çeşitli çemberlerle, sıkı sıkıya kuşatılmamış olduğunu iddia edelibilirler mi? Birbirini takip eden yüz kızartıcı feci hâdiseler, henüz kadının saygı değer bir mahlûk telâkki edilmediğinin apaçık misallerini vermiyor mu?

İyiye, doğruya varmanın en kestirme yolu hak katları bütün çıplaklığı ile görüp göstermek olduğuna göre bu olaylar karşısında daha ne kadar zaman elimizi, kolumuzu bağlayıp bekliyeceğiz?

Mini mini yavrulardan dört çocuk annelerine kadar uzanan canavar elleri, hayvanlara bile reva görülemiyecek bir vahşetle dişi mahlûklara saldıran sadistleri kökünden temizliyecek en kuvvetli müeyyidelere rağbet göstermiyecek miyiz?.. Birkaç yıllık hapis cezasiyle cemiyet bu manyakların tehdidinden korunabilir mi?..

Millî haysiyetimize birer leke olan seri halindeki vakaları hiç bir suretle küçümsemeğe imkân yoktur. Sembolik mânada kalan haklar, realiteleri pembe tüllerle örtemez.

Alınacak önleyici tedbirler, tatbik edilecek cezalar ve halk eğitimi üzerinde hukukçularımızla, kalem sahiplerimizle başbaşa verip milletçe durmak zamanının gelmiş olduğuna inanıyoruz.

Kocanın saadeti

Kadınları güzelliklerine, giyimlerine tutumluluk ve kocalarına bağlılık derecelerine göre pek çok çeşitlerde sınıflara ayırma denemeleri yapılmıştır. Fakat bu sınıflandırmalar kadını münhasıran tek taraflı olarak mutalâa etmek imkânını vermekten ileri gidedemiştir. Halbuki kadınları, kocalarının huylarına ve mesleklerine göre sınıflandırmak o bakımdan mütalâa etmek bugünün sosyal gidişine intibak bakımından daha uygun bir yol gibi görünmektedir.

Kocasına, kocaman bir hayat boyunca arkadaşlık etmeği kabul eden kadın onun psikolojik varlığına olduğu kadar maddi hayatına da intibak mecburiyetindedir.

Kocasının yaşına, gelirine ve mizaçına kendini uyduramayan kadın evlilik hayatında bedbaht olur. Bu tip kadınların şikâyete hakları yoktur. Bundan dolayı kadın, kocasının bütün hususiyetlerini ve durumunu kendi varlığı içerisinde eritmelidir. Kadın evlilik hayatını başkaları ile münakaşa ettiği müddetçe bedbaht olmağa mahkûmdur.

Bir muharrir karısından sükûnet, uysallık ve feragat, bir politikacı karısından en gayri müsait şartlarda dahi gülmeyi becerebilmesini, hâdiseler karşısında soğukkanlı olmasını ister. Kadın çeşitli hayat şartlarına intibak etmeli ve katiyen şiddetli reaksiyonlar göstermemelidir.

Bunun gibi, bir memur karısının müsrif olmamasını, aybaşı ile ay sonu arasında bütçe açığı vermemesini; ve ticarî zekâya sahip olmasını arzu eder.

En uysal kocaların dahi karılarından beklediği şeyler vardır. Bundan dolayı gündüz ev işleri ve çocuklar ile pek çok yorulan veya dairesinde çalışan kadınların akşam, kocaları ile bulundukları zaman, neşeli, müşfik ve fedakâr bir insan olmaları lâzımdır.

Japonya

41 Kadın Mebus

1951 senesinde Japon Diyet Meclisine, bir kadın mebus seçiliyordu. Bu, Japon kadınlarının kendi aralarından, kendilerini temsil etsin diye parlâmentoya gönderdikleri ilk mebus idi.

Bütün Japon isimleri gibi, şairane bir mânâ ifade eden ismi vardı: "Karların elma ağacı". Mesleği, geysalık idi. "Karların elma ağacı" cemiyet dışında kalmış ve bütün ahlâk kaidelerini çiğnemiş bir fahişeydi. Japon kadınları, ilk mebuslarını — hem de 50 binden fazla reyle — bir geyşadan seçmek suretiyle, erkeklere meydan okuyorlardı.

Bugün Japonyada, 41 kadın mebus vardır. Bu rakamı okuyup ta, gıpta etmeyecek münevver bir Türk kadım kolay kolay düşünülemez. O Japonya ki, daha pek kısa bir mazide memleketin mutlak hâkimi olan General Mac Arthur, Japonyaya gelişinde, o kendisine hâs cakalı tavırla Başvekil Baron Shidebara'ya:

— Memleketinizi yenileştirmek ve size medeniyet getirmek için burada yirmi sene kalmamız lazım, diyordu.

Halbuki aradan geçen bir kaç yıl içinde Japon kadınları — yalnız kâğıt üzerinde değil, fiiliyatta da — ananelerinin binlerce senelik boyunduruğundan kurtulmuşlar ve erkeklerle her sahada denk vaziyete gelmişlerdir.

Eskiden evlerine kapanıp oturan Japon kadınları, şimdi, dünyanın diğer taraflarında erkeklere tahsis edilmiş işlerde dahi çalışmaktadırlar.

Japonyada nizamlara aykırı hiçbir hareketi görülmeyen 2000 kadın polis mevcuttur.

Bir zamanlar kocasının üç adım arkasından yürümeğe mecbur olan Japon kadım bugün kocasının kanuna aykırı hareketlerini cezalandırmağa memur edilmiştir.

Terakkiler sadece ahlâkî ve medenî sahada değ l, ayni zamanda moda ve şıklık bakımından da kendini göstermiştir.

Tayyör ve modern elbiseler eski kimonoların yerini almış bulunmaktadır. Eskiden tahta takunye ile çorapsız gezen Japon kadınları bugün nylon çorap ve topuklu iskarpin giymektedirler. Paris ve New Yorkta tahsil eden Japon kadınları ise vatandaşlarına dudaklarını ve tırnaklarını boyamayı öğretmişlerdir.

Yüzme, binicilik ve beyzbole çalışan Japon kadınları, jimnastik için de umumî meydanlar yaptırmaktadırlar. Hattâ bu gibi yerlerde, eskiden kocalarım tanımadan evlenen Japon kızlarının, delikanlılarla flört ettiklerine dahi rastlanmaktadır. Kızlar koçalarını seçme işini artık anne ve babalarına bırakmayıp, bizzat kendileri üzerlerine almışlardır.

Japon kadınlarının bir çoğu Pariste güzel sanatlar akademisine devam etmektedirler. Bu çalışkan talebeler serbestçe seyahat ve mankenlik yaparak modern kıyafetleri teşhir ederler.

Kadın ile erkeğin arasında, Japon. yada artık bir fark kalmamış, köhne inanışlar yıkılmıştır.

Japon kadınlarının mitingi
Haklar verilmez, alınır

KÜLTÜR SAHASINDA

Eğitim

Mr. Hickey
Zekânızın derecesi nedir?

Geri zekâlı çocuklar

Philip J. Hickey, Amerikada St. Louis'deki resmî okullar müfettişidir. Mr. Hickey, bundan bir sene evvel kendi bölgesinde bulunan beş ilk okulun üçüncü sınıflarında okuyan "geri zekâlı çocuklar" için tecrübe sınıfları açıyordu. Sınıflar bugün, ilk hayırlı neticelerini vermiştir.

Dünyanın her yerinde, "terbiyeye göre çocuk" değil, "çocuğa göre terbiye" prensibi kabul edilmiş bulunuyor. Belki, memleketimiz müstesna...

Dünyanın her yerinde, kimlere ne şekilde eğitim yapılacağı uzun tetkiklerden, tahlillerden sonra tayin ediliyor ve çocukların zekâları, durumları, temayülleri dikkatle inceleniyor. Hiç olmazsa, incelenmeye başlanıyor. Belki memleketimiz müstesna...

Dünyanın her tarafında "Millî Eğitim"i, Milli Eğitim vekilleri şahıs beşahıs değil, ilmî metodlarla mütehassıslar plânlaştırıyor, vekiller değişse de, plânlar muhafaza ediliyor, her gün yeni tecrübelerle bu plânlar geliştiriliyor ve neticede karakuşî hükümlere yer kalmıyor. Belki, memleketimiz müstesna...

Halen kabul edilmiş bulunuyor ki, çocuklar zekâlarına göre tasnif edilebilirler. Bir çocuk, geri zekâlı olduğu öğrenilir öğrenilmez hususî kurslara tâbi tutulmalıdır. Aksi halde daha ilk okulda çabalarken bir çok müşküller ortaya çıkar ve talebe orta ve liseye geçince bunlar halledilemez bir hal alır.

İşte bu bakımdan Mr. Hickey'in geçen sonbaharda St. Louis'de başladığı

ANTİ - DEMOKRATİK

Avni Başman

Zaman öyle hızlı akıyor ki, meselâ, şu meşhur "anti-demokratik kanunlar" dâvası, bir siyasî mücadele mevzuu olarak açıkça ortaya atılmasından bu güne kadar en az on yıl geçtiği halde, insana daha dün başlamış gibi geliyor: Hâlâ taze ve zinde. Gerçi bunda yalnız zaman unsurunu düşünmek pek yerinde olmayabilir; kimbilir, belki mevzuun asıl kendisinde, ilk bakışta sezilemeyen, fakat aleyhinde olanları bile çarçabuk cezbeden bir nevi sihir kuvveti, "şeytan tüyü" vardır da zindeliği, herdem tâzeliği bundan gelmektedir.

Anti-demokratik kanunlar kaldırılmalı mı? Tutulmalı mı? Kaldırıp atıvermek yerine, meselâ, bazı devletlerin ihtiyata ayırdıkları harb gemilerine yaptıkları gibi, onları, günün birinde lâzım olur diye, naftalinli sargılar içinde itina ile saklamak isabetli olmaz mı? Bu cihetleri hukuk âlimlerimiz düşüne, politika adamlarımız yapa.dursunlar, biz asıl mevzuumuza gelelim: Kanunun iyisi de, kötüsü de, nihayet Meclis çokluğunun kararı ile gelir kalır veya kalkar gider; bunun için faiz fânilere düşen "eşrefi-saat" i beklemektir, onu da iktidar müneccimleri tayin eder; burada asıl mevzuumuz anti-demokratik kanunlar değil, onlardan pek çok daha mühim olan *anti-demokratik itiyatlardır*. Bu itiyatlar köklüdür, hem de kökleri uzun bir maziden başlar, zamanımıza kadar gelir; sırnaşık, yapışkan, yaygın, bulaşık şeylerdir; bir irade ile bir kalemde, bir kararla bir anda kaldırılmaları mümkün değildir. Kökten temizlenmeleri için zamana ve çok himmete ihtiyaç vardır.

Anti.demokratik itiyatları birer birer saymak uzun ve külfetli olur; işin kestirmesi bunların zıddı olan demokratik itiyatları tam ve kâmil surette çerçeveleyecek ve ötekilerin içeri girmelerine belirsiz bir delik bile bırakmayacak mefhumu tayin etmektir. Çok şükür ki bu mefhumu enine boyuna rahat rahat ifade etmek için dilimizde mükemmel bir tâbir var: Kafa sahibi olmak, kafalı adam olmak. Adını, yazık ki, çoktan unuttuğum bir Fransız fikir adamı, kendi milletdaşları için "bize cumhuriyetten evvel cumhuriyetçi bir kafa lâzım" demişti. Demokrasinin ilk ve son dayanağı da demokrat kafalı adam, yâni her şeyden evvel kafalı adamdır. Ufaklık para gibi bol bol sarf, hattâ israf ettiğimiz "kültür", "karakter" filân gibi şeyler hep bu kafanın içinde durur. Kafalı adam şahsiyet sahibi olan adamdır. Kültürsüz, karaktersiz kafalı-adam tasavvur edemeyiz; buna mukabil karaktersiz, hattâ kültürsüz âlimler, büyük mütehassıslar yok değildir, cemiyet içinde canlı numuneleri bile görülebilir. Kültür demek bilgi ve ilim demek olmadığı için kafalı-adam az bilgili olabilir, fakat mutlaka bir fikir ve kanaat sahibidir ve bunlara ermek için kullandığı bir ölçü vardır, fikir ve kanaatlarında samimidir, ama asla dogmatik değildir; başkalarının fikir ve kanaatlarına saygı göstermeği bilir, daha isabetli olduğunu anladığı fikirleri kabul etmekte tereddüt göstermez. Böyle oldukları içindir ki kafalı-adamların güdül meler i imkânsızdır; onlar ancak yenilebilirler; fikirler ve ikna yolu ile. Demokrasi de zaten gütme değil, yenme rejimidir. Gerçi "güdümlü demokrasiler" de yok değildir ama bunların asıl adları başkadır.

Gazetelerde sık sık şikâyet, bazan da alay mevzuu olan karşılama ve geçirme törenlerinde herkesin önünde görünme yarışları; büyüklere şirin görünme gayretleri; yaşa başa bile bakmadan el öpmeler; büyüklerle görüşürken meselâ "Hayat pahalılığı günden güne..." diye başlayıp ta "— Ya, demek siz de hayat pahalılığına inanıyorsunuz?" gibi bir itab la karşılaşınca "müsaade buyurunuz, arzedeyim, bendeniz hayat pahalıdır demiyorum, maksadım..." tarzında fikir cambazlıkları; sonra hususî meclislerde "ben Başvekile bunları açıkça söyledim" şeklinde palavralar; seçim mücadelelerinde demagojik mugalâtalar ve kaba tahrikler; küfür ve şahsiyat; saldırgan partizanlıklar... ve daha nice nice anti-demokratik itiyat tezahürleri ancak ve ancak kafasızlardan sâdır olur; bunlar kafalı insanların yapacağı şeyler değildir. Bir siyasî camianın hakikî demokratik kıymeti ferdleri arasında demokratik kafalılar nisbetinin yüksekliği ile ölçülür.

Maarifimiz, bize, her şeyden evvel iyi işleyen sağlam kafalı insanlar yetiştirmelidir, bilgi, kültür, karakter bunun içindedir. Demokrat kafalı vatandaş olmak için ilkin kafalı insan olmak gerektir. Bunu, Maarif Vekillerinden ve Maarif Vekâletinden evvel, ilkinden yükseğine kadar hocalarımızdan bekleyebiliriz. Memlekette, bütün itiyatları ile, tam bir demokrasinin hâkim olması İçin gençlerimizin kafaları anti-demokratik itiyatlara asla yer vermeyen bir muhit içinde gelişmelidir. Terbiye müesseselerimizi anti-demokratik itiyatlara kapamak lâzımdır. Bunun için ne yapılsa, ne kadar gayret sarfedilse azdır.

tecrübe yalnız Amerikada değil, her tarafta, bilhassa maarif mahfillerinde büyük bir alâka uyandırmıştır.

Hickey üçüncü sınıfı niçin seçmişti?

Çünkü o sınıfa kadar bir öğretmen hangi çocuğun bir şeyler öğrenip ilerlediğini, hangisinin ilerlemediğini anlayabilir. Aynı zamanda üçüncü sınıftan sonra çocuklar sadece hocalarım dinleyerek değil, kitaplar okuyarak bir şeyler öğrenirler.

St. Louis'de şu yapıldı:

Öğretmenler çalışmaları zorlaşıp, ciddleştikçe müşkülât çeken 100 talebeyi ayırdılar. Bunların hiçbiri hakikaten "geri zekâlı" yani zekâları normalden aşağı değildi. Fakat ya hastalıktan yahut küçük yaşta fazla çalışmadan zihinleri yorulmuştu. Hattâ bazıları sınıflarında bir mesele teşkil ediyorlardı.

"Sempatik" hocaların nezaretinde, 20 kişilik sınıflarda bu talebeler okuma, yazma ve aritmetik öğrenmeğe başladılar. Romatizmasından dolayı bir sene sınıfta kalan 10 yaşlarında bir çocuk "okuma" dan bir sene, diğer derslerinden de sekiz ay kazandı. Evindeki huzursuzluktan dolayı mektepten nefret eden başka bir çocuk derslerinden 1.5 sene kazandı, hasta olduğu zaman bile mektebe gitmek arzusunu gösterdi. Noel zamanına kadar hocalar, 100 talebenin hepsinin sekiz aylık derslerini dört ayda tamamladıklarını kaydettiler. Dil bilgileri hâlâ normalden aşağıydı, fakat daima tekâmül gösteriyordu. Çocuklar bir şeyler öğrenip kendilerine güvenleri arttıkça, durumları da düzelmeğe başladı.

Geçen hafta tamamlanan ilk tecrübeden sonra St. Louis, daha da ileri bir adım attı. Hükümet 80.000 dolarlık yardımı, tedavi sınıfları için resmî bütçesine ilâve etti. Bu para 20 öğretmen, 39 mektep ve 800 çocuğa kâfi gelecektir. Eğer program başlangıçtaki gibi muvaffakiyetle devam ederse Hickey, St. Louis'deki 109 resmî ilk okulun üçüncü sınıflarına bir hususî sınıf ilâve edecektir.

Bundan alınacak neticelere göre mütehassıslar kendi eğitim plânlarında tadiller yapabileceklerdir.

KİTAPLAR ÂLEMİNDE

Halikarnas Balıkçısı

ANADOLU EFSANELERİ

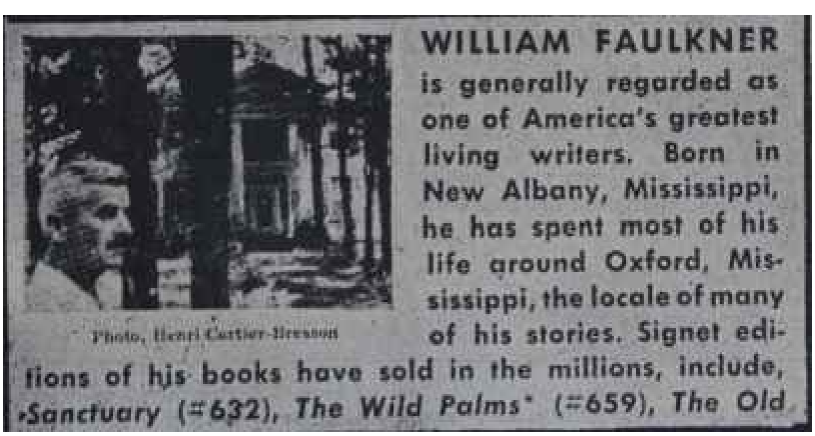
HALİKARNAS BALIKÇISI — (Yeditepe Yayınları, 1954 — 123 s., 100 kr.)

Halikarnas Balıkçısının, bir gazetede yayımladıktan sonra kitap halinde çıkardığı bu yazıları, Anadolunun efsanelerini değil, Anadolunun yalnız "Yunan Mythologie"sine bağlı olan "efsaneler"ini veriyor. Önsözünde, Anadolu efsaneleri üzerine bir eser hazırladığını, bu eseri bir kaç bölüme ayırdığını, ilkinde Anadolunun yalnız eski efsanelerini anlatmaya karar verdiğini söyleyen yazarın, bu sözlerine bakılırsa bir bilim eseri yazmak istemiş olduğu sanılabilir. Oysa ki, birçok eksiklik, yanlışlık, karışıklıklardan dolayı bilim eseri olamayan bu kitap, sanat adına da bir şey getirmiyor. Bir sanat eserine temel olacak bütünlük duygusu, derli topluluk, dil değerleri, bu kitabın değerleri olmaktan uzak.

THE FAULKNER READER

(Random House — 1954 — 682 s., 5 dolar)

Bir kaç yıl önce, Malcolm Cowley'in hazırladığı "The Portable Faulkner" kitabından sonra bu kitap Faulkner'i sevenlere olduğu kadar onu tanımak isteyenlere de çok yararlı olabilecek bir kitap. Faulkner'in en güzel, en güçlü romanlarından biri olan "The Sound and the Fury" ile pek uzun (200 sayfadan fazla) bir hikâyesi, "The Bear"in tümü verildiği gibi daha kısa hikâyeleri de konmuş kitaba. Faulkner, çağımızın en güçlü, en önemli yazarlarındandır. Amerikada dar bir okuyucu topluluğunun dışında tanınmazken Avrupa, özellikle Fransa onu okuyor, beğeniyor, ona, değerine uygun bir yer veriyordu. Eserlerinin bir çoğunun ilk baskıları tükenmiş, bulunmaz hale gelmiş olduğu bir ara, Nobel armağanını alması, eserlerinin bir iki yıl içinde yeniden basılmasına yol açtı. Cep kitapları arasında ardarda yayımlanan kitaplariyle bugün Amerikada büyük bir okuyucu kütlesinin karşısına çıkmıştır. Faulkner, okunması güç olan bir yazar. Fakat bu gibi "el kitapları" nın onu daha iyi tanıtmakta, eserlerinin daha çok okunmasında payı büyük olacaktır.

THE CASTLE

Franz KAFKA, Çev: W. ile E. Muir, E. Wilkins, E. Kaiser. — (Konpf, 481 s., 4.50 dolar)

Son aylarda çıkan kitapların içinde, en çok ilgi çekecek, Kafka'nın meraklılarını, sevenlerini, hayranlarını sevindirecek bir kitap bu. "Das Schloss"un eski baskılarında bittiği yer ,romanın aşağı yukarı yarısı sayılırdı. Çeşitli yollarda yorumlanan, her gün yeni bir gözle incelenmeğe çalışılan bu romana, bugün, yeni bulunan bazı parçalar daha eklenmiş. Böylece uzayan, yeni mânaların katıldığı eser, bir daha tartışma konusu olacak.

ölümünün üzerinden otuz yıl geçen Kafka, çağdaş Avrupanın en büyük yazarlarından biridir. Yurdumuzda da artık tanınması gerekmekte. "Das Schloss" gibi bir kitabının şimdi, biraz daha tam bir baskısı çıkınca, onu tanımayanlar arasında İngilizce bilenlerin, artık daha kolay, bir parçacık daha aydınlık bir hava içinde tanımaya çalışmaları umulur.

Bu, çağırıldığı halde dışarıda bırakılan, içeri girmek için ömrünü tüketen K.'nın hikâyesi, Kafka'nın olduğu kadar 20. yüzyıl insanının da hikâyesi. Kafka'nın, eserlerini yayımlama işini üzerine alan arkadaşı Max Brod, onun, Danimarkalı filozof Sören Kierkegaard'ın din ölçüleriyle dünya ölçüleri arasındaki ayrılığı belirten bir eserini ne kadar beğenmiş olduğunu söyledikten sonra, Kafka'nın bu ölçü ayrılığı içinde nasıl didindiğini, yarattığı insanın bu ayrılığı çözmek için nasıl sonuna kadar, insan olarak, yılmadan uğraştığını anlatırken, arkadaşının en önemli yanım gösteriyordu. K'nın macerasına artık yeni gözle bakacağız.

TIB DÜNYASINDA

Kan verme

Bir küçük tarihçe

İlk çağlardanberi insanlar şu üç amaca ulaşmağa çalışmışlardır: Hastalıkları iyi etmek, ihtiyarlığa engel olmak, ölümü yenmek...

Hayatı senbolize eden kan olduğu için cesaretin, sıhhatin, sonsuz gençliğin sırrı bunda aranmıştır. Tarihin galip muharipleri, mağlûplarının damarlarını açarak, hayat kaynağı saydıkları kanı içerlerdi. Kelimenin tam mânasile kan aktarma (Transfusion) Akdeniz medeniyetinden başlar. Bunların kullandıkları tekniği bilmiyoruz. Mısırlılar Firavunlara, kan vermek sureti le şifa sağlamağa çalışmışlardır. Ancak bu sıralarda da kan verme sihir, büyü, keramet vasıtası olarak, ihtiyarları gençleştirmek, delilere akıl vermek için kullanılmıştır. 1492 de Papanın hayatını kurtarmak için, üç gencin kanı alınarak bir şerbet yapılmış, Papaya içirilmiştir. Fakat Papa kurtarılamadıktan başka, kanlarının son damlasim bu mukaddes ödeve harcayan üç genç de vefat etmiştir. Sonraları damardan kan içme ve kan banyoları terkedilmiştir.

1616 da Harvey'in kan dolaşımım bulmasından sonra transfüzyon'un ilmî dönemi, başlar. O sıralarda bu işin taraftarlarına karşılık muhalifleri de vardı Bazıları kan vermenin lüzumsuz olduğunu, hekimliğin bütün başarılarının kan almakta saklı bulunduğusu söylüyorlardı. Teknik ilerlemediğinden kan verme sırasında bir çok kazalar oluyordu. Asepsi.antisepsi bilinmediğinden enfeksiyon, insanlara hayvanlardan kan aktarıldığından uy gunsuzluk belirtileri ortaya çıkıyor, kan verenlerin çoğu ölüyordu. Bütün bu başarısızlıklardan ötürü kan aktarma tehlikeli sayıldı, yasak edildi, unutuldu. Bir kaç yüz yıl kan vermeyi kimse tekrar denemedi. Ancak, 1818 de bu mesele yeniden ele alındı. İlk çağlarda çok, zaman hetorejen kan aktarılıyordu. Yani bir hayvanın aldamarı, insanın venasına madenî veya kemikten bir kamille bağlanıyor ve devamlı olarak, bir defada fazla miktarda kan veriliyordu. 19 uncu yüzyılda ise homojen kan, yani insan kanı, devamlı olarak değil, aralıklarla ve azar azar aktarılıyordu. Bu iş de iki dönemde yapılıyordu. Önce vericiden kan bir kaba alınıyor. Sonra, şırınga ile bu kan alıcının venasına enjekte ediliyordu. 19 uncu yüz yılda, kan verme tekniğinde şırınganın kullanılması, o zamana göre, büyük bir yenilik sayılmaktaydı. Hayvandan insana kan aktarma usulü de artık terkedilmişti. Çünkü cinsleri ayrı hayvanların kanlarının birbirine uymadığı ve çok tehlikeli insandan insana yapılan transfüzyonlarla da bazı arızaların ortaya çıktığı görülmüştü. Bunlar da enfeksi-

Bir gerçeğin hikâyesi (*)

Bizde de var Azizim...

Kasımpaşa Bahriye hastanesinin başhekimi babacan simasına müm kün mertebe sert bir ifade vermeğe çalışarak kat'î bir lisanla "olmaz efendim", dedikten sonra gittikçe yumuşayarak devam etti: "Seni Almanyaya gönderemeyiz. Yahu, görüyorsun, raporlar meydanda. Kendin söyledin: gittiğin mütehassıslar fennen imkânsız demişler. Motosiklet kazası bu. Ölmediğine şükret. Bak maşallah güçlü kuvvetli, aslan gibi bir gençsin. Yaşın arttıkça belki düzelir. Ne yapalım be birader, katı şeyler yemeyiverirsin. Çenen bundan ziyade açılmaz. Fennen imkânsız. Böylesine Almanya ne yapacak. Her şey imkânla mukayyet; değil mi, aziz kardeşim?"

Yapacak şey kalmamıştı. Çarkçı Yüzbaşı Salim boynunu büktü, selâm verdi, odadan çıktı.

Salim Haliçte General vapurunda Alman bahriye heyeti yanında çalışıyordu. Üç ay kadar evvel bir kaza geçirmiş; altındaki motosiklet olanca hızı ile bir duvara çarpmış, Salimi yerinden fırlatıp atmıştı, fakat yüzbaşı pek ucuz kurtulmuş, yalnız çene kemiği kırılmıştı. Bir ay kadar hastahanede yattı. Kemik kaynadı. Ama çenesi açılamıyordu. Ancak aralanabiliyordu. İki ay geçti. Hiç bir salâh alâmeti belirmedi. Yemek yemesi imkânsızdı. Süt, muhallebi, lapa gibi şeylerle besleniyordu.

Başhekimin katî cevabı bütün ümitlerini kırdı. Ertesi sabah işine pek üzgün gitti. Gece hiç uyumamıştı. Perişan bir halde idi. Utanmasa ağlayacaktı.

Beraber çalıştığı Alman arkadaşı gene eski tavsiyesini tekrar etti: "ben eminim ki bir Almanyaya gidebilsen, Hamburg Bahriye hastanesinde mutlaka çeneni düzeltirler. Ailen zengin. Mademki hükümet göndermiyor. Kendi paranla git. Göreceksin. İyi olacaksın. Bana çok çok dua edeceksin."

Salim son çare olarak bu yolu denedi. Sağdan soldan tavsiye ve iltimaslar buldu; bir hayli uğraştıktan sonra bir aylık izin koparabildi. Hemen yola çıktı. Bir hafta sonra Hamburg Bahriye Hastanesinde idi.

Kasımpaşa Bahriye hastanesinin başhekimi sesini yükselterek "girin!" dedi.

Çarkçı Yüzbaşı Salim şen bir yüzle başhekimi selâmladı;

"O... Gene sen misin, Salim Efendi? Ne haber?"

"Hayırlar, efendim. Çenemi göstermeğe geldim."

"Yahu, sana anlatamadık gitti. Çenen kabili-tedavi değil. Fennin hükmü bu..."

Salim cevap yarine ağzının olanca açılma kabiliyeti, ila üst üste bir kaç defa geniş geniş esnedi.

Bu manzara karşısında başhekimin gözleri Salimin ağzını gıptaya düşürecek derecede açıldı, büyü. dükçe büyüdü, bu yarışta ağzı da geri kalmadı.

"Ne?.. Demek çenen düzeldi, ha? Çok sevindin, vallahi. Zaten ben demiştim ya: yavaş yavaş kendiliğin" den açılır. Bak dediğim çıktı,"

"Hayır, efendim. Kendiliğinden açılmadı. Almanya..."

"Anlamadım. Ne Almanyası?"

Kendi paramla izinli gittim. Hamburg Bahriye Hastanesinde yirmi gün yattım. Onbeşinci güne kalmadan, kabili-tedavi olmayan çenem açıldı. İşlemeğe başladı."

"Deme, Allahı'sen? Yahu bu Almanlar sahiden yaman be. Biz fennen imkânsız deyip dururken onlar çaresini bulmuşlar bile. Otur be kardeşim. Anlat bakayım. Ameliyat uzun sürdü mü?"

"Ameliyat filân yapmadılar. Hastaneye girdiğimin ertesi gün ağzıma iri bir burgu soktular. Her gün biraz daha, biraz daha çevire çevre onbeş günde çenem tabiî haline geldi. Beş gün daha tuttular; müşahede altında kaldım. Sonra taburcu oldum. Dönüp geldim."

"Herifler her gün yeni bir şey icat ediyorlar. Ben hep söylerim ya Almanlarla başa çıkılamaz."

Bu sırada Salim yavaşça cebinden bir paket çıkardı. Başhekimin masa. sının üstüne koydu.

"Hastanenize küçük bir hediye", dedi, "belki günün birinde benim gibi bir kazazede daha çıkar da işe yarar diye aldım."

Paket açıldı: içinden parlak madenden topaca benzer burgu gibi bir şey çıktı. Başhekim bunu görünce yüzü tuhaflaştı. Kendini tutamadı: bir kahkaha salıverdi, adamın sinirleri oynamıştı, durmadan gülüyordu.

Şimdi şaşırma sırası Salimde idi. Bu manzara karşısında afalladı, kal-

(*) Bu vak'a tamamiyle gerçektir ve Birinci Dünya Harbi yıllarında İstanbulda geçmiştir. Muharrir sadece, kahramanın ismini değiştirmiştir.

Feridun Cemal Erkin de kan veriyor

Kanlı bir adam!

yondan, kanın pıhtılaşmasından, ve anboliden Heri geliyordu. Asıl önemlileri, henüz kan gruplarının bilinmemesinden ortaya çıkanlardı.

Kan grupları

Asepsi.antisepsi'nin öğrenilmesi, karu pıhtılaşmaz hale koyan (antikoagülan) bir çok maddelerin bulunması, insanda en aşağı dört grup kan varlığının anlaşılması, kanı alma, saklama ve verme usullerinin gelişmesi sayesinde son yüzyılda transfüzyonda büyük ilerlemeler başarılmıştır. Bugün, için V. Dungern ve Hirszfeld'in kullandıkları nomanklatüre uyarak insan kanlarını başlıca dört gruba ayırıyoruz; A grupu, B grupu, AB grupu, O grupu,. O grupu, öbürlerinin hepsine ve kendi grupuna kan verir, başka gruplardan kan alamaz. AB grupu hepsinden kan alır, hiç bir grupa kan veremez. A grupu yalnız kendi grupundan veya O grupundan kan alır. Bu grupu da yalnız kendi grupundan veya O grupundan kan alır Jeanneney'in yaptığı istatistiğe göre insanlarda bu gruplar, şu nisbetlerde bulunmaktadır:

A grupu ....% 43-46
B *grupu...............% 10-12*
AB grupu..............% 1-4
O grupu...............% 40-44

Bir insanın kam hangi gruptan ise bütün ömrünce o gruptan kalır. Bu gruplar baba ve anadan evlâda Mendel'in veraset kanunları gereğince geçer. Baba ve ananın kanları O grupundansa çocuklar, A,B ve AB grupundan olamazlar. Eğer ana ve babanın biri AB grupundansa bunların çocukları O grupundan olamaz. Bütün bu olayların adli tıbda babalığın araştırılmasında büyük Önemi vardır.

Yukarıda sıraladığımız dört grupun altında, Al, A2, A3, A4, M, N, P, Q, G, H, K harfleriyle gösterilen başka gruplar da yazılmışsa da önemli değildirler.

Son yıllarda Rh faktörü diye yeni bir maddeden bahsedilmetekdir. Bu, bazı insanların kanında bulunan bir aglütioiandir. Rhesus adı verilen maymunların alyuvarlarında da bulunmaktadır. Onun için bu ismin ilk harfleriyle adlandırılmıştır. Bu maymunların alyuvarları şırınga edilerek aşırı duyarlık kazandırılan tavşanların seromu insanların % 85 nin alyuvarl a r ı n ı aglütine etmekte yani bir araya toplayarak kümeler yapmakta ve eritmektedir. Böyle kanlara Rh+, geri kalan % 15 kana da Rh- denilmektedir. T r a n s f ü z y o n d a n sonra görülen bazı kötü reaksiyonlar kanda bu faktörün bulunmasına bağlanmış. tır. Rh— olan bir kimseye üstüste Rh+ kan aktarılacak olursa Anti—Rh antikorlar ortaya çıkarak verilen kanın alyuvarlarım eritmekte ve kan alanda sarılık, hemoglobin işeme, idrar, azalması veya tıkanması, kanda üre birikmesi gibi belirtiler ortaya çıkmaktadır. Aynı olaylar, kanı Rh+ bir çocuğa gebe bulunan Rh kadınlarda da görülmektedir. Böyle durumlarda, anada Anti-Rh aglütininler husule gelerek fetüsün (ana karnındaki çocuk) alyuvarlarını tahrip etmektedir. Bu da, çocuk doğduğu zaman, sarılık, kansızlık, çekirdekli alyuvarlar, ödemlerle kendini gösterir. Böyle çocuklar bir kaç gün içinde ölürler. Kanda Rh faktörünün araştırılması zor bir iştir. Özel test seromlara ihtiyaç vardır.

Taze kan — Konserve kan

Transfüzyon için, taze kan veya konserve kan kullanılmaktadır. Taze kan; hava ile temas ettirilmeden, bazı özel aletlerle vericinin kol venasından alıcının kol venasına aktarılır. Buna direkt usul denir. İçinde pıhtılaşmaya engel olan madde bulunan bir kaba alınan kan; buradan şırınga ile yahut Şişe, kauçuk tüp ve iğneden müteşekkil basit tertibatla da kan alıcının venasına gönderilir. Bu da endirekt transfüzyondur. Pıhtılaşmayı kösteklemek üzere % 2.10 orantısında sodyom sitrat eriyiği kullanılır.

Direkt usulün, antikoagülan kullanmamak, kam hava ile temas ettirmeden damara vermek gibi bazı üstünlükleri varsa da pratikte özel bir takım aletler gerektirmesi, bu aletleri kullanmasını bilen personele ve çok zaman doktora ihtiyaç hâsıl olması, kan vericinin bütün ameliye suresince alıcının yanında kalmasını icap ettirmesi gibi mahzurları da vardır.

Endirekt usul çok basit ve sadedir. Komplike aletlere ihtiyaç yoktur. Kalifiye personel de gerekmez. Vericinin hastanın yanında kalmasına ve zaman kaybetmesine sebep olmaz. Doktor ol-

dı.

Başhekimin gülme nöbeti nihayet sona erdi. Tekrar söze başladı.

"Dâhi, Salim Efendi", dedi, "ne zahmet ettin, yahu! Bu alet bizde var. Adı, adı, dur galiba hatırlayacağım. Kipert mi idi? Yok, yok. O harita ismi. Ha buldum: Kiefer... Ama üst tarafı? Beyhude kendimi yormayım. Unutmuşum. Bunca iş arasında akıl mı kalıyor ki? Ne ise teşekkür ederim. Bir de senin hediyen olsun"

Sonra cerrahi asistanlarından birini çağırttı.

Gelen gence hediyeyi teslim ederken sordu: "Bundan bizde vardı, galiba değil mi?"

Genç doktor alete baktıktan sonra "evet", dedi, "hem de iki tane"

Başhekim gamsız ablak yüzünü "nasıl ben demedim mi?" mânasına alınabilecek bir iftihar edası ile Salime çevirirken o dalgın dalgın ayağa kalkmıştı. Selâm verdi, kapıya doğru yürüdü. —A.B.

madan da, hemşireler, sağlık memurları, sıhhiye erleri tarafından tatbik edilebilir.

Kan alındıktan uzun bir zaman sonra da kullanılabilir. Böyle buz dolabında bir müddet saklanan kana konserve kan denilmektedir. Konserve kan, verici bulunmayan bölgelere, başka şehirlere veya memleketlere hattâ sınırlara ve savaş hatlarına kadar gönderilebilir. İspanya sivil savaşlarında konserve kanla 40.000 transfüzyon yapılmış ve bu iş için gereken kan başka memleketlerden gönderilmiştir. Fin - Rus harbinde de bu şekilde transfüzyonlarla bir çok hayat kurtarılmıştır.

Kan ne zaman alınır?

İkinci dünya savaşında kan alma, kan verme işleri daha gelişmiştir. vericilerden, kan, sabah, aç karnına alınır. Son yemekten dört saat geçmeden kan almamalıdır. Her defasında vericinin grupu tayin edilmelidir. Eğer evvelce frengi bulunup bulunmadığı aranmamışsa, alınan kandan az bir miktarı Wassermann yapılmak üzere lâboratuvara yollanır. Vericide; sıtma, tüberküloz, tropikal hastalıklar, allerjik dertler ,astma, ürtiker, ekzema) bulunmamalıdır. Vericinin kanında, alyuvar, hemoglobin, akyuvar miktarı tayin edilmeli, tansiyonu ölçülmeli, sıkı bir klinik muayenesi yapılmalıdır. Kan vericilerin yaşı, İngiltere ve Amerikada 21-60, Almanya ve İsviçrede 20.50, İspanyada 18-50, Fransa ve İtalyada 18.60 olarak tesbit edilmiştir. 60 yaşından yukarı olanlardan katiyen kan alınmaz. 18 yaşından aşağı olup ta sağlam yapılı olanlardan kan alınabilirse de ailelerinin muvafakati şarttır. Amerikada yalnız beyaz ırktan kan alınmaktadır. Bu tahdit deniz ve kara ordularının isteği üzerine yapılmıştır. Çünkü bu ordularda hizmet edenlerin % 95 şi beyaz ırka mensuptur. Orduda çalışan siyahlar için siyah ırktan alınan kan kullanılmaktadır. Amerikada her ırk kendi istediği kanı seçmekte serbesttir. Aynı gruptan olmak şartiyle beyaz ve siyah ırkların kanları arasında bir uyuşmazlık yoktur. Mesele sadece hissidir. Vericiden alınacak kan miktarı boya ve ağırlığa tâbi ise de Amerikada mutad olarak 500 c.c, İsviçrede 300 c.e dir. Kol damarları müsait olmayanlardan kan alınamaz. Amerikada donör olarak yalnız erkekler kullanılmaktadır. Harp zamanlarında kadınlardan da kan alınmaktadır. Başka memleketlerde böyle bîr ayırma yoktur. Ay başı döneminde olan veya gebe bulunan kadınlardan kan almak doğru değildir. Aynı vericiden üç ay geçmeden tekrar alınmaz. Kanada, U.S.A. ve bir kısım Avrupa memleketleri bu süreyi iki aya indirmişlerdir. Eğer alınan kan 300 c.c den aşağı ise bir ay aralıkla da kan almak mümkündür.

Vericinin kol damarı bildiğimiz usullerle deri temizlendikten sonra bir iğne ile delinir. İçinde pıhtılaşmaya engel olan ilaçlardan birini ekseriya sodyum nitratı ihtiva eden steril şişelere veya kaplara söylediğimiz miktar kan alınır. Vacum yapılmış özel şişeler de vardır, iğne çıkarıldıktan sonra derinin o kısmı yine temizlenir, Bu kanlar buz dolabında saklanır. Eğer alınan miktar kan şişeyi veya ampulü tamamen doldurmuyorsa İsviçre sağlık makamları üzerine serum fizyolojik ilâve etmeği tavsiye etmektedirler. Bu suretle kanın çalkalanması, alyuvarların erimesi ve kan vermeden sonra görülen bazı arızaların ortaya çıkması önlenmiş olur. Şişenin üzerine bir etiket yapıştırılacaktır. Bu etikette şu bilgiler bulunacaktır: Alınan kanın sıra No. sı, tarih, kan alınan merkezin adı, kan vericinin adı, soyadı, memleketi, kan gurupu, telefon No. sı, adresi, verici hüviyet kartının No. su.

Kan vericiye büyük saygı gösterilmesi, fazla bekletilmemesi, işinden alıkonulmaması, başka kanlar alınırken kendisine gösterilmemesi, kan alınmış tüp veya şişelerin, kanlı örtü, çamaşır veya takımların saklanması, özet olarak cesaretinin kırılmamasına dikkat edilmesi lâzımdır. Kan alındıktan sonra verici yarım saat kadar yatırılmalıdır. Sokakta geçireceği bir baygınlık hem kendisinin hem de halkın moralini düşürebilir. Kendisine sıcak, bir içki ikram etmek âdettir. Vesika ile beslenen memleketlerde ilâve yemekler verilmelidir.

Bu suretle temin edilen total kan, buz dolabında 21 gün kadar saklanabilir. Bu sürenin sonunda, kanda bazı biyolojik ve fiziko.şimik bozukluklar olduğundan kan aktarma için kullanılamaz. —Dr. E. K

İlaçlar

Kansere karşı antibiyotik

Kansere karşı kullanılmak üzere (Actinomyiçine c) adı verilen bir antibiyotik bulunmuştur. Bu madde hayvanlar üzerinde denenmiş ve iyi sonuçlar alınmıştır. Farelerin deneysel tümörlerinde bu ilâç deri altına şırınga edildiği zaman tümörün büyümesine engel olmaktadır. 1950 yılına kadar bu madde insanlara tatbik edilememisti. Bu tarihte Almanyada Schulte, ilk defa olarak (H.B.F.386) işaretiyle de gösterilen actinomycine c) yi; 80 habis tümör vakasında kullandı. Bu hastalığı), bir kısmında da Hodgkin kısmında lösemi (kötü huylu bir kan hastlığı), bir kısmında da Hodgkin (yine kötü huylu bir lenfa bezesi hastalığı) vardı, kullanılan dozlar çok hafifti. Bununla beraber hastalarda bir iyilik, tümörde duraklama, dalak ve karaciğerde küçülme görüldü.

Schulte, sonradan ilâcın günlük dozl a r ı n ı arttırdı. Bu zaman da bu tümörlerden röntgen tedavisine dayanıklı olanların (astinomycine c) ye hassas olduklarını, röntgen tedavisine hassas olanların bil' ilâca dayanıldı oldukları" nı tesbit etti. Aynı yazar, 60 Hodgkin hastalığı vakasında bu ilâcın röntgen tedavisine kıymetli bir yardımcı olduğunu, müşterek yapıldığı zaman tesirin daha önemli olduğunu ve daha az röntgen ışını ile netice almak mümkün olduğunu gösterdi. Bu iş için kullanılan ilâç miktarları, günde 50-100.150-250 gamma kadardır. Total doz 1900-4350 gamma arasındadır. Tedavi süresi 3.6 haftadır Tedavi sonunda, hastalar kilo alıyorlar. Kanlarının durumu, düzeliyor. Hastalık belirtileri ve bu hastalığa has olan boyun, koltuk, kasık lenfa bezelerinin şişikleri kayboluyor. Daha derinde olan bezler ise mukavemet ediyorlar.

insanlarda, kanserler üzerindeki tesir bu kadar önemli olmuyor. Bununla beraber, genel durum düzeliyor. Hastalarda kilo artıyor. Fakat ilâç kötü sonuca mâni olamıyor.

Lösemide de durum hemen hemen aynı bulunuyor.

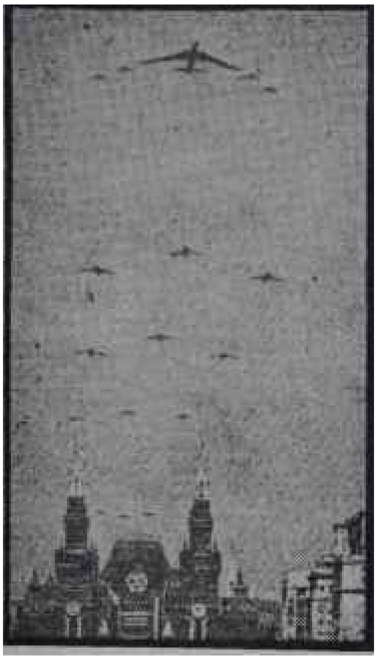
Bu yeni antibiyotikten; hastalarda elde edilen tedavi başarılarından çok şu yönlerden faydalar sağlanmışlar. dır: Şimdiye kadar , sadece enfeksiyonlara karşı antibiyotik aranmakta idi. Bu amaca, yeni yeni bir çok maddeler bulunmak suretiyle fazlasiyle ulaşılmıştı. Bir dönem geldi, viruslara ve mantarlara karşı da antibiyotikler arandı. Bir çok maddeler ortaya atıldı. Şimdi de ilim, tümörlere karşı antibiyotikler aramakla meşguldür. Bunlardan yukarıda bahsettiğimiz bir tanesine kavuşmak demek, yeni ve daha müessirlerinin bulunacağım insanlara müjdelemek demektir.,

Belki de, az bir zaman sonra, önünde imkânsızlık içinde, üzülerek kol bağladığımız bir çok zavallı kan. ser hastası; bir kaç tablet antibiyotik kullanmakla şifaya ulaşacaktır.

İnmenin yeni ilâcı

Halk dilinde inme denflen, hekimlerin apopleksi kelimesiyle ifade ettikleri hastalık, beyin damarlarının kanamasından veya tıkanmasından ileri gelmektedir. Bu klinik tablonun başlangıcında, henüz anatomik leziyonlar ortaya çıkmadan bir vazife bozukluğu devresi vardır. Bu dönem geçicidir. Fakat sanki beyinde her şey olup bitmiş gibi ağır belirtilerle seyreder. Hastada bulantı, kusmalar, şiddetli baş ağrısı, şaşkınlık, dil tutulması, altına kaçırma, ihtilâçlar, nabız hızlanması vardır. Bîr müddet sonra da hastanın bir tarafı tutmaz olur. Komaya girer. İşte bu sırada hastaya yapılacak (chloropromazine) şırıngaları bu korkunç hastalığı önler. İlâç eczahanelerde 2c. c. lik ampuller içinde bulunmaktadır. 20 c.c. serum fizyolojik ile karıştırılarak iki dakikada bir 0,5 cm3 damardan şırınga edilir ve tansiyon kontrol edilir. Evvelce yükselmiş bulunan tansiyon yavaş yavaş düşer. Normal seviyeye indiği zaman, ekseriya bir saat sonra enjeksiyona son verilir.

Havacılık

Moskovada geçit resmi

Moskovayı koruyabilecekler mi?

Rus tayyareleri

Rus tayyarelerinin batı memleketlerindeki havacılık ilerlemesini yakından takip ettiği gerek Kore muharebelerinde düşürülen tayyarelerin gerekse Rusya içinde yabancı müşahitlerin açıklamalarından anlaşılmaktadır.

Rusların av tayyarelerinde çok ilerde oldukları biliniyordu. Daha mühim olan uzak mesafeli bombardıman tayyarelerinin ne derece ilerlemiş olduğu meselesi idi. Ruslar uzak mesafeli bombardıman tayyareciliginde Amerikan modellerini taklit etmektedirler. 1954 mayıs bayramında geçit resmi yapan yeni model tayyareleri yabancıların dikkatini çekmiştir. Bu tayyarelerin Amerikalıların B.52 tayyarelerine muadil olduğu iddia edilmektedir. Bunların henüz Prototip tayyareler mi yoksa seri halinde yapılarak kıtalar vücude getirilmiş tayyareler mi oldukları hususundaki taminlerde ihtilâf mevcut ise de bu o kadar mühim bir mesele sayılmamaktadır. Asıl üzerinde durulacak nokta Rusların, en uzak mesafelere kadar — Amerikanın hayati noktaları dahil — bombardıman yapıp dönebilecek kudrette bombardıman tayyarelerine malik olmalıdır. Daha önceki TU-4 tayyareleri hareket mesafeai olarak yalnız gidiş imkânına maliktiler.

Rusların bu tip tayyarelerden kıtalar teşkil edip etmedikleri hakkında henüz kati bir şey söylenemiyorsa da, bu birlikler teşekkül etmemiş dahi olsa kısa zamanda meydana gelebilecek-

Hür Dünyanın Müdafaası

Seyfi Kurtbek

Hür dünyanın kızıl emperyalizme karşı müdafaasında Avrupanın Öncelik ve üstünlüğü kabul edilmiş ve müdafaa politikasiyle stratejisi de buna göre ayarlanmıştı. Asyada cereyan etmekte olan hâdiseler, hür dünyanın müdafaa stratejisinde esaslı hatalar yapılmış olup olmadığı hakkındaki tereddütleri yenilemekte ve Asyanin öncelik ve üstünlüğünü müdafaa edenlerin tezlerine kuvvet vermektedir.

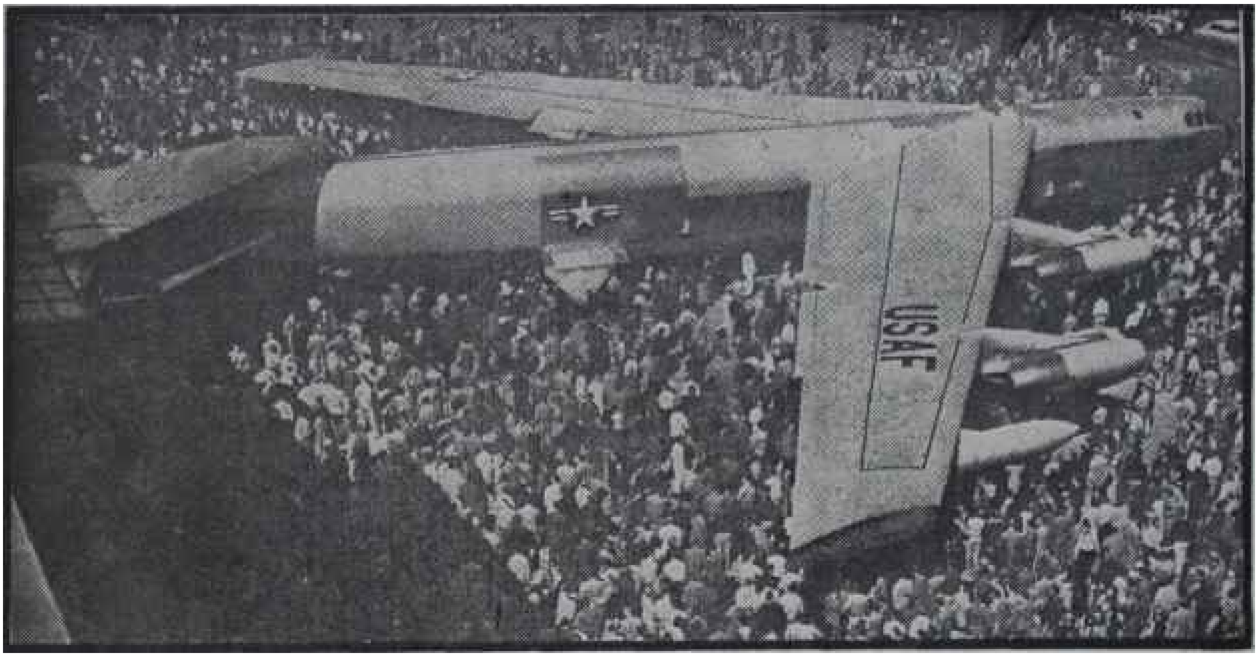
Komünistler Avrupaya hâkim olmakla daha kısa zamanda dünyaya hâkim olmayı kolaylaştırmış olabilirlerdi. Fakat Asyaya hâkim olmak ve onun engin kaynaklarını organize etmekle de Avrupaya ve dünyaya hâkim olmak mümkündür. Komünistlerin dünya hâkimiyeti stratejisi birkaç yıl için değil, uzun bir zaman için düşünülmüştür ve ona göre inkişaf ediyor. Kısa zamana sığdırılan büyük istilâların devamsızlığına ve muvaffakiyetsizliğine dair tarihte çok misaller vardır. Komünistler 1945 den sonra Avrupayı, Orta Şarkı ve Asyanın birçok yerlerini işgal edebilirlerdi. Fakat bu istilânın âkibeti Nazilerinkinden farklı olmazdı. İşte bunun içindir ki komünist yayılma hareketleri itidal ile, sabır ve teenni ile ve asla açık ve umumî bir harbe sebebiyet vermeden inkişaf etmektedir. Bu metod nerede mümkün olursa orada tatbik edilecektir.

Batının kalkınması ve müdafaa organizasyonu bu sahada komünist hâkimiyeti yollarını oldukça tıkadığı için gayretin Asyada teksif edilmekte olduğu anlaşılıyor. Korede komünizm, batı dünyası kuvvetlerini ve kaynaklarını mühim ölçüde hırpalamıştır. Hindicinide ise tecavüz muvaffakiyetle inkişaf halindedir. Bu vaziyette göze çarpan mühim bir nokta, hür dünyanın müdafaa politikası sevk ve idaresinde lüzumu kadar kuvvetli bir istikrar, tesanüt ve azim görülememesidir. Müdafaa metodları ve prensipleri üzerinde tereddüt ve ayrılık hüküm sürmektedir. Amerika, İngiltere ve Fransa hükümetleri, Asyada takip edilmesi gerekli müdafaa politikasında düşünüş birliğine varamamışlardır. Fransa, Amerika ve İngiltereden asker yardımı istemiş, fakat reddedilmiştir. Amerikalı müşahitler Hindiçinideki Fransız kuvvetlerinin — iyi kullanıldığı takdirde — muvaffak olabileceğini iddia ediyorlar. Fakat Fransada harbin müzakere ile neticelendirilmesi üzerinde münakaşa ve mücadeler yapılırken ordularda moral kuvvetin yükselmesine elbette im. kân bulunamaz.

İngiltere bu harbe fiilen katılmayı arzu etmiyor ve zaten memlekette stratejik ihtiyatları da yoktur. Aksine olarak İngilizler Rusya ile anlaşmak ve ticaret yapmak istiyorlar. İkinci dünya harbinden evvel olduğu gibi Fransa ve İngiltere karar ve azim gösterilmesi lâzım gelen zamanlarda konuşmak, uyuşmak, ve anlaşmak yolunu tutmakta, taviz ve fedakârlık politikasiyle mütecavize hayli avanslar vermektedirler. Bu politika ile belki biraz zaman kazanabilirler; fakat kaybedilen, sonra daha büyük fedakârlıklarla telâfi edilemiyecektir. Bu iki memleketin müdafaa politikalarında iç politika ve milli ekonomilerin tesirleri kuvvetle hâkimdir.

Amerikada, önce devlet adamları gayet sert konuştular, öyle ki âdeta Amerikanın fiilen Hindicini harbine katılmak üzere olduğu bile zannolundu. Cenevre konferansına takaddüm eden bu sözlerin daha ziyade siyasî maksatlarla söylendiği, sonradan lisanın süratle itidale ve yumuşaklığa kaymasiyle anlaşılmış oldu. Amerikada, askerler arasında da, Hindicini politikası üzerinde fikir birliği yoktur. Birleşik kurmaylar başkanı askeri müdahale lüzumundan, taktik atom bombaları kullanılmasiyle büyük kara kuvvetleri müdahalesine lüzum kalmıyacağından bahsetmiştir. Hava erkânı harbiyesi hava kuvvetlerinin, serbest bırakıldığı takdirde, zaferi temin edebileceğini ileri sürmüş; ordu erkânı harbiyesi ise, Hindicinide atom hedefleri olmadığı için hava kudretinin bu gibi memleketlerde beklenildiği kadar müessir olmayacağı mütalâasını açıklamış ve Hindiçinideki milli ordunun takviyesini istemiştir. Halbuki bu ordu, bütün ihtimamlara rağmen ümit verici bir hale gelememiştir. Yerliler, sömürge halinde kalacak olduktan sonra bu şekilde fedakârlıklara girişmeye pek hevesli değillerdir. Tecavüz ve istilâ hareketlerinin en büyük avantajları sevk ve idarelerinde birlik ve ahenk bulunması, devamlı ve ısrarlı gidişleridir. Müdafaa cephesinde ise sevk ve idare birliği yoktur. Halbuki harpleri kazandıran veya kaybettiren faktörlerin başında sevk ve idare gelir. Hür dünyanın müdafaasından mesul olanların en mühim işleri kuvvetli ve mütesanit bir sevk ve idare mekanizması kurmak olmalıdır.

Tarihin bir dersi de şudur ki, büyük ve cihanşümul istilâ uğrunda yola çıkmış milletlerle konuşmaktan, müzakereden ve anlaşmaktan

B 52 Amerikan bombardıman tayyaresi
Yirminci asrın Dev azmanı

leri tabiidir. Bu suretle, doğu - batı stratejik durumunda mühim bir değişilik oluyor demektir. Çünkü batının atom ve hidrojen bombalariyle taarruza uğramak imkânları çoğalmış bulunuyor.

Amerikan bombardıman tayyareleri

Amerikalılar, gerek kendi memleketlerine gerekse NATO devletlerinden herhangi birisine vâki olacak bir tecavüze karşı ilk silâh olarak bombardıman tayyarelerini kullanacaklarını, salahiyetli şahıslar vasıtasiyle dünya umumî efkârına açıklamış bulunuyorlar.

Uzun menzilli bombardıman tayyareleri zamanımızın birinci sınıf harp vasıtalarıdır. Çünkü en yeni silâhlar sayılan atom ve hidrojen bombalarını en müessir surette kullanabilmek için uzak mesafelere gidip dönebilecek büyük, bombardıman tayyarelerine ihtiyaç vardır. Bu maksatla gerek Amerikalılar gerek Ruslar bu gibi tayyareleri tekemmül ettirmeğe ve bunlardan büyük sayıda yapmağa ehemmiyet veriyorlar.

Amerikalıların en son model uzak mesafe bombardıman tayyaresi (B.52) tayyaresidir. Bu tayyarede sekiz jet motörü olup hareket siası 6000 mildir. Sürati saate 600 milden fazladır. Muharebe vazifesiyle hareket halinde, yani akaryakıt ve bombalarını tamam aldığı zaman, 175 tondur.

Zamanımızın en kudretli bombardıman tayyaresi olan (B.52) lerden henüz harbe hazır kıtalar teşkil edilmiş değildir.

Bahriye

Türkiyeye denizaltı gemisi verilecek

Amerikanın Hammerhead ve Guitarro denizaltı gemileri modernize edilmek üzere tersaneye gönderilmiştir. Bu gemiler Türkiyeye verilecektir.

Aynı şekilde, karşılıklı yardım programı gereğince İtalyaya da iki denizaltı gemisi, tamir edilerek verilecektir.

Almanya

Şarkî Almanya Ordusu

Ruslar mütemadiyen Almanyanın silâhlanmasına muhalefet ederken diğer taraftan kendileri Şarkî Almanyada "bir Kızıl Alman Ordusu" meydana getirmişlerdir.

Çeşitli kaynakların haber verdiğine göre Şarkî Almanyanın ordusu 1954 yazında şu mevcudları bulacaktır:

Kara kuvvetleri	*130 000*
Hava kuvvetleri	*10.000*
Bahriye	*10.000*

Bu orduda 1.500 den fazla tank ve 1.700 top vardır. Bahriyenin 50 gemisi hava kuvvetinin de yüze yakın tayyaresi vardır.

Bu askerî teşkilâttan başka, gene silâhlı kuvvet olarak ayrıca şunlar vardır:

Emniyet muhafızları	*10.000*
İçişleri Vekâleti emniyet kıtaları.	*10.000*
Hudut polisi	*30.000*
Nakliyat polisi	*10.000*
Fabrikalar muhafızları	*40.000*
Asayiş polisi	*75 000*
Yardımcı polis	*30 000*
Sark emniyet muhafızları	*9.000*
Yekûn	214.000

Kızıl ordunun gerçek kuvvetini 200.000 olarak kabul etmek mümkündür. Hazır yedek miktarı 130.000 ve seferberlikte çağırılacak yetişmiş yedek miktarı da 400.000 kişidir.

hiçbir fayda hâsıl olmaz. Bir defa kuvvetler harekete gelmiştir; arkalarından yeni kuvvetler hazırlanmaktadır. Muvazaa ile bunların önüne geçilmez. Her taviz arkasından daha büyük bir tavize yol açar.

Hür dünyanın müdafaası için askerî ittifaklar yapılmıştır. Fakat bu mekanizmaların harekete geçmesi için klâsik şekilde bir harbin zuhuru lâzımdır. Böyle bir harp belki de beklenilen zamanda hiç çıkmayacaktır. İspanyada, Yunanistanda, Korede ve Hindicimde olduğu gibi harp yeni bir şekilde yapılıyor. Asıl muharipler perde arkasında kalıyor. Hür dünyanın müdafaa organizasyonunda en mühim noksan bu şekildeki tecavüzlere karşı müessir surette hareket edebilecek bir müşterek sevk ve idare mekanizması kurulamamış olmasıdır. Daha çok vakit kaybedilmeden bu eksik giderilmelidir. Yoksa, NATO başkumandanlığının harekete geçmesine lüzum kalmadan hür duaya muazzam kayıplara uğrayabilir.

Opera

S. Carlo'nun afişi
Avrupada bir Türk ismi

Leylâ Gencer: Bir Büyük Elçimiz

4 Mayıs günü Bern'de, İsviçre Reisicumhuru Rodolphe Rubattel'in masasında bir genç kadın vardı. Reisicumhur tarafından, hususî surette yemeğe davet edilmişti.

Türktü. Adı, Leylâ Gencer idi.

Leylâ Gencer İtalyadaki başarılı temsillerinden ve Yugoslavyada, başta Mareşal Tito olmak üzere ileri gelen bütün Yugoslav şahsiyetlerinden takdir gördükten ve 14 defa sahneye çıkmak mecburiyetinde bırakıldıktan sonra Lozan operasında Puccini'nin Madam Butterfly'ını oynamak üzere İsviçreye gelmişti. Daha evvel İtalyada, Fransada, Hollândada, İngilterede de sanat sahasında memleketimizi başarıyla temsil etmiştir.

O gün sofrada bir çok şey konuşuldu. Tabiî mevzuların başında Türkler ve Türkiye geliyordu. Leylâ Gencer, propagandamızı en mükemmel şekilde yaptı.

Zaten bu Büyük Elçimiz, büyük sanat kabiliyetiyle, bir çok yıllanmış politikacıların, hattâ ömürleri boyunca yapamadıkları hizmeti her memlekette bir kaç gün kalmak suretiyle geniş bir kıta üzerinde ifa etmekten geri kalmıyordu.

**

Vrangel ordusunun Avrupaya yaydığı komünistzede Beyaz Ruslardan bir kısmı da memleketimize gelmişti. Dük ve baronların seyislik veya lostracılık yaptıkları bu kafileden bir kontes de mürebbiyeliğe teşebbüs etmiş ve isabetli bir eve kapılanmıştı.

Aslen Fransız olan kontes mürebbiye, henüz üç, dört yaşındaki Leylâya Fransızca manzumeler ezberletiyor ve bunları hissettirerek, hareketleriyle. mimikleriyle söyletiyordu. Leylânın 6 yaşında iken Yeşilköyde devam ettiği ana mektebinde de iki Fransız madmazel, Kontesin açtığı yolda yürüyerek çocuğun bu melekesini tekemmül ettir diler. Leylâ, mektep çağına girdiği zaman gittiği İtalyan okulunda ilk defa çok sesli müzik intibaını edindi. 9 yaşına geldiğinde muhitinde, kusursuz şarkı söyliyenler arasında sayılıyordu.

Ecnebi mekteplerinde musikiye verilen ehemmiyet, küçük Leylânın bu sahadaki inkişafına hizmet etti. Radyolardaki sistemli musiki programlarının en sadık dinleyicisi o idi. Fakat hiçbir zaman bir opera sanatkârı olmayı tahayyül etmemişti. Edebiyata meraklı idi, edebiyat fakültesine girmeyi tasarlıyordu. Kısmet: liseyi bitirir bitirmez evlendi. O sene Mısıra yaptıkları seyahatten dönünce Arkeolojiye girmeyi tasarladı, fakat İstanbul Konservatuvarına girdi. Gene de opera sanatkârı olmayı düşünmüyordu.

Konservatuvarda sınıfları sekerek ikişer ikişer geçti. Bir ara Devlet Konservatuvarı Şan Hocası Aranji Lombardi İstanbula gelmişti. Leylâ Gencer nazarı dikkatini celbetti ve Ankarada imtihana girmesi için ısrar etti. Ankara ya geldi, koristik imtihanına girdi ve kabul olundu. Her korist, hazırlanacak operanın koro parçalarına çalıştırıldığı halde Leylâ Gencer'e ilk iş olarak Cavalleria Rusticana operasının baş rolü verildi.

**

Atatürk bulvarında 84 numaralı apartmanın üst katındaki 9 ncu dairenin telefonu, bir gün, uzun uzun çaldı. Neden sonra divandan uzanan bir hanım eli ahizeyi alarak kulağına götürdü ve hayretle yerinden doğruldu. Telefonun öbür başında bir erkek İtalyanca konuşuyor ve Leylâ Gencer'e, kendisini mutlak surette çalıştırmak is-

Leylâ Gencer

Nadir Nadi

Leylâ Gençer'i sanat hayatına hemen ilk atıldığı gündenberi tanırım. O zamanlar Cumhuriyette Musiki kronikleri yazıyordum (vakit buldukça hâlâ yazarım). Bir gün, Şehir korosunun vereceği konserlerden birine Leylâ Gencer adında bir sopranonun solist olarak katılacağını duydum. Muhittin Sadak'ın idare ettiği bu konserler kalite itibariyle yüksek oluyor, yıldan yıla da ileriye doğru bir gelişme gösteriyordu (hâlâ da öyledir). Yazık ki bu üstün kaliteli musiki gösterileri İstanbul halkından gerekli ilgiyi toplayamıyordu. Yüzyıllar boyunca donmuş kalmış, âdeta taş kesilmiş tek sesli "ya leyli" musiki hayranları, çok sesli batı tekniği esaslarına göre gelişmiş modern musikiyi sevenlere karşı ezici bir çoğunluk teşkil ediyordu (bugün de öyledir). Leylâ Gençer'i dinledim. Şehir korosunun eşliği île, zannedersem Brahms'dan bir kaç parça okudu. Gelişmeye çok uygun, sıcak, tatlı bir sesi, duygulu bir ifade tarzı ve kendini derhal belli eden kuvvetli bir musicalite'si vardı. Konsere dair intihalarımı yazarken, bu genç sanatçıdan yarın için çok şeyler bekliyebileceğimizi açıkça belirttiğimi şimdi hatırlıyorum. Leylâ, şehir korosunun halk konserlerine bir kaç mevsim devam etti. Her defasında onu bir öncekine kıyasla daha ilerlemiş, olgunlaşmış buluyorduk. Sesinin renkleri şahsiyet kazanıyor, ifade gücü zenginleşiyor, teknik imkânları baş döndürücü bir hızla artıyordu.

Leylâ Gencer bir müddet ortalardan kayboldu. Devlet tiyatrosu opera bölümünde onun vazife aldığını duyduğum zaman ona biraz acır gibi oldum. Saf musiki alanında böylesine ümid verici başarılar elde ettikten sonra sahne musikisi gibi bambaşka kabiliyetler isteyen yeni ve çok nankör bir meslek onu yorup ezebilirdi.

— Bunu hiç denemese daha iyi ederdi!

diyordum. Bir hayal kırıklığına uğrayacağımı düşünerek, hattâ tiyatroya gidip dinlemek bile istemi" yordum. Kart gönderip kendisi davet etmeseydi belki hiç gitmiyecektim. Onu böylece — sayın sopranonun özel davetlisi olarak — ilk defa Tiefland'da gördüm. Yurdumuzun güney bölgesiyle herhangi bir ilişiği olmadığı halde dilimize Çukurova diye çevrilen bu eserde Leylâ Gencer bir harika idi. Yıldan yıla gelişen istidatlı genç Soprano gitmiş, onun yerine tam manisiyle olgun bîr sanatçı gelmişti. Vocal ve musical meziyetlerinin yanı sıra sahne sanatına ait bir çok meziyetlerle beraber karşımda yepyeni bir Leylâ Gencer vardı.

Bütün bu anlattığım merhaleleri genç sopranomuz dört beş yıl gibi çok kısa bir zaman parçası içinde başarmış, dünyanın en ileri sahnelerinde, en müşkülpesent halkı, sanatına hayran edecek bir seviyeye; yükselmiştir.

Leylâ bunu neye borçludur? Şüphesiz bir çok şeye. Meselâ sesine, meselâ yaradılıştan içinde taşıdığı musiki istidadına ve başka kabiliyetlerine. Fakat bu arada ondaki öğrenme, ilerleme ve kendi kendini daima aşma iradesinin büyük payını unutmamalıdır. Leylâ Gencer sanatı ciddiye alan ve sanat uğruna yorgunluk nedir bilmeden çalışan millî değerlerimizden biridir.

Leylâ Gençer - İngrid Bergman

iki büyük sanatkâr

tediğini söylüyor ve mukavemet edilmez bir ısrar gösteriyordu. Bu: Maestro De Ferdinando idi. Maestro De Ferdinando, büyük bir anlayış ve sabırla çalıştırdığı talebesi hakkında sonradan bize şunları söyledi:

"Sanat hayatı büyük bir istikbale namzettir. Bunun kolay bir şey olduğunu zannedenler bulunabilir. Halbuki bu istikbale ancak büyük bir istidadın, büyük bir sebatla ve engin bir imanla çalışması neticesinde varılabilir. Bu istikbalin çok kuvvetli namzedi bulunan Leylâ Gencer derin bir hassasiyete sahiptir. Seyirci veya dinleyici ile arasında kurulması elzem bağı, en kuvvetli kontakt ile temin etmek gibi ender rastlanan bir kabiliyeti vardır. Sahnede bütün beşeri mevcudattan ayrılarak pür sanatın malı olur. Bütün bunlar büyük artist tipinin tarifini tamamlar ve Leylâ Gencer bir büyük artisttir. Ses bahsinde ise: soprano klâslarını tamamen içine alan klâsik sopranodur. Bu gün yeryüzünde vokal teknik bakımdan, Leylâ gibi koloratur, lirik ve dramatik soprano husus iyetini bir hançerede toplayabilen sanatkâr çok enderdir."

Tanınmış bir musiki otoritesi olan Maestro'nun bu sözlerine bir şey ilâve etmeyi lüzumsuz buluyoruz. Bununla beraber, Leylâ Gencer'in evinde, müstesna bir köşe işgal eden gri deri çerçeveli bir fotoğraf var; Tullio Serafin imzasını taşıyor ve şu cümlelerle süslenmiş bulunuyor: "Üstün hassasiyet ve çok tatlı artistik bir sesin bütün husiyetini taşıyan Leylâ Gencer! Sesi ile her şeye muktedir olan sanatkâra en iyi temennilerimle..."

Sadece haşiye olarak Tullio Serafiin'in yaşayan İtalyan orkestra şeflerinin en şöhretlisi ve en değerlilerinden biri olduğunu tebarüz ettirmeliyiz.

**

Geçen sene İtalyan hükümeti, kültürel münasebetler cümlesinden olmak üzere Leylâ Gencer'i İtalyadaki operaları görmeye davet ettiği zaman bu seyahati Maestro De Ferdinando ile birlikte yapmıştı. Napoli'de Scala de Milâo'nun bir eşi olan ve 3000 seyir ci alan muazzam San Carlo operasının boş salonundan geçerek çıktığı boş sahnesinde, mabette duyulan dinî bir huşu ile ürperdiğini hissetti. Maestronun tuşlarına gelişigüzel dokunduğu piyano, muhteşem salonda akisler yaratmıştı. Bu sırada mihmandan, salonun tannaniyetini tecrübe etmesi için bir şey söylemesini teklif etti. Bu teklifi Maestro ciddiye aldı ve ısrar etti. Operanın umum müdürü ise ehemmiyet dahi vermeden, salonun nihayetine doğru yürümüştü. Leylâ Gencer hocası ile mihmandarının ısrarı üzerine Traviatta'nın meşhur aryasını söyledi. Parçanın ortasına doğru o muazzam boşluğa açılan kapılardan sessiz bir akın başlamış, operada vazifeli sanatkâr, teknisiyen veya idareci, o sırada kim varsa, büyük bir hayranlıkla salona koşmuşlardı. Salonun dibinde hayret ve hayranlıkla donakalan umum müdür arya biter bitmez koşar adım sahneye gelmiş, Leylânın ellerine sarılarak tebriklerle bir parça daha söylemesini rica etmişti. Leylâ bu ricayı kabul etmiş ve bu defa "La Forza del Destino"dan bir arya söylemişti.

(Bunlardan birincisi koloratur, ikincisi ise dramatik sopranodur ve ancak akrobasiye müsait, müstesna hançereler cesaret edebilir.)

O gün Leylâ Gencer saat 11.30 da Napoli garında trenden inmişti. 12.00 de San Carlo operasında tesadüfen şarkı söylemişti ve 12.30 da ise "9 ağustosta 12.000 seyirci önünde Teatro Arena Flegrea'de La Traviâlta'yı oynamak üzere" opera umum müdürünün odasında kontrot imzaladı.

*
"**

Leylâ Gencer geçen sene İtalyada La Traviatta ve Buttefly'dan başka şef Tullio Serafin'in idaresinde Çaykovski'nin Eugene Oneguine operasını oynadı. Önümüzdeki şubatta da Romada Mascanini'nin "İris" operasında dramatik tamperamanlı, dramatik sesli bir Japon kızını temsil edecek.

Leylâ Gencer'in harikulade macerası devam ediyor. —T.D.

Sinema

Berlin dördüncü milletlerarası festivaline iştirak ediyoruz

Bu satarları okurken, Berlinde yapılmakta olan dördüncü milletlerarası film festivalinde bir Türk filmi de gösterilmektedir. Yahut biz böyle biliyoruz. Çünkü İstanbul gazetelerine verilen malûmat neticesi yapılan neşriyattan bunu öğrendik. İhtiyat kayıtları ileri sürüşümüzün bir çok sebebi var. Evvelâ 18 hazirandan 29 a kadar yapılacak festivale iştirâk için filmin 10 mayısta gönderilmiş olması lâzımdı. Fakat memnuniyetle öğrendiğimize göre, Türkiye için istisnaî muamele yapılarak filmin festivale alınması kabul edilmiş. Öyle sanıyoruz ki, diğer şartlar üzerinde de, festival komitesi, aynı müsamahayı gösterecektir. Yoksa, "Bir şehrin hikâyesi" nin Berlin dördüncü milletlerarası festivalinde gösterilmesine imkân yoktur.

Bu şartlar nelerdir?

Festivale 35 milimetrelik, uzun metrajlı filmler olduğu gibi uzun veya kısa, kültürel ve dokümanter filmler girebiliyor. Öğretici ve reklâm mahiyetinde olanlar kabul edilmiyor. Her filmin kendi ana dilinde konuşulmuş olması da lâzım. Öylece de gösterilecek. Festivale iştirak edecek filmlerin, festivale takaddüm eden oniki ay içinde yapılmış ve yapıldığı memleketten başka bir yerde gösterilmemiş olması da şart. Bunlara ilâve olarak, milletlerarası bir festivale girecek eserlerin, salahiyetli bir makam veya bir sinemacılık teşklatı tarafından takdim edilmiş olmaları da arzu ediliyor.

Bu kadar mı? Daha bir takım şartlar var ise de teknik ve teferruata ait olduğu iç n saymıyoruz. Peki, ötekilerini neden saydık? Berlin milletlerarâsı festivaline gönderilen filmimizin bu şartlara uygun olup olmadığını bilmediğimiz ve salahiyetli bir makam veya bir film teşkilâtından da öğrenemediğimiz için. O halde filmi festivale

kim gönderdi? diye soracaksınız. Söyliyelim: "Film Dostları Derneği" adına hareket eden başkanları. "Film Dostları Derneği" nedir? İsminden kolayca anlaşılıyor. Gayesi, her yıl Türk film festivali tertip edip en başardı beş Türk filmini tesbit etmektir. Sonra bunları milletlerarası festivallere takdim de eder. Demek ki "Bir şehrin hikâyesi" ni Berline göndermek huşusunda sarf ettiği gayretleri tebrik durumundayız: Yalnız bir küçük nokta vardır. Bu yıl tertip ettiği festivalde, jüri heyeti — ki dernek haricindeki şahsiyetlerden teşekkül etmişti — hiç bir Türk filmini mükâfata lâyık görmemişti. Kısa metrajlı olarak da, festivale bir tek film iştirâk etmişti. Bu da, Denizcilik Bankası tarafından İngilizce yaptırılıp Amerika ve Avrupanın muhtelif memleketlerinde, uzun müddet vapurlarının reklâmı için gösterilmiş bir renkli filmdi. Hattâ bu film, Deniz lokantasında, geçen sene, davetlilere İngilizce olarak gösterildi idi. Eğer o ise, "Film Dostları Derneği" Başkanı milletlerarası bir festivale iştirak şartlarının ya gafilidir, yahut da yerli film yapanların "halk böyle istiyor" demagojisi ile içinde göbek havaları, mezarlık sahneleri olmadan film yapılamıyacağı yutturmacasiyle hareket etmiş ve bir sıkandal pahasına, milletlerarası bir festivale, şartlarına uymayan bir eser sevketmek mesuliyetini almıştır. Temenni edelim ki, dördüncü milletler arası festivali tertip eden Berlin şehri senatosu ile Alman sinema endüstrisi teşkilâtları, "Film Dostları Derneği" Başkanının sözüne itimat ederek meseleyi fazla kurcalamasınlar.

OPERA ALBÜMÜ

ANDRE CHENİER

Bestekâr — *Umberto Giordano (27 Ağustos 1867 de Foggia'da doğdu. 12 Kasım 1948 de Milânoda öldü.) "Andre Chenier" Opera dört tablo. Metin: İllica. İlk defa 1896 martında Milânoda oynandı. Giordano "Verismo" ekolünün hemen hemen son temsilcisi, "Adre Chenier" operası ise en güzel eseridir.*

Şahıslar — *Andre Chinier (Dramatik tenor). Charles Gerard (lirik bariton). Kontes Coigny (dramatik soprano). Madelaine de Coigny (soprano) Bersi (lirik soprano). Roucher (bas). Mathieu (bas). Madelon (alto) Dumas, başkan (lirik bariton). Tinville (bas). Pierre Fleville (bas). Papaz (tenor).*

Mahal — *Paris. Zaman:. Fransız ihtilâli devri. Bale yok. Koro. Büyük orkestra (66 enstrüman). Orkestrada 3 klarinet ve fagot eksiktir. Eserin devamı 2.5 saat.*

MEVZU

Birinci Tablo;

Kontes Coigny'nin konağında balo. Davetliler arasında şair Andre Chenier de vardır. Kontes Coigny ve kızı Madelaine ona bir şiir okuması için ısrar ederler. Şair okuduğu şiirinde halkın sefalet ve ıstırabını terennüm eder ve asilzadelere karşı ağır hücumlarda bulunur. Bu sırada konağın eski uşağı Gerard'ın başında bulunduğu aç bir halk topluluğu konağa hücum eder. Topluluk güç belâ geri çevrilir ve A n d r e Chenier de bunlarla beraber gider.

İkinci tablo:

Parisin sokak kahvelerinden birisinin terası. Halk, Marat'yı dinlemek için toplanmıştır. Sokakta arabalar, giyotine giden kurbanları taşımaktadır. Bu terrör idaresinden nefret eden şair Andre Chenier, kalabalığın arasında dostu Roucher ile karşılaşır. Roucher ona derhal kaçmasını, ihtilâl şeflerinin onu göz hapsine aldıklarını söyler. Fakat şair, Madelaine'e olan aşkından dolayı bir yere gidemiyeceğini anlatır.

Üçüncü tablo;

İhtilâl mahkemesinin salonu. Dış düşmanlara karşı halkın silâha sarılması ilân edilir. Kadınlar ziynetlerini ve oğullarım bu harp için kurban etmeye hazırdırlar. Ayni zamanda içeride de o kanlı mücadele devam etmektedir. Gerard, Andre Chenier-nin ismini kara listeye yazar. Madelaine beyhude yere sevgilisini kurtarmak için çabalar, fakat buna muvaffak olamaz.

Dördüncü tablo;

Hapishane,. Gerard, Madeleine'in yalvarşlarına dayanamıyarak onu hapishanede bulunan Andre Chenier' in yanına getirir. Madelaine hapiste kalır ve daha sonra sevgilisi ile birlikte giyotine gider.

Musiki

Her yer karanlık!.

Radyoda "Batı enstrümanları ile Türk müziği" programını tertip eden Mithat Akaltan, Millî Kütüphanede yeni mevzuda münakaşalı bir konser vermiş. Gidemedik bu konsere. Gitmek de isterdik. Mithat Akaltanın değerli bir sanatkâr olduğunu işitmiştik. Kendisi ile orada bu hususta epeyce konuşabilirdik. Olmadı. Evvelâ Mithat Akaltanı radyoda böyle orijinal bir program meydana getirdiği için tebrik edelim. Yalnız bu proğramın ismi üzerinde durmak lâzımdır. "Batı enstrümanları ile Türk müziği" dendiğine göre, seçilecek olan parçaların tamamen yerli motiflerden yani halk müziğinden alınması icap eder. Halbuki bu programda "alaturka" musikiye daha çok yer verilmiştir. Geçenlerde bir baritonumuz ayni proğram sırasında avaz avaz "Her yer karanlık" diye haykırıyordu, daha sonraları peşrevler, semailer dinledik, bunların arkasından da "Adalar sahilinde" ile şu mahut "Kâtibim" şarkıları sökün etti. İkisinin de bayalığını ve Türk müziği ile zerre kadar alâkası olmadığını burada belirtmek isteriz. Üstelik sanki bir matahmış gibi katibim şarkısını fransızcaya çevirip öyle terennüm eylediler. — Bütün bu arap havalarına "Türk" sıfatım nasd verebiliriz? Mithat Akaltan radyodaki bu programına "Batı enstrümanlarıyla alaturka musiki" ismini koysa daha iyi olacak.

Muâlla Mukadder Atakan
Bir Güzel Mahalleli

Mithat Akaltan bu program ile bize alaturkanın zafiyetini, kısırlığını, boşluğunu bütün açıklığı ile bir defa daha göstermiş oldu. Bu program bize sanki şöyle demektedir: "İşte ben alaturkayım. Benden hiç bir şey beklemeyin. Cansızım, fikir ve muhteva namına, yaratıcı unsurlar namına bende hiçbir şey yoktur. Muayyen bir kütlenin zevkini tatmin etmekten başka bir şey yapamam. Eski asaletim kalmadı, yerim artık meyhanedir. Beni şimdi "tek sesliliğimden" çıkarıp "çok sesli"

bir hale getirmek, batı müziği aletleriyle çalmak istiyorlar. Ah bütün bu gayretler, bu çabalamalar boşunadır. Ben kendimden başka bir şey olamam."

Evet, "her yer karanlık" diye bağır bakalım. Bütün bu uğraşmalara, iyi niyetlere rağmen, Mithat Akaltanın bu programı alaturkanın bu "karanlığını" gideremiyeceğine en iyi bir misaldır. Durum bu olduktan sonra hâlâ niçin o Bizans ve Arap karması baş belâsına sarılıyoruz ve onu diriltmeye uğraşıyoruz? Niçin ona "millî" damgasını vuruyoruz? Hattâ, hattâ bunun demokrasi ile akraba olduğunu ileri sürüp sabah akşam dinlemek zorunda bırakılıyoruz? Sorarız size, bugün alaturka diye ağzımızın suyunu akıtan eserler hangi devrin meyvalarıdır? En aşağı yarım asır evvelin. Hacı Arif beyden sonra onun değerinde başka bir bestekâr görebildik mi? Radyoda dinlediğimiz "Klâsik Türk Müziği" programında yer alan parçaların — benzerinden vaz geçtik —, binde i biri kadar kıymetinde başka bir eser yaratabildik mi? Piyasa bestekârlarının bu alaturkayı dejenere etmek için nasıl çalıştıklarını ve bunda da muvaffak olduklarını, neticede koca bir "Klâsik sanat" kolunu nasıl pespaye bir hale getirdiklerini görmüyor muyuz? Bütün bunlara rağmen yine alaturka, yine alaturka. Bu alaturka sevgisi o kadar fazlalaştı ki, 19 Mayıs şenliklerinde gençlerinize alaturka melodilerle beden hareketleri bile yaptırdık.

Mithat Akaltan'a programında sırf alaturkanın bu "karanlığını" göstermiş olmasından dolayı teşekkür etmek lâzım gelecek. O.R.Y.

Tiyatro

Şülle lepa tepşiretül baklava

Tiyatronun "tek seçici"si arîzamik müzakerelerini yapmış, hesaplarını çıkarmış ve bu sene de turne kadrosunu tesbit etmişti. Buna göre on iki sanatkâr ve dört yardımcı İstanbul Şehir Tiyatrosunu temsilen İzmire ve Ankaraya gidecek, (turne için hazırlanan. "Türk Tiyatrosu" mecmuasında dedikleri gibi) "milletin mizan-ı terakkisi" ni göstereceklerdi.

İstanbul Şehir Tiyatrosunun bu ezelî derdi, onu mezarına kadar takip edecek gibi görülmektedir. — Esasen isminden başka hiçbir şeyi değişmemiş, bilâkis daha da zayıflayıp kötülemiş olan Darülbedai'nin hâlâ yaşamakta olması bir mucizedir. —

Bütün bir kış boyunca, kömürcüden kasaba kadar borçlanıp ancak verimli bir turnenin nimetleriyle perverde olduğu takdirde belini doğrultması muhtemel bulunan tiyatronun "yeni nesil"i, tiyatroya hükmeden zümrenin gözünde olmadıkça, yani sezon içinde kendilerine herhangi bir şekilde hürmette kusur ettiği takdirde turneyi rüyasında bile görmek hakkına sahip olamaz. Bu, Ertuğrul Muhsin devrinde de böyle idi, onun mesai arkadaşlarının saltanatında da böyledir.

İstanbul Şehir Tiyatrosunu "Kodamanlar" idare ederler.

Bu zimamdarların kodamanlıkları ise sadece, Manakyan devrinde sahneye intisap etmelerinden ileri gelmektedir. Yoksa sanatta ileri oldukları için değil.

İstanbul Şehir Tiyatrosu tuhaftır; orada zinhar sanattan, kitaptan, teknikten günün sanat cereyanlarından veya modern tiyatro eserlerinden bahsedemezsiniz; derhal insanı kendi tâbirleri ile "defe" alırlar. Her hangi bir tesirle tiyatroya girmesine ramak kalan bir kimse yanılıp ta her hangi bir rol veya eser hakkında fikir beyan ederse ve bu da kodamanların "kırk yıldır görüp oynadıkları" na uymazsa, ramak kalan tayini artık beklemek beyhude olur. Ne yapar, eder bu istikbale mâni olurlar.

İstanbul Şehir Tiyatrosunda ele alınâcak binbir mevzu varken söze turne(!)den başlamamız tesadüf değildir. Bilâkis tiyatroya hâkim zihniyeti açıkça gösterdiği için işe buradan başlamak maksadın kestirme yolu olur. Onun nev'i şahsına mahsus bir idare tarzı, kendine göre bir tiyatro telâkkisi ve hiçbir yerde rastlanmasına imkân bulunmayan bir "müktesebat" sistemi vardır ki yıllardan beri İstanbul Belediyesinden başka her kesin malûmudur. Orada, fikirde ve sanatta yeniliğe cevaz yoktur. İki sene evvel, tiyatronun keşmekeşinden ve matbuatın ısrarından usanan Vali, yanılmış ve iki mühim harekette bulunmuştu. Birincisi: İstanbul Şehir Tiyatrosuna ileri fikirli, okuduğunu anlayan, yazan, teşkilâtçı ve günün sanat cereyanlarını yakından takip eden bir müdür tayin etti; ikincisi de tiyatro sanatını disiplin altına almak kudretinde bulunan ve gerçek sanattan nasibi olan bir rejisör getirtti. Meinecke!

Müdür derhal tiyatroda ıslahat hareketine girişti. Küflenmiş, âdi repertuvara vetosunu kullandı. Eminönünde yeni bir tiyatro açtı, daha bir çok işi programladı. Bizler de kendisini alkışlarken, bir de ne görelim:

Hançerlioğlu kodamanların "define" düşmüş ve... düşmüş!

Öyle tahmin olunur ki, bugüne kadar büyük bir sabırla tahammül gösteren Viyanalı rejisörün de ağustostan itibaren bir başka tiyatroya göçmek üzere anlaşmaya varmış olması İstanbul Şehir Tiyatrosuna bayram yaptıraçaktır.

Bu tiyatro ne istiyor?

İstediği şey gayet vazıh: Rol ezberlemek, Türkçeyi mânasına ve ahengine uygun bir şekilde konuşmak, sahne tekniğine tâbi olmak, eserin bütününde anlayış birliğine varmak ve bir sahne disiplini tesis etmek gibi saçma ve acaip külfetler bu camiaya girmesin! Onlar ne biliyorlarsa, ustalarından nasıl gördülerse onunla iktifa etsinler, yeter! İstanbul Şehir Tiyatrosu kodamanları böyle istiyor, fakat bu günün seyircisi öyle istemiyor...

İstanbul Şehir Tiyatrosunun bu sınıfı ister ki, tiyatroya yeni istidat gelmesin, aralarında yeni zirveler belirmesin, herkes yerli yerinde olsun. İstediklerine film, dublâj imkânı sağlasınlar, istediklerini turneye götürsünler, diledikleri rolü oynasınlar, dilediklerine rol oynatsınlar ve bu böylece sürüp gitsin.

İzmire ve Ankaraya "milletin mizan.ı terakkisi"ni göstermek üzere götürdükleri repertuvara ve o eserlerde rol alan sanatkârlara bakınız. "Şüle lepa tepşiretül baklava" dan bir arpa boyu ileri gidilememiş. Gidilemez. Çünkü hâlâ "Renkli Fener", "Hanım" lar Terzihanesi" ve "Geçti Bor'un Pazarı" gibi repertuvarlarla tiyatro yaptığına inanan ve o repertuvarı otuz sene evvelinden bir santim bile ileri bir anlayışla oynayamayan zihniyetin, bugünün tiyatrosundan atılması lâzımdır—TJD.

İstanbul Tiyatrosu Ankarada
Adı Şehir Tiyatrosu, aslı Darülbedayi

At yarışları

Şimdi de İstanbul

1954 senesi resmi yarış programının en hararetli ve kritik kısmını teşkil eden İstanbul yaz koşulan 20 haziranda, Bakırköy kazasının Veliefendi denilen eski bir mesire yerindeki çayırlığında başladı. Bu yazıyı okuyacak olan yarış idarecileri ve meraklıları İstanbul koşularının nerede yapıldığını pekâlâ bilirler. Bizim de yeni müşterilere yol göstermek gibi basit bir düşünce ile hareket etmek aklımızdan geçmiyeceğine göre, maksadı açıklayalım:

İstanbul gibi ne taralından baksanız güzellik, ne tarafından bahsetseniz cazibe, ne tarafından seyre dalsanız cana yakınlılık ifade eden bir şehrin binbir kusura ve eksikliği içinde bir de modern hipodroma ihtiyacı olduğu malûmdur. Bu maksatla jokey kulübü harekete geçti. Ankara hipodromu gibi yeryüzünde 18 eser meydana getirmiş meşhur İtalyan Mimarı Viyoli Türkiyeye davet edildi. Şimdiki çayır gezdirildi. O da baktı, bir kroki çıkardı. Arkadan bir daha geldi, 60 bin lira avans aldı, plânlara başlamak üzere gitti.

Mükemmel değil mi? İstanbul hipodroma kavuşuyor demek. Sevinebiliriz!. Bilmem sevinebil enler var mı?

Bakırköy fabrikalar bölgesidir. O kocaman gövdeli, upuzun bacalı sokaklarından sabah, akşam onbinlerce amele ve işçinin aktığı bir yere, bir zarafet numunesi, park güzelliği, spor sitesi havası taşıması icap eden bir tesis yapılmalı mı?

Şehir plânında Edirnekapı surlarının arkasındaki saha hipodrom için ayrılmıştı. Buranın masrafı fazla olur, deniliyor. Henüz Veliefendi çayırı da ihtilaflı durumdan kurtulup, Tarım Vekâletinin veya jokey kulübünün malı olmadığına göre İstanbulun daha münasip boş tarlası mı yoktu?!.

Kadıköy tarafının bilhassa yaz aylarındaki hususiyeti nazarı dikkati celp etmemeli miydi?

Bunun da bir tarafa bırakalım. Kabul edelim ki plânlar hazırlandı, faaliyet başlayacak. Faaliyet ne ile başlar?. Para... Para, nereden temin edilecek? Uzun vadeli bir çalışma ile dahi bugünkü durum baki kaldıkça İstanbul bir hipodroma kavuşamaz. Kendi geliri dahi tam olarak, hipodrom inşasına sarfedilemiyecektir. Başladık, diye bu dâvanın hallolunduğunu kabul edemeyiz.

İkinci mesele: İstanbul yarışları, Jokey kulübünün bir senelik bütün masraf açıklarını kapayacaktır. Bu demektir ki, Türkiyede jokey kulübünün tertip ettiği koşuların her bakımdan en mühimi İstanbulda cereyan edecektir.

Ankara yarışlarında tamamen müşterek bahis tertipçisi olarak hareket eden jokey kulübü idarecileri, İstanbulda ilâve programın 7 haftasının önceden yapılmış ve en mühimi ilân edilmiş bulunmasından belki de memnun değildir. Mevcut programın ha-

Milli temas meselesi

Sacid Öget

illî maç mevzuu bizim memlekette bûyük dedi-kodu hal ne gelir. Spor münekkitleri (!) teşkil edilen takımı beğenmezler. Ahmedin yerine Mehmedi isterler. Sanki Mehmet tek başına vatanı kurtaracak arslandır, filânca şunu ister, falanca bunu ister. Bir istekler silsilesidir gider!

Meseleyi açmağa uğraşalım. Dâva, behemehal kazanmak değildir. Futbolumuzun değer ve ölçüsünü göstermektir. Bu değer ve ölçü müsbet ise, netice daime ikinci plânda kalacaktır. Çok iyi oynayan bir ta. kimin da bazan mağlup olduğu, futbolde daima görülen şeylerdendir.

Milli karşılaşmayı yurt dışında yapıyorsak o zaman bu değer ve ölçü meselesi büsbütün büyük rol oynar. Futbolumuz hakkında bizim bir fikrimiz vardır. Fakat yabancılara bir fikir verebilmek için neticeden önce düzgün futbol şarttır.

Düzgün futbol oynuyor muyuz? Hem evet, hem hayır... Çünkü düzgün oynadığımız zamanlar da vardır, oynamadığımız zamanlar da... Halbuki futbol seviyemizin bir not alabilmesi için evvelâ muayyen bur derece şarttır. Biz bugünkü halimizle bu dereceyi maalesef bulmuş değiliz, 10 üzerine 2 bile alamıyacak bir maçtan sonra 10 üzerine 8 not alabilecek maçlar çıkarıyoruz. Bu iki rakam arasında bir grafik çizerseniz zikzakların büyüklüğü futbolümüzün aleyhine bir nottur. Halbuki her zaman 5 veya 6 not üzerinden oynayabilsek, futbolumuzun muayyen bir seviyesi ve rakipleri arasında bir mevkii olur. Bugünkü zikzaklariyle futbolumuzu hangi seviyeye ve rakiplerimizden hangisinin peşine ekleyebiliriz?

Bir spor muharririmiz, bir yazısında yana yakıla dertlerini döküyordu: Falancayı götürmüşler, bunca masraflara katlanmışlar, sonra takıma da koymamışlar..

Biz tamamiyle ayrı kanaatteyiz. İyi futbol oynamakta, iyi futbolu çok seyretmiş olmanın büyük rolü vardır. Dışarıda yapacağımız maçlara, hele İsviçrede yapılmakta olan dünya kupası maçlarına 15 . 18 kişilik değil, fakat 50 kişilik bir kadro ile gidilse idi hata edilmemiş olunurdu. Millî oyucularımızdan kaçı, tribünde rahat rahat oturarak iyi bir futbol seyredebilmiştir? İngiliz futbolunu iki kere nakavt eden Macar futbolünde hiç merak ettiğimiz bir taraf yok mudur? Fakat, meselâ bizim maçlar bittikten sonra çocukları Macarların yapacağı bir maçı seyretmek için İsviçrede birkaç gün alakoysalar, feryatlar başlayacaktır:

— Maça değil, gezmeğe gittiler!..

— Böyle idareci mi olur?.

Bereket, böyle cesaretli idareci yok da, bunlara meydan kalmıyor.

Bizim futbolümüzde herşeyden önce büyük bir organizasyona ihtiyaç vardır. Bu organizasyon kafalarımızın içinde çalışacak, mıhlanıp kaldığımız , sakat noktaları oradan söküp atacak.. Modası geçmiş anlayışları kesip biçecek ve kafamızın içini günün ihtiyaçlarına göre ayarlayacaktır. Fakat ah!.. Bu kafanın içini organize etmek de hiç kolay iş değildir. Halbuki idareciliği bir kenara, fakat futbol oyunu bile ayakla oynanmasına rağmen tamamiyle bir kafa işidir.

Bir hastalığımız daha vardır; Şöhrete kapılmak.. Takım teşkil edilirken birçok idarecilerim z bunun tesiri altındadır. Seçecekleri elemanları daha ziyade bu tesirin altında kalarak seçerler. Dışına çıktıkları zaman da spor efkârı umumiyesini temsil ettiklerini zanneden spor yazarlarımızın feryadı başlar. Bunlara kulak asmayan idareciler başlangıçta hırpalanırlarsa da sonunda ekseriya muvaffak oldukları görülmüştür.

Bir arkadaş şöyle dedi:

— Milli takımın üç muhacimi lik maçlarında Kasımpaşa müdafaasını geçemiyen ve gol atamıyan Fener hücum hattından... Müdafilerinden bir tanesi de Kasımpaşa hücum hattını tutamıyarak mağlûp olan Fener müdafaa hattından... Şu,halde?..

Bir lâtife.. Fakat milli takım teşkil ederken lâtife dediğimiz noktaların bile üzerinde durmak lâzım gelir..

Biz muhtelif tarzlarda oynayan rakiplerin karşısına aynı kadro ile sıkacak ve taktik değiştirerek oynayabilecek bir kadroya sahip değiliz. O halde yapılacak şey rakibe göre takım teşkili yoluna gitmektir. Bunun tek çaresi bol elemanla seyahata çıkmaktır. Kadroda yer alamıyanların seyrederken öğrenecekleri şeyler yarınki futbolumuzun temeli olacaktır.

Bu temele sarfedilecek paraya asla yazık olmaz.

ricinde de ilâve yarış tertip edeceklerini haber aldık. Bu defa gene aynı hataları bile bile tekrar etmeyeceklerini ümit etmek isteriz.

İstanbulda oyuna rağbet fazladır. Her türlü ihmal ve hatalara karşı da bu yüzden reaksiyon dehşetli olur. Bu vaziyeti gayet iyi bildikleri halde, şahısların menfaat politikası yüzünden müşküllere düştükleri ekseriya vaki. dır. Neticede, at yarışlarının haysiyet ve nezahatine halel gelmekten başka bir şey olmuyor. O kimseler ise işlerini yürütmekte, hırs alışkanlık veya bilgisizlikten doğan isteklerini tatbik etmekte veya ettirmekte berdevamdır.

İnşaallah bu sene, bir istisna teşkil eder! —C.K.

Golf

Minyatür saha

Üç gencin şahsî teşebbüsü ile Ankara, Türkiyede ilk defa olmak üzere, bir Minyatür Golf sahası kazandı. Avrupa ve bilhassa Amerikada büyük bir rağbet gören bu oyun bizde pek çok kimseye yabancı olsa gerek. Fakat insan bu oyuna kendini bir kere kaptırdı mı, bir daha kurtulamıyor.

Üç gencimiz, Bahçelievlerde kurdukları bu zevkli Minyatür Golf'u İşletmeler Vekili Prof. Fethi Çelikbaşın himayesinde samimî bir toplantı ile açtılar. Aralarında Çalışma Vekili Hayrettin Erkmen, Adalet Vekili Osman Şevki Çiçekdağ, mebuslar ve sefaret mensubihi bulunan 300'e yakın seçkin davetlinin hazır bulunduğu bu açılış merasiminde Prof. Çelikbaş bir konuşma yaparak memleketimizin muhtaç olduğu bu gibi teşebbüslerin faydasına işaret etti. Bilhassa gençlerimizi avarelikten kurtarma bakımından bu gibi sporların ehemmiyetini belirtti Prof. Çelikbaş her ne kadar gülerek "hiç bilmediğim bu oyunu ilk sopayı vurmakla açıyorum" dediyse de bu ilk vuruş hiç de acemi vurusu olmadı.

Pırıl pırıl elektriklerin altında oynanan oyun hakikaten çok hoş! Bilhassa yazın Ankaranın sıcak ve bunaltıcı gecelerinde açık havada oynanmasına doyum olmıyacağı muhakkak.

Adından da anlaşılacağı gibi bu ufacık golf sahasında tam on sekiz tane beton pist var. İnişli yokuşlu olan bu sahaların üzerinde, oyuncuları kızdırmak mı diyelim, bunları oyalamak için mi diyelim, oyuncu ile topun gireceği delik arasında değirmen, araba tekerleği, muhtelif kazıklar, köpek kulübesi, havuz, velhasıl topun deliğe girmemesi için her türlü mania bulmak mümkün. Mamafih bu oyunun ehli olduklannı iddia eden birçok Amerikalı bir iki atışta topu bu kadar manianın arasından deliğe sokmağa muvaffak oluyorlar. Bilhassa bilardoyu bilenin bu oyunda muvaffak olmamasına hiç sebep yok. Zira küçük beton pistlerin etrafına çevrilmiş tahtalar topun istikametini bulmasına çok yardım ediyor. Bu oyunun diğer bir hususiyeti de bunu her yaşta insanın oynayabilmesidir. Sabahtan akşama kadar evinde kapalı olan veya bir yığın dosyanın arasında kafası perişan hale gelen bir insanın açık havada tam mânasile dinlenebilmesi için hakikaten çok iyi düşünülmüş.

Çelikbaşın ilk vuruşu
Bir Usta Vuruşuymuş

Bu oyunu ilk defa memleketimize getiren ve bizlere tanıtan bu üç genci takdir kadar onlara ayrıca teşekkür de etmeliyiz. Zira böyle bir teşebbüsle hepimize Türkiyede artık kahvede tavla oynamak gibi iptidai vakit geçirme usullerinin tatminkâr olmadığını ve medenî eğlencelerin bir ihtiyâç haline gelmiş olduğunu ispat etmişlerdir. Bunun mânasına gelince, içtimaî seviyemizin hissedilir surette, yükselmiş olmasıdır ki bu da halkımızın medeni istikbali bakımından bir delilidir.

Amatör Golfcu
Marifet Topu deliğe sokmaktır

Duyulmamış haberler

* Vefalılar bu sene kadrolarına almayı düşündükleri genç futbolcuları seçmek için faaliyete geçmişlerdir. Bir İzmirli . Vefalı idarecinin İzmir bölgesinde bazı oyuncularla temasa geçdiği bildirilmektedir.
* Büyük kulüpler yeni spor şubeleri kurmak için faaliyete geçmişlerdir. Beşiktaştan sonra Fenerbahçe ve Galatasaray güreş şubesi, Beşiktaş kulübü ise bir basketbol şubesi açacaklardır. Beşiktlaşın basketbol takımını bizzat millî basketbolcu Sadri Usoğlu çalıştıracaktır.
* Bundan evvelki federasyon başkanlığı sırasında, İngiltereye iki antrenör göndererek antrenör kursunda yetişmesine karar vermiş bulunan futbol federasyonu başkanının bu meseleyi ele alacağı haber verilmektedir. Bu iki antrenörün Adaletli Küçük Halil, Galatasaraylı Gündüz Kılıç, Fenerbahçeli Sabri Kiraz, Kasımpaşalı Eşref Bilgiç arasında seçilmesi muhtemeldir.
* Futbol mevsimi kapanmadan transfer dedikoduları başlamış bulun. maktadır. Beşiktaş kulübünün bu sene kadrosuna birinci sınıf beş oyuncu alacağı ve bunların hiçbirinin İstanbullu olmadığı ısrarla söylenmektedir.
* Mithatpaşa stadında yaz aylarında gece maçları için lüzumlu tesisat masrafları kulüpler tarafından hesaplanmaktadır. Masraflar az olduğu ve saha durumu müsait bulunduğu takdirde bütün hususî karşılaşmalar geceleri yapılacaktır.
* Geçen sene spor yazarları ile yaptıkları maçı kaybeden perde ve sahne sanatkârları matbuat takımının kaptanı Cihat Arman ile temasa geçerek bu mevsim sonunda, en kıymetli elemanları turneye çıkmadan bir rövanş maçı istemişlerdir,
* Basketbol için transfer gayretleri başlamış bulunuyor, Fenerbahçe idarecileri bu şubede görülen büyük gayret üzerine harekete geçmişler ve söylenene bakılırsa, diğer üç büyük kulüpten en az birer oyuncu ile mutabık kalmışlardır.
* Fenerbaçe Kulübü Başkanı Bediî Yazıcıoğlu bir Avrupa seyahatine çıkmış bulunuyor. Fenerbahçe kulübü ile alâkalı kimseler başkanın İtalyadan oyuncu transfer edeceği hakkındaki rivayetleri yarım ağızla tekzip etmektedirler.

Güzel Sanatlar Matbaası — Ankara